

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: Σ Δ Ο

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θ Ε Μ Α : " Κρίσεις και απόψεις από την εφαρμογή
του Φ.Π.Α. στην ελληνική οικονομία".

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΚΑΡΑΤΟΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΤΟΓΙΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

• • •
:
:

• • • • •
• • • • •

• • • • •

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης δεν ήταν ένα εύκολο έργο. Η κυριότερη δυσκολία αναφέρεται στη φύση του αντικειμένου αυτής της μελέτης και στην έλλειψη στοιχείων που θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν να καλύψουμε όλο το φάσμα του θέματος. Παρόλο που γνωρίζαμε τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίζαμε, διαλέξαμε στην μελέτη μας να ασχοληθούμε με το Φ.Π.Α. στην Ελλάδα, διότι είναι ένα θέμα έρευνας με πολύ ενδιαφέρον, που μας απασχόλησε και θα μας απασχολήσει όλους μας από την στιγμή που εφαρμόσθηκε στην Ελλάδα.

Πιστεύουμε ότι ανταποκριθήκαμε στις δυσκολίες αυτού του θέματος, και δώσαμε μια εικόνα γύρω από το Φ.Π.Α. και τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε από την εφαρμογή του.

Φυσικά οι δυσκολίες αυτές δεν θα μπορούσαν να ξεπεραστούν χωρίς την βοήθεια μερικών ανθρώπων, οι οποίοι έχουν γνώσεις γύρω από το αντικείμενο της μελέτης.

Η βοήθεια του εισηγητή μας κ. Κων. Τόγια ήταν πρωταρχικής σημασίας, και τον ευχαριστούμε θερμά.

Την μελέτη αυτή την αφιερώνουμε στους καθηγητές και στους σπουδαστές του Τ.Ε.Ι. Πάτρας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), όπως εφαρμόζεται στα Κράτη - Μέλη της Κοινότητας, είναι ένα Κοινό σύστημα έμμεσης φορολογίας των Κρατών αυτών, που εφαρμόσθηκε στην Ελλάδα την 1.1.1987, σε αντικατάσταση υφιστάμενων έμμεσων φόρων επί του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται, κάτω από κοινές αρχές λειτουργίας σ' όλο σχεδόν το πλέγμα των συναλλαγών που ενεργούν οι επιτηδευματίες σε μια οικονομία.

Όπως και στα Κράτη - Μέλη, έτσι και στην Ελλάδα, ο ΦΠΑ εφαρμόζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Έκτης Κοινοτικής Οδηγίας. Οι διατάξεις της Έκτης Κοινοτικής Οδηγίας αποτελούν την πιο πρόσφατη φάση μιας κατά στάδια εισαγωγής στα Κράτη - Μέλη του προγράμματος πλήρους εναρμόνισης των διαδικασιών και ρυθμίσεων λειτουργίας του ΦΠΑ. Πριν από την Έκτη Κοινοτική Οδηγία προηγήθηκε η πρώτη Κοινοτική Οδηγία που όριζε τον τύπο και τη μέθοδο επιβολής του ΦΠΑ και η Δεύτερη Οδηγία, η οποία αποτέλεσε την πρώτη φάση εναρμόνισης του πλαισίου λειτουργίας του φόρου αυτού στην Κοινότητα.

Ο Φ.Π.Α. που αποτελεί έναν εξαιρετικά γενικό φόρο επί των συναλλαγών, περιλαμβανόμενων και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, υποκαθιστά υποχρεωτικά όπως προβλέπεται από το Κοινοτικό δίκαιο, το ΦΚΕ και τα Τέλη Χαρτοσήμου στην τιμολόγηση των αγαθών, ενώ παρέχει την δυνατότητα για μια ευρύτερη

υποκατάσταση και των άλλων κατηγοριών έμμεσων φόρων.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι η φορολογική εναρμόνιση αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα της Κοινότητας από την ίδρυσή της. Αυτό συμβαίνει διότι οι χώρες - μέλη δεν ήταν έτοιμες να ακολουθήσουν ταυτόχρονα όλες μαζί τις οδηγίες της Κοινότητας. Ιδιαίτερα, η Ελλάδα ζητούσε συνεχώς αναβολές για την εισαγωγή του Φ.Π.Α., ο οποίος αποτελεί τον κυριότερο τομέα της φορολογικής εναρμόνισης. Τελικά όπως σημειώσαμε και πιο πάνω, ο φόρος αυτός άρχισε να εφαρμόζεται από το 1987 αφού είχε προηγηθεί αρκετή μελέτη του θέματος τόσο από το Υπουργείο Οικονομικών όσο και από ειδικούς μελετητές.

Σημειώνουμε ότι η Ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από σοβαρές μακροοικονομικές ανισορροπίες οι οποίες δεν υποβοηθούν τη χώρα μας στην επιτάχυνση της διαδικασίας εναρμόνισης του φορολογικού της συστήματος σύμφωνα με τις Κοινοτικές προτάσεις. Η καθυστέρηση αυτή θα είναι σε βάρος της Ελλάδας, διότι δεν θα μπορέσει να ακολουθήσει τις άλλες Κοινοτικές χώρες οι οποίες θα συμμετέχουν ενεργά στην Ένιαία Ευρωπαϊκή Αγορά από το 1993 .

Στην παρούσα μελέτη αναλύεται η πορεία εναρμόνισης του Ελληνικού φορολογικού συστήματος από το 1961 μέχρι σήμερα, αναφέρονται οι επιπτώσεις των Κοινοτικών προτάσεων στην Ελληνική Οικονομία, καθώς επίσης πως κατανέμεται ο Φ.Π.Α. με το ισχύον σύστημα και με το προτεινόμενο από την Επιτροπή στην ιδιωτική Κατανάλωση και στις εισαγωγείς, και ποιές είναι οι επιδράσεις στην Ελληνική Οικονομία του νέου συστήματος του Φ.Π.Α. , εάν εφαρμοστούν οι κοινοτικές προτάσεις.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο ΙΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ι. Διαδικασία Φορολογικής Εναρμόνισης και βαθμός Υλοποίησης.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε την πορεία εναρμόνισης του ελληνικού φορολογικού συστήματος και οι μεταβολές που πρέπει να γίνουν ώστε η Χώρα μας να ανταποκριθεί στις προτεινόμενες ρυθμίσεις, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η διαδικασία εναρμόνισης των διαφόρων τομέων της Ελληνικής Οικονομίας με τις προβλεπόμενες διατάξεις της ιδρυτικής Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ουσιαστικά έχει αρχίσει από το 1961 με την υπογραφή της Συμφωνίας των Αθηνών, ύστερα από αίτηση της Χώρας μας τον Ιούλιο του 1959 για σύνδεση με την Ε.Ο.Κ. Ο ρυθμός όμως των διαδικασιών εφαρμογής και εναρμόνισης εντατικοποιήθηκε από το 1979 όταν υπογράφηκε η Πράξη προσχώρησης της Ελλάδος στην Ε.Ο.Κ. (ύστερα από αίτηση της Ελλάδος το 1975) με αποτέλεσμα να γίνει η Χώρα μας το 1981 το δέκατο πλήρες μέλος της Κοινότητας.

Στην παρούσα μελέτη θα αναφερθούμε κυρίως στην εναρμόνιση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας και λιγότερο στους δασμούς και τα φορολογικά κίνητρα ανάπτυξης. Αναφορικά με τους δασμούς όπως είναι γνωστό, σύμφωνα με τη Συμφωνία Σύνδεσης έχει πραγματοποιηθεί πλήρης καταργησή τους έναντι της Ε.Ο.Κ. Αυτό δεν ισχύει για τα βιομηχανικά και τα γεωργικά προϊόντα

που δεν υπάγονται σε Κοινή Οργάνωση Αγοράς ενώ για τα γεωργικά προϊόντα που υπάγονται σε Κ.Ο.Α. εφαρμόζεται το Κοινοτικό σύστημα, σε συνδυασμό με τις μεταβατικές διατάξεις της Πράξης Προσχώρησης.

Σε σχέση με τα φορολογικά κίνητρα, η Ε.Ο.Κ. δεν έχει προχωρήσει στην εναρμονισή τους, αν και αυτή θα πρέπει να συ-νεξετάζεται με τον προσδιορισμό της φορολογικής βάσης της ΟΦΕΝΠ. Πάντως η χώρα μας έχει προβεί στον εκσυγχρονισμό του συστήματος παροχής κινήτρων ανάπτυξης, που είναι σύμφωνος με τις κατευθύνσεις, με τις οποίες διαμορφώνονται τα συστήματα κινήτρων στις Χώρες της Κοινότητας.

Η εναρμόνιση της Ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της υποχρέωσης της Χώρας μας να ευθυγραμμιστεί με τις διατάξεις του Κοινοτικού Δίκαιου (Πρωτογενούς και Παράγωγου). Συγκεκριμένα η φορολογική εναρμόνιση προβλέπεται από τις διατάξεις της συνθήκης της Ρώμης του 1957 (άρθρα 95 έως 99 και 220) της πράξης Προσχώρησης της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τις κατευθυντήριες Οδηγίες του συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Όπως έχουμε αναλύσει η Συνθήκη της Ρώμης προβλέπει κυρίως την Εναρμόνιση των έμμεσων φόρων (γενικών και ειδικών), θέτοντας ένα βασικό κανόνα ότι κανένα κράτος - μέλος δεν θα επιβάλλει (άμεσα ή έμμεσα) βαρύτερους φόρους στα προϊόντα των λοιπών χωρών - μελών σε σχέση με εκείνους που επιβαρύνουν τα προϊόντα του (εγχώρια - εισαγόμενα - εξαγόμενα). Η Συνθήκη δεν περιέχει ρητές διατάξεις για την εναρμόνιση του τομέα της άμεσης φορολογίας

αυτό όμως προβλέπεται έμμεσα με τα άρθρα 2,98 και 220.

Η Πράξη Προσχώρησης προβλέπει ρυθμίσεις για την τεχνική της προσαρμογής ορισμένων Ελληνικών φορολογικών διατάξεων ¹⁾ και καθορίζει τις λεπτομέρειες για την εφαρμογή των νέων κοινοτικών ρυθμίσεων (εξαιρέσεις παρεκλίσεις ή μεταβατικές ρυθμίσεις).

Συγκεκριμένα όπως προβλέπεται από την Πράξη Προσχώρησης (28-5-1979), στον τομέα της έμμεσης φορολογίας η Ελλάδα όφειλε έως την Ι.Ι.1986 (χρόνο λήξεως της μεταβατικής περιόδου για την πλήρη προσχώρηση της Ελλάδας στις Ε.Κ.) να έχει προβεί στις πιο κάτω προσαρμογές:

- α) Κατάργηση των εισαγωγικών δασμών οι οποίοι εισπράττονται κατά την εισαγωγή από άλλα κράτη - μέλη, προϊόντων 22ετούς δασμολογικού αφοπλισμού, προϊόντων ΕΚΑΧ και ορισμένων προβληματικών ελληνικών γεωργικών προϊόντων.
- β) Κατάργηση των δασμών που επιβάλλονται στα εισαγόμενα
- γ) Κατάργηση των φόρων που επιβαρύνουν περισσότερο τα εισαγόμενα σε σχέση με τα εγχώρια, εξαιτίας της διαφοροποίησης των συντελεστών και της βάσης που επιβάλλονται μεταξύ εισαγόμενων και εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων.
- δ) σύμφωνα με το άρθρο 126 προβλέπεται ότι η Ελλάδα θα συνεισφέρει στον προϋπολογισμό της Κοινότητας (έως την 31.12.85) τα έσοδα των τελωνειακών δασμών που επιβάλλονται σε εισαγωγείς από Τρίτες χώρες, στα πλαίσια του Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου. Αυτό βέβαια ίσχυε υπό την προϋπόθεση, ότι η Ελλάδα θα υιοθετούσε πλήρως από Ι.Ι.1981 το Κ.ΕΑ έναντι Τρίτων μή προτιμησιακών χωρών με τις συμβατικές υποχρεώσεις της Κοινότητας για μείωση ή κατάργηση δασμών στα πλαίσια των προτιμησια-

κών συμφωνιών.

ε) εισαγωγή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (άρθρο 128) το βραδύτερο έως την Ι.Ι.1984, σε αντικατάσταση των γενικών φόρων κατανάλωσης (ΦΚΕ και χαρτόσημο τιμολογίων) σύμφωνα πάντα με τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις.

στ) Η Ελλάδα θα συμμετέχει στον Προϋπολογισμό της Κοινότητας με ποσό που θα αντιστοιχεί στο Ι ο/οτης απόδοσης του Φ.Π.Α. μέχρις όμως της εισαγωγής του Φ.Π.Α. η συμμετοχή αυτή θα υπολογίζεται με βάση την ποσοστιαία συμμετοχή του ΑΕΠ στο συνολικό ΑΕΠ της Κοινότητας.

ζ) Επιτρέπεται η διατήρηση των υπαρχόντων ή εισαγωγή νέων ειδικών φόρων ή η αναμόρφωση μονοσταδιακών γενικών σε ειδικούς φόρους, με ορισμένες προϋποθέσεις. Οι κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΟΚ εξάλλου αναφέρονται στον τρόπο εναρμόνισης των επιμέρους φορολογικών και δίνουν το πλαίσιο, μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούν οι ελληνικοί φορολογικοί νόμοι. Σύμφωνα με τις διατάξεις των κατευθυντηρίων οδηγιών της ΕΟΚ η χώρα μας είχε την υποχρέωση να προβεί στην εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας.

Στην ανάλυση που ακολουθεί θα εκτεθούν οι ρυθμίσεις, στις οποίες προχώρησε η Ελληνική κυβέρνηση, για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που είχε έναντι της Κοινότητας για την Εναρμόνιση του φορολογικού τομέα. Η Ελλάδα ζήτησε αναβολή 2 ετών από την αρχικά προσδιορισμένη ημερομηνία εισαγωγής του Φ.Π.Α., ώστε η εφαρμογή του Φ.Π.Α. να είναι αποτελεσματική και να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία (τιμές, ισοζύγιο πληρωμών).

Το αίτημα αυτό συμπεριέλαβε η χώρα μας στο "Μνημόνιο" που υπέβαλε στην Κοινότητα το 1983, ζητώντας αναβολή ως την Ι.Ι.1986, αντί της Ι.Ι.1984.

Η εισαγωγή του ΦΠΑ στη χώρα μας είχε μελετηθεί από τις αρχές της ΙΟετίας του 1970 και είχαν καταρτισθεί και τα σχετικά σχέδια νόμου. Τα διαρθρωτικά όμως προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (χαμηλή παραγωγικότητα και δυσμενείς ανταγωνιστικές συνθήκες), ή έλλειψη εκσυγχρονισμένων υπηρεσιών βεβαίωσης- είσπραξης των φόρων και η αδυναμία διαστώρησης των φορολογικών στοιχείων, σε συνδυασμό με την παύση-σπερμία έμμεσων φόρων και την ύπαρξη πολλών μικρών επιχειρήσεων με χαμηλό επίπεδο λογιστικής οργάνωσης, οδηγούσαν κάθε φορά στην αναβολή λήψεως αποφάσεων εισαγωγής του συστήματος του ΦΠΑ. Αλλά η υπογραφή της πράξης προσχωρήσεως της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες δεν άφηνε πλέον πολλά περιθώρια για αναβολές. Τα παραπάνω όμως προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας και τα αιτήματα της Ελληνικής Κυβέρνησης έλαβε σοβαρά υπόψη η Κοινότητα, με αποτέλεσμα να δοθούν στην Ελλάδα πολλές δυνατότητες να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του ΦΠΑ και να εξασφαλιστούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ομαλή λειτουργία του.

Με το πνεύμα αυτό η Κοινότητα επέτρεψε τη λήψη ειδικών μέτρων κατά παράβαση του άρθρου 95 της συνθήκης της Ρώμης, για την προστασία της εγχώριας παραγωγής. Συγκεκριμένα στα πλαίσια του Ελληνικού "Μνημονίου" έγινε δεκτό από την ΕΟΚ αίτημα της χώρας μας για την εισαγωγή του ΦΠΑ από Ι.Ι.1986.

Στη συνέχεια η Ε.Ο.Κ. ανταποκρίθηκε σε νέο αίτημα της Ελληνικής Κυβέρνησης για αναβολή εισαγωγής του Φ.Π.Α. και εφαρμογή του από Ι.Ι.1987. Πράγματι στις 27.Ι.1986 ο Υπουργός των Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή για συζήτηση και ψήφιση το σχέδιο νόμου "για την εφαρμογή του φόρου προστιθέμενης αξίας" το οποίο βασιζόταν στις υποχρεωτικές, για όλα τα κράτη - μέλη, διατάξεις της Κοινότητας. Το σχέδιο νόμου ψηφίστηκε από τη Βουλή και το Φ.Π.Α. άρχισε να εφαρμόζεται στη χώρα μας από Ι.Ι.1987.

Για τη διατήρηση της προστασίας της εγχώριας παραγωγής ύστερα από συζήτηση με την Ε.Ο.Κ. αποφασίστηκε η μη άμεση κατάργηση των φόρων επί των εισαγομένων προϊόντων, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 9,12,16 της Συνθήκης της Ρώμης. Η ρύθμιση αυτή έγινε με την ψήφιση των νόμων 1249/1982 και 1477/1984. Ειδικότερα με το νόμο 1249/1982 (άρθρο 51) η δασμολογητέα αξία προσανυξάνεται (π.χ. κατά το ποσοστό για μάρκετιγκ) κι έτσι, σε συνδυασμό με άλλες επιβαρύνσεις επί των εισαγομένων προϊόντων, τα εγχωρίως παραγόμενα ήταν σε πλεονεκτική θέση, με σκοπό την προστασία της εγχώριας παραγωγής. Με το Ν. 1477/1984 η χώρα μας ανέλαβε την υπόχρεωση για σταδιακή κατάργηση από 2.7.1984 μέχρι Ι.Ι.1989 των υπερβαλλουσών επιβαρύνσεων από έμμεσους φόρους (επί των εισαγομένων, σε σχέση με τα εγχωρίως παραγόμενα αγαθά. Οι επιβαρύνσεις αυτές εκφράστηκαν σε ποσοστά (ο/ο) που επιβάλλονται σε ομοιόμορφη φορολογητέα βάση και μειώνονται σταδιακά μέχρι μηδενισμού τους (Ρυθμιστικός Φόρος). Με την εισαγωγή του Ρυθμιστικού Φόρου έγιναν και οι απαραίτητες

ρυθμίσεις για την έκπτωση της αξίας των εισαγόμενων πρώτων υλών που περιλαμβάνονται στη φορολογητέα αξία του ΦΚΕ και του χαρτοσήμου τιμολογίου και έπρεπε να επιστραφούν κατά την εξαγωγή προϊόντων. Ο ρυθμιστικός φόρος μηδενίστηκε από Ι.Ι.1989 με συνέπεια τη μείωση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων στα οποία είχε επιβληθεί.

Από την παραπάνω ανάλυση φαίνεται ότι η χώρα μας, έστω με καθυστέρηση, μπόρεσε να πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα τις αναγκαίες αναπροσαρμογές στον τομέα της έμμεσης φορολογίας (εισαγωγή του ΦΠΑ και κατάργηση του ρυθμιστικού φόρου), που προβλεπόταν τόσο από τη Συνθήκη της Ρώμης και την πράξη προσχώρησης όσο και από τις Κοινοτικές οδηγίες. Οι αναπροσαρμογές αυτές πράγματι οδήγησαν στον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση του συστήματος των έμμεσων φόρων στη χώρα μας. Περιλαμβάνουν όμως ακόμα πολλοί έμμεσοι φόροι, ειδικότερα ειδικοί φόροι, οι περισσότεροι από τους οποίους (εκτός από τους παραδοσιακούς ειδικούς φόρους) θα πρέπει να καταργηθούν στα πλαίσια της πλήρους φορολογικής εναρμόνισης. Οι έμμεσοι αυτοί φόροι που πρέπει να καταργηθούν και να ενσωματωθούν στο ΦΠΑ αποδίδουν σημαντικό ύψος εσόδων. Αναλυτικότερα το 1987 απέδωσαν 215 δις δρχ. και αποτελούν το 19ο/ο των έμμεσων φόρων και το 43ο/ο του ΦΠΑ. Συγκεκριμένα οι φόροι αυτοί είναι οι εξής: τέλη χαρτοσήμου (91 δις δρχ), ειδικός φόρος και τα τέλη αρχικής κυκλοφορίας των αυτοκινήτων (56 δις δρχ), ενοποιημένοι φόροι κατανάλωσης (21 δις δρχ), ειδικός φόρος τραπεζικών υπηρεσιών (33 δις δρχ), ΦΚΕ στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις (6 δις δρχ) και λοιποί ειδικοί φόροι κατανάλωσης (6 δις δρχ).

Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι οι φόροι αυτοί είναι αντίστροφα προοδευτικοί, δεν επιστρέφονται κατά την εξαγωγή παραβιάζοντας την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων στην διεθνή αγορά, ενώ ορισμένοι επιβαρύνουν μόνο τα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα, μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα των εγχωρίων προϊόντων στην ελληνική αγορά. Η κατάργηση ή ενσωμάτωση στο Φ.Π.Α. αυτών των φόρων είναι συνεπώς επιβεβλημένη. Στον τομέα της άμεσης φορολογίας η χώρα μας δεν έχει προχωρήσει στην εναρμόνιση με τα ισχύοντα στην Ε.Ο.Κ., γιατί δεν υπάρχει ακόμα κοινό σύστημα.

Ουσιαστικά όμως, με τις διμερείς συμβάσεις με Ευρωπαϊκές χώρες για την αποφυγή της διπλής φορολογίας, η φορολογική μας νομοθεσία βρίσκεται σε αρμονία με πολλές άλλες φορολογικές ρυθμίσεις που υπερисχύουν στον χώρο της κοινότητας και φαίνεται ότι τελικά θα γενικευτούν, ως κοινό φορολογικό πλαίσιο. Κατά την αποψη μας πάντως το Ελληνικό σύστημα άμεσης φορολογίας πρέπει να γίνει αποδοτικότερο προς την κατεύθυνση πάντοτε όπου κινούνται τα κοινοτικά συστήματα άσχετα αν η χώρα μας έχει ή δεν έχει την υποχρέωση εναρμόνισης.

I.2. Ο Φ.Π.Α. στη χώρα μας και οι μεταβολές που πρέπει να γίνουν σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής της ΕΟΚ.

Ο Φ.Π.Α. σήμερα στη χώρα μας.

Τα έσοδα από έμμεσους φόρους προέρχονται κυρίως από το Φ.Π.Α. και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Συγκεκριμένα για το 1989 ο Φ.Π.Α. αποτελεί το 49,3 ο/ο των έμμεσων φόρων,

Πίνακας 1

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ
ΦΠΑ ΑΠΟ 1.1.87 (ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ 1986)

Περιγραφή Φόρου	Ποσό σε εκ. δρχ.
Λοιπά τέλη εισαγωγής	69,5
Φόρος Κύκλου Εργασιών σε βιομηχανίες και βιοτεχνίες	46.781,5
Φ.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων	1.112,0
Φ.Κ.Ε. στις τραπεζικές επιχειρήσεις	21.327,1
Φ.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις μεταφορών	2.332,4
Φ.Κ.Ε. στην επιχείρηση παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και στα κάθε είδους ακαθάριστα έσοδα του ΟΤΕ	19.648,3
Φ.Κ.Ε. στις διαφημιστικές και στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις	5008,1
Φ.Κ.Ε. Καπνού	4.227,6
Φ.Κ.Ε. στις λοιπές επιχειρήσεις	4.490,5
Ειδικός Φόρος κατανάλωσης ζάχαρης και προϊόντων που παρέχουν ζάχαρη	2.292,4
Φόρος στα εισιτήρια δημόσιων θεαμάτων	844,0
Φόρος στα εισιτήρια ποδοσφαιρικών συναντήσεων	0,2
Φόρος στις εισπράξεις ζαχαροπλαστέων και λοιπών Κέντρων πολυτελείας και υπερπολυτελείας	1.305,6
Φόρος στις εισπράξεις κέντρων διασκέδασης	710,7
Φόρος στην κατανάλωση αμυλοσιροπίου που παράγεται στο εσωτερικό	2.536,3
Φόρος στις αποδοχές υπαλλήλων και εργατών που καταβάλλονται από τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις	3.866,0
Φ.Κ.Ε. στα είδη που εισάγονται από το εξωτερικό	61.157,7
Τέλη χαρτοσήμου σε πωλήσεις αγαθών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών επιχειρήσεων και γεωργικών προϊόντων από παραγωγούς	124.188,4
Τέλη χαρτοσήμου λοιπών επιχειρήσεων και λοιπά τέλη χαρτοσήμου	24.147,1
Τέλη χαρτοσήμου εισπραττόμενα από αγαθά που εισάγονται από το εξωτερικό	30.406,1
Πρόσθετο ποσοστό 20% στα τέλη χαρτοσήμου	17.612,7
Ειδικός φόρος κατανάλωσης στα είδη που εισάγονται από το εξωτερικό	16.000,8
Ειδικός φόρος κατανάλωσης στα είδη που παράγονται εγχώρια	4.069,0
ΣΥΝΟΛΟ φόρων προς αντικατάσταση (1986)	394.133,3
Προβολή αυτών των εσόδων για το 1987*	469.412,1
Εισπράξεις από ΦΠΑ το 1987	498.671,3

δηλαδή 755 δισ. δραχ. Ο Φ.Π.Α. εξάλλου προέρχεται κατά 90 ο/ο από τις εξής δραστηριότητες/προϊόντα: εισαγόμενα (247 δισ. δραχ.) βιομηχανικές - βιοτεχνικές - γεωργικές επιχειρήσεις (239 δισ. δραχ.) εμπορικές επιχειρήσεις (109 δισ. δραχ.) και πετρελαιοειδή προϊόντα - λιπαντικά και παραγωγή τους (86 δισ. δραχ.).

Ο Φ.Π.Α. που ισχύει στη χώρα μας βασίζεται στην 6^η Οδηγία της Ε.Ο.Κ. και καλύπτει όλες τις οικονομικές μονάδες παραγωγής - εμπορίας αγαθών - παροχής υπηρεσιών και όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, ως και το λιανικό εμπόριο. Αντίθετα ο Φ.Κ.Ε. κάλυπτε τα βιομηχανικά προϊόντα και ορισμένες υπηρεσίες και το χαρτόσημο, μόνο στις συναλλαγές μεταξύ επιτηδευματιών. Ο Φ.Π.Α. επιβάλλεται στην κατανάλωση, είτε αυτή προέρχεται από την εγχώρια παραγωγή είτε από εισαγωγές (ίδιοι φορολογικοί συντελεστές και ίδιες απαλλαγές). Αντίθετα οι εξαγωγείς και τα κεφαλαίουχικά αγαθά απαλλάσσονται από το Φ.Π.Α. ειδικότερα για τα κεφαλαίουχικά αγαθά πρέπει να επισημανθεί, ότι η απαλλαγή τους από το Φ.Π.Α. δεν σημαίνει ότι η επιχείρηση που πωλεί κεφαλαίουχικά αγαθά δε θα επιβάλλει φόρο. Αντίθετα επιβάλλει γιατί αυτήν την επιχείρηση τα αγαθά αυτά είναι εμπορεύσιμα. Συνεπώς, αν μια επιχείρηση πωλεί τέτοια αγαθά, θα επιβάλλει Φ.Π.Α. σε όλους τους αγοραστές και αν ο αγοραστής είναι τελικός καταναλωτής, αυτός θα επιβαρυνθεί με το φόρο, αν όμως συμβεί ο αγοραστής να είναι επιχείρηση τότε θα έχει το δικαίωμα να συμψηφίσει το φόρο που πλήρωσε με τον Φ.Π.Α.

που θα εισπράξει από την πώληση άλλων προϊόντων.

Ο Νόμος για την εισαγωγή του Φ.Π.Α. στη χώρα μας δεν κάνει διάκριση μεταξύ εξάιρεσης και απαλλαγής από το φόρο. Διακρίνει όμως τις απαλλαγές σε δύο κατηγορίες: στις απαλλαγές με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών και στις απαλλαγές χωρίς αυτό το δικαίωμα (εξαίρεση από το Φ.Π.Α.)

Ο Φ.Π.Α. υπολογίζεται με βάση τη συνολική αξία πώλησεως του προϊόντος, αλλά ουσιαστικά το ποσό του φόρου, με το οποίο επιβαρύνει πρόσθετα το προϊόν είναι ανάλογο προς την προστιθέμενη του αξία. Για τον υπολογισμό του φόρου στις παραδόσεις αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών εφαρμόζονται οι φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν κατά το χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης. Σύμφωνα με το Ν. 1676/1986 ο συντελεστής του Φ.Π.Α. οριζόταν σε 18 ο/ο επί της φορολογητέας αξίας. Κατ'εξαίρεση, για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα II και III του Νόμου, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε 6 ο/ο και 36 ο/ο αντίστοιχα. Στη συνέχεια με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών από 1.1.1988 έγινε: α) μείωση του κανονικού συντελεστή από 18 ο/ο σε 16 ο/ο β) μετάταξη ορισμένων αγαθών από τον υψηλό στον κανονικό και από τον κανονικό στον χαμηλό συντελεστή. Συγκεκριμένα μετάταξη έγινε από το 36 ο/ο στο 16 ο/ο των αγαθών: ραδιόφωνα, κεραίες, τηλεόραση, ρολόγια, σαμπουάν, αποσμητικά, χώρου φυσίγγια κυνηγίου κ.α. Από το συντελεστή 16 ο/ο μετατάγησαν στον συντελεστή 6 ο/ο τα εξής κυρίως είδη: παιδικές τροφές, τυριά, έτοιμες σαλάτες - σάλτσες, ζωικά λίπη, οικοδομικά υλικά, οι καφετέριες, ζαχαρο-

πλαστεία και κομμωτήρια, γεωργικά εξαρτήματα και μηχανήματα και όλα τα είδη που χρησιμοποιούν οι ανάπηροι. Μεταξύ επίσης ορισμένων αγαθών έγινε από Ι.Ι.1989 με πρόσφατη απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι σε ορισμένους τομείς υπάρχουν σοβαρά προβλήματα ~~ή~~ για την εφαρμογή του Φ.Π.Α. και για αυτό ο Νόμος προβλέπει την εφαρμογή ειδικών καθεστώτων. Οι τομείς αυτοί είναι: Οι μικρές οικονομικές μονάδες, τα γεωργικά προϊόντα, τα πρακτορεία ταξιδιών, τα καπνοβιομηχανικά προϊόντα και τα έτοιμα πετρελαιοειδή προϊόντα.

Ι.3. Απόδοση του Φ.Π.Α. και υπάρχουσες αδυναμίες.

Η εισαγωγή του Φ.Π.Α. στη χώρα μας, υπήρξε σε σημαντικό βαθμό επιτυχής, με περισσότερα θετικά παρά αρνητικά αποτελέσματα, αλλά διαχρονικά δεν απέδωσε πλήρως τα αναμενόμενα έσοδα. Συγκεκριμένα ο Φ.Π.Α. προϋπολογίστηκε για το 1987 ότι θα απεδώσει 445 δισ. δρχ. (37,1 ο/ο του συνόλου των έμμεσων φόρων) και τελικά απέδωσε 449 δισ. δρχ. (43 ο/ο). Αυτό δείχνει ότι (παρά τη φοροδιαφυγή κατά την εφαρμογή του Φ.Π.Α.), με την υπόθεση της αντικατάστασης φόρων ίσης απόδοσης (469 δισ. δρχ.) οι συντελεστές του Φ.Π.Α. ήταν πολύ υψηλότεροι από εκείνους που απαιτούνται για να εξασφαλίσουν τα έσοδα του Φ.Κ.Ε. και χαρτοσήμου που αντικατέστησε ο Φ.Π.Α. (βλέπε πίνακα Ι). Αντίθετα το 1988 είχαν προϋπολογιστεί 700 δισ. δρχ. και τελικά εισπράχτηκαν 599,5 δισ. δρχ. Το 1989 επίσης είχε προϋπολογιστεί ότι τα έσοδα από το Φ.Π.Α. θα είναι 755 δισ. δρχ. αλλά σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του υπουργείου Οικονομικών, τα έσοδα δεν θα ξεπεράσουν τα 718 δισ. δρχ. Χάρη στα συνδυασμένα μέτρα που είχαν ληφθεί για

την έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων τάξεων των φορο-τεχνικών υπαλλήλων και των φορολογουμένων, η μετάβαση το 1987 από το παλιό στο νέο σύστημα εμμέσου φορολογίας έγινε ομαλά, χωρίς σοβαρούς κλυδωνισμούς και ιδιαίτερα προβλήματα για το δημόσιο και τις επιχειρήσεις.

Η κατάργηση μιας σειράς έμμεσων φόρων, που αντικαταστάθηκαν από το Φ.Π.Α. καθώς και των σχετικών πολύπλοκων και χρονοβόρων διαδικασιών δήλωσης και βεβαίωσης τους, είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση χρόνου και δαπάνης τόσο για το δημόσιο όσο και για τους φορολογουμένους. Παρά την αρχή της καθολικότητας του νέου συστήματος φορολογίας, συνέπεια της οποίας ήταν η υπαγωγή του συνόλου σχεδόν της οικονομικής δραστηριότητας (περιορισμένες οι απαλλαγές) στον Φ.Π.Α. γεγονός που αύξησε τον όγκο εργασίας των φορολογικών υπηρεσιών - οι τελευταίες ανταποκρίθηκαν τον πρώτο χρόνο σε ικανοποιητικό βαθμό και στις ανάγκες του Φ.Π.Α., μολονότι δεν έγινε ουσιαστική ενίσχυση σε προσωπικό, κάτι που σε άλλα κράτη - μέλη συνέβη κατά τρόπο εντυπωσιακό (8.000 νέοι υπάλληλοι στο Ηνωμένο Βασίλειο για τις ανάγκες του Φ.Π.Α.)

Η ουδετερότητα του Φ.Π.Α. που, με εξαίρεση κάποιες περιορισμένες περιπτώσεις, δεν υπεισέρχεται στο κόστος των αγαθών και υπηρεσιών, βοήθησε τις παραγωγικές τάξεις εξασφαλίζοντας ορθολογικότερη λειτουργία και διαφάνεια, ίσους όρους ανταγωνισμού, ακριβή ανταγωνισμό και σύντομη έκπτωση των φόρων που επιβαρύνουν τις εισροές των προϊόντων που εξάγονται.

Στον τομέα όμως της πάταξης της φοροδιαφυγής θα πρέπει να γίνει παραδεκτό, ότι η εφαρμογή του Φ.Π.Α. δεν απέδωσε

θετικά αποτελέσματα και δε βελτίωσε την υπάρχουσα κατάσταση. Οι ελπίδες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, βασισμένες στο επιχείρημα ότι θα προκύψει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ πωλητή και αγοραστή εξαιτίας του παρεχόμενου δικαίωματος για την έκπτωση του Φ.Π.Α. των εισροών, δεν επαληθεύτηκαν. Θεωρητικά ο αγοραστής έχει συμφέρον για την έκδοση παραστατικού της συνναλαγής προκειμένου να γίνει έκπτωση Φ.Π.Α., με τον οποίο επιβαρύνεται. Στην πράξη όμως έχει διαπιστωθεί, ότι η μη έκδοση τιμολογίου παρέχει την δυνατότητα στον αγοραστή να διενεργήσει και αυτός με τη σειρά του πωλήσεις, χωρίς να εκδίδει στοιχεία. Έτσι ωφελείται ευθέως και ο αγοραστής, αφενός με την απόκρυψη εσόδων στη φορολογία εισοδήματος και αφετέρου με την είσπραξη και παρακράτηση ποσού Φ.Π.Α. μεγαλύτερο από αυτό ποθ θα είχε το δικαίωμα να εκπέσει. Οι λόγοι γθα τους οποίους ο Φ.Π.Α. δεν έφθασε στον επιθυμητό βαθμό απόδοσης ως προς τα έσοδα, και οι παράγοντες συνέτειναν στην διατήρηση ή μάλλον την επαύξηση της φοροδιαφυγής., μετά την εφαρμογή του Φ.Π.Α. , είναι συνοπτικά κυρίως οι ακόλουθοι:

- Η ανυπαρξία ικανοποιητικής μηχανογραφικής στήριξης του συστήματος του Φ.Π.Α.
- Η ανυπαρξία Εφοριών που είναι αρμόδιες μόνο για το Φ.Π.Α. (ειδικές Εφορίες Φ.Π.Α.) για να εξασφαλίζεται η διασταύρωση των φορολογικών στοιχείων και ιδιαίτερα των εικονικών παραστατικών.
- Η έλλειψη προσωπικού και η ανεπαρκής κατάρτηση και εμπειρία του προσωπικού σε θέματα ελέγχου σύγχρονων επιχειρήσεων.

- Η εφαρμογή του δείγματος στο εισόδημα και η έλλειψη μεθοδευμένων έκτακτων ελέγχων τόσο στους χώρους των επιχειρήσεων όσο και κατά τη διακίνηση των αγαθών.
- Η καθιέρωση του υψηλού συντελεστή του Φ.Π.Α. (36 ο/ο) ξέπου αποτελεί πρόκληση για τη διάπραξη φορολογικής απάτης.
- Η μη ορθή κατάταξη κατά συντελεστή φόρου συγκεκριμένων αγαθών ή υπηρεσιών με συνέπεια ορισμένες επιχειρήσεις να εμφανίζουν πιστωτικά υπόλοιπα σε μόνιμη και επαυξημένη βάση και άλλες, που προσφέρουν στην κατανάλωση τροφή, ποτά, και διασκέδαση, να υπάγονται και στους 3 συντελεστές (6 ο/ο, 16 ο/ο, 36 ο/ο) ώστε να τους παρέχεται ευχέρεια αυθαίρετης κατανομής, των εσόδων κατά συντελεστή Φ.Π.Α. και να περιορίζεται έτσι το ύψος του οφειλόμενου στο δημόσιο φόρου.
- Η μέχρι σήμερα άρνηση των εκμεταλλευτών αυτοκινήτων ταξί και αγοραίων να συμμορφωθούν προς τις υποχρεώσεις του καθεστώτος κανονικού Φ.Π.Α. στο οποίο προς το παρόν υπάγονται (η πλειονότητα δεν υποβάλλει δηλώσεις και δεν αποδίδει φόρο), ή να συνεργαστούν για την καθιέρωση ενός καθεστώτος κατ'αποκοπήν φορολογίας, παρά τις σχετικές και επανειλημμένες προτάσεις που τους έγιναν από το υπουργείο Οικονομικών.
- Η ύπαρξη καθεστώτος μειωμένων συντελεστών για τη Δωδεκάνησο και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου,
- Η παρατεταμένη αναβολή για την υποχρεωτική χρήση ηλεκτρονικών ταμιακών μηχανών ασφαλείας.

- Η κατά καιρούς και χωρίς επαρκή αιτιολογία μετάταξη στο χαμηλό συντελεστή διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών, με συνέπεια τη μείωση των εσόδων και την αύξηση της ροπής υποβολής σχετικών αιτημάτων.

1.4. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΕΝΟΨΕΙ ΤΟΥ 1992

Ι. Λειτουργία του Φ.Π.Α. με δυο συντελεστές, οι οποίοι μπορούν να κυμαίνονται μεταξύ 4 ο/ο - 9 ο/ο (χαμηλός) και 14 ο/ο - 20 ο/ο (κανονικός). Η Ελλάδα συνεπώς θα πρέπει να μειώσει τον υψηλό συντελεστή του Φ.Π.Α. (36 ο/ο) τουλάχιστον κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες.

Η χώρα μας δεν θα αντιμετωπίσει πρόβλημα για τον χαμηλό και τον κανονικό, γιατί οι σημερινοί συντελεστές είναι στα όρια που προτείνει η Επιτροπή. Αντίθετα δημιουργείται πρόβλημα με τον υψηλό συντελεστή (36 ο/ο), ο οποίος σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής πρέπει να μειωθεί σημαντικά. Η μείωση αυτή συνεπάγεται απώλεια εσόδων της τάξεως των 60 δισ. δρχ. Επιπλέον θα δημιουργηθεί πρόβλημα στο Εμπορικό Ίσοζύγιο, γιατί η μείωση αυτή θα οδηγήσει, όπως είναι πολύ πιθανό, στην αύξηση των εισαγωγών. Θα σημειωθεί, δηλαδή μείωση της λιανικής τιμής πώλησης αυτών των αγαθών, πολλά από τα οποία είναι εισαγόμενα, και αύξηση της ζήτησής τους με αποτέλεσμα και την αύξηση των εσόδων του Φ.Π.Α. που προέρχονται από τον κανονικό συντελεστή. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη του υψηλού συντελεστή 36 ο/ο:

- α) Ενισχύει την τάση για φοροδιαφυγή και δεν αποδίδει τα αναμενόμενα έσοδα.

β) Επιβαρύνει το κόστος διαχείρισης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για το Δημόσιο.

Η καθιέρωση από την εφαρμογή του Φ.Π.Α. του υψηλού συντελεστή απέβλεπε κυρίως στην άσκηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, αφού επιβάλλεται σε αγαθά κυρίως εξωτερικού (εισαγόμενα) ή σε αγαθά που χαρακτηρίζονται από κάποιο στοιχείο πολυτελείας.

Οι σκοποί αυτοί φρονούμε ότι δεν επιτεύχθηκαν και συνεπώς δεν είναι σκόπιμη ή παραπέρα επιδίωξή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα ποτά ρούμι, τζίν, ουίσκι, βότκα κ.λ.π. Καθώς επίσης και τα μαχαιροπίρουνα κ.λ.π. επάργυρα ή επίχρυσά σκεύη, που τοποθετήθηκαν στον υψηλό συντελεστή ως κυρίως εισαγόμενα, για να προστατευθούν παρόμοια προϊόντα παραγόμενα στο εσωτερικό, όπως είναι αντίστοιχα το ούζο ή το κονιάκ και τα επάργυρα ή αργυράσκευη, που εντάχθηκαν στον κανονικό συντελεστή.

Η ενέργεια αυτή, που αντίκειται στο άρθρο 95 της συνθήκης της Ρώμης, είχε ως αποτέλεσμα να κινηθεί η διαδικασία προσφυγής ενώπιου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η έκβαση της οποίας θα καταλήξει εις βάρος της χώρας μας. Εξάλλου είναι γνωστό, ότι κοινωνική πολιτική μπορεί να ασκηθεί με επιτυχία μόνο μέσω των μηχανισμών της άμεσης φορολογίας ή με ειδικούς φόρους κατανάλωσης και όχι με ένα γενικό φόρο κατανάλωσης, όπως είναι ο Φ.Π.Α.

Ο χαρακτηρισμός ορισμένων ειδών ως αγαθών πολυτελείας, και η ενταξή τους στον υψηλό συντελεστή ή δεν ήταν ευθύς από την αρχή απόλυτα επιτυχής ή έγινε ανεπιτυχής εκ των

υστέρων, αφού τα σχετικά κριτήρια πολυτελείας μεταβάλλονται συνεχώς, ανάλογα με την οικονομική και κοινωνική πρόοδο, που υπαγορεύουν και τις καταναλωτικές συνήθειες.

Έτσι κάποια προϊόντα, που θεωρούνταν στην αρχή της εμφάνισής τους στην αγορά αγαθά πολυτελείας, έγιναν σύντομα είδη πρώτης ανάγκης (π.χ. βίντεο, βιντεοκασέτες, σαμπουάν κ.λ.π.). Πρέπει να επισημανθεί ότι τα έσοδα από την κατάργηση του υψηλού συντελεστή μπορούν να αναπληρωθούν από τη μετάταξη ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών του χαμηλού στον κανονικό συντελεστή.

II. Τον επαναπροσδιορισμό των αγαθών και υπηρεσιών του χαμηλού συντελεστή. Με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θα πρέπει να γίνει νέα κατάταξη των αγαθών και υπηρεσιών του χαμηλού συντελεστή. Όπως έχει αναλυθεί, στο χαμηλό συντελεστή θα πρέπει να υπάρχουν μόνο έξι (6) κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών. Στη χώρα μας όμως ο χαμηλός συντελεστής είναι πολύ διευρυμένος και υποκαθιστά ουσιαστικά τον κανονικό συντελεστή. Εξάλλου συμβαίνει για ορισμένα προϊόντα π.χ. σιδηροσωλήνες και πλαστικούς σωλήνες που υπάγονται στο χαμηλό συντελεστή 6 ο/ο να χρησιμοποιούνται πρώτες ύλες (ταινίες και COILS ψυχρής ελάσεως PVC και PE) που υπάγονται στο 16 ο/ο και για το λόγο αυτό παρουσιάζουν συνεχώς πιστωτικά υπόλοιπα. Από μια πρώτη εκτίμηση διαπιστώνεται, ότι ο προτεινόμενος κατάλογος του χαμηλού συντελεστή είναι πολύ περιορισμένος. Για τη χώρα μας αυτό σημαίνει, ότι πολλά αγαθά θα μετακινηθούν από τον χαμηλό στον κανονικό συντελεστή του Φ.Π.Α. με αρνητικές επιπτώ-

σεις στον τιμάριθμο και στη διανομή του εισοδήματος και θετικές από πλευράς εσόδων του δημοσίου. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η μετάταξη πολλών ειδών από το συντελεστή 18 ο/ο στο 6 ο/ο την 1.1.1988 ήταν μια ενέργεια της χώρας μας αντίθετη προς ότι θα χρειαστεί αυτή να κάνει στα πλαίσια της φορολογικής εναρμόνισης ως το τέλος του 1992. Ο περιορισμός του αριθμού των συντελεστών του Φ.Π.Α. σε δυο και η ανακατάταξη των αγαθών θα έχουν επίπτωση στην προοδευτικότητα αυτού του φόρου. Συγκεκριμένα η ανακατάταξη αγαθών βασικής ανάγκης από τον κανονικό στο χαμηλό συντελεστή οδηγεί στη μείωση της αντίστροφης προοδευτικότητας του Φ.Π.Α. ως προς το εισόδημα, ενώ το αντίστροφο θα ενισχύσει την προοδευτικότητα αυτή. Η κατάργηση επίσης του υψηλού συντελεστή (36 ο/ο) ο οποίος έπεται ότι επιβάλλεται σε αγαθά πολυτελείας θα μειώσει την προοδευτικότητα του Φ.Π.Α. στη χώρα μας.

Το τελικό βέβαια αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από την ένταση των επιμέρους επιδράσεων. Πρέπει να σημειώσουμε ότι στη χώρα μας η αντίστροφη προοδευτικότητα του Φ.Π.Α. , μετριά-ζεται εκτός από την ύπαρξη πολλών συντελεστών και με τη χορήγηση μιας έκπτωσης από τον ΦΕΦΠ, η οποία αντιστοιχεί σ'ένα ορισμένο ύψος δαπανών με δικαιολογητικά. Το ύψος της έκπτωσης φόρου εξαρτάται από το ύψος του οριακού φορολογικού συντελεστή της ΦΕΦΠ, και το τελικό όφελος για τον φορολογού-μενο εξαρτάται από το ύψος του συντελεστή του Φ.Π.Α. Η σύν-δεση συνεπώς του Φ.Π.Α. με τον ΦΕΦΠ δημιουργεί μια αφανή

προοδευτικότητα του Φ.Π.Α. ως προς την φορολογική του βάση και μια προοδευτικότητα του Φ.Π.Α. ως προς το εισόδημα. Είναι βέβαιο ότι, για να ληφθεί από την Κοινότητα η απαιτούμενη ομόφωνη απόφαση, ο κατάλογος των αγαθών που θα συμπεριλαμβάνονται στο χαμηλό συντελεστή θα πρέπει να εμπλουτιστεί. Έτσι είναι ενδεχόμενο στην κατηγορία του χαμηλού συντελεστή να ενταχθούν οι εισροές του αγροτικού τομέα, τα βασικά οικοδομικά υλικά, οι πρώτες ύλες του γεωργικού τομέα ή γενικά, ορισμένα είδη που καλύπτουν ανάγκες αναπήρων, διάφορα ιατρικά υλικά και υπηρεσίες μεταφοράς αγαθών, αποχέτευσης, ορισμένων δημοσίων θεαμάτων κ.λ.π.

Είναι σκόπιμο συνεπώς να συσταθεί ειδική επιτροπή, που θα μελετήσει και θα μεθοδεύσει, σύμφωνα με τα παραπάνω τη μετάταξη ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών από το χαμηλό στο κανονικό συντελεστή. Η μετάταξη θα πρέπει να γίνει προοδευτικά και κατά στάδια, ώστε μην προκύψει η ανάγκη, στο χρόνο κατάργησης των φορολογικών συνόρων, για απότομες και ριζικές μεταρρυθμίσεις, που είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσουν αναστάτωση στην αγορά, πληθωριστικές πιέσεις και παράνομη κερδοσκοπία.

III. Την αλλαγή του τρόπου φορολόγησης του Ενδοκοινοτικού εμπορίου, δηλαδή την κατάργηση της αρχής της χώρας "προορισμού" με την φορολόγηση μόνο των εξαγωγών. Ο Φ.Π.Α. δηλαδή θα καταβάλλεται στον τόπο αγοράς των αγαθών και κατόπιν θα εκπίπτει από τον αγοραστή που υπόκειται στο ΦΠΑ. Ο Φ.Π.Α. συνεπώς θα τιμολογείται από τον πωλητή στο ίδιο

το κράτος - μέλος εξαγωγής και θα επιίπτει από τον υπο-
κειμένο σε Φ.Π.Α. αγοραστή στο κράτος μέλος εισαγωγής.

IV. Την καθιέρωση του συστήματος συμφηρισμού για την
επιστροφή του Φ.Π.Α. που εισπράττεται επί των ελληνικών
εξαγωγών στα κράτη - μέλη στα οποία ανήκει αυτός ο φόρος.
Η τελική θέση της χώρας θα ισοδυναμεί με τη διαφορά των
συνολικών ποσών του Φ.Π.Α. στα εξαγόμενα αγαθά και των
συνολικών ποσών Φ.Π.Α. στα εισαγόμενα αγαθά.

V. Αναδιόρθωση φορολογικών και τελωνειακών υπηρεσιών
για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της φορολογικής Έναρ-
μόνισης και της κατάργησης των φορολογικών συνόρων.

Η κατάργηση των συνοριακών φορολογικών ελέγχων και η μη
φορολόγηση των αγαθών κατά την εισαγωγή τους στη χώρα μας
συνεπάγονται αναδιοργάνωση τόσο των τελωνειακών όσο και
των φορολογικών υπηρεσιών. Το βασικό σημείο είναι, ότι η
κατάργηση των συνοριακών φορολογικών ελέγχων σημαίνει πως
ο φορολογικός έλεγχος θα εστιαστεί πλέον στην επιχείρηση,
και αυτό απαιτεί τη δημιουργία σοβαρής υποδομής στις φορο-
τεχνικές υπηρεσίες, στους τομείς πληροφορικής και μηχανορ-
γάνωσης.

Σχετικά με τον τελωνειακό έλεγχο πρέπει να επισημαν-
θεί, ότι η απλούστευση των διαδικασιών και ο νέος τρόπος
φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου μπορεί πράγματι
να μην οδηγήσει στην διεύρυνση του τομέα, όμως αυτό δεν
σημαίνει ότι θα πρέπει να περιοριστεί τα αμέσως προσεχή
χρόνια. Αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι: θα συνεχίσουν να υφί-
στανται οι διασυνοριακοί έλεγχοι και οι τελωνισμοί για τα

εμπορεύματα των τρίτων χωρών. β) Η χώρα μας γειτονιάζει με πολλές τρίτες χώρες και γ) πρέπει να ενισχυθεί η τελωνειακή υπηρεσία για τον περιορισμό του λαθρεμπορίου.

Έχει διαπιστωθεί, ότι τα έξοδα των τελωνειακών διατυπώσεων για τις επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο μέρος του κόστους των εμπορευμάτων. Επιπλέον το κόστος των διοικητικών διατυπώσεων και οι αποτρεπτικές ρυθμίσεις αποκλείουν σε μεγάλο βαθμό τις μικρότερες επιχειρήσεις από τις διασυνοριακές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Σχετικά με το Φορολογικό Τομέα είναι απαραίτητο μεταξύ άλλων να ληφθούν τα εξής μέτρα:

Ι. Μηχανοργάνωση εργασιών.

Το ΚΕΠΥΟ αλλά και οι Δ.Ο.Υ πρέπει να εφοδιαστούν με η ηλεκτρονικούς υπολογιστές σύγχρονης τεχνολογίας και να στελεχωθούν με το κατάλληλο προσωπικό, ώστε τα οικεία τμήματα του Φ.Π.Α. και οι ειδικές Εφορίες να ασχολούνται αποκλειστικά και μόνο, γρήγορα και αποτελεσματικά με το Φ.Π.Α. Το ΚΕΠΥΟ με συνεχή και μεθοδευμένη επεξεργασία των περιοδικών και εμκαθεριστικών δηλώσεων Φ.Π.Α. θα πρέπει να εντοπίζει έγκαιρα τους υπόκειμένους στο φόρο πολίτες που δεν υπέβαλλαν δηλώσεις και αυτούς που κατά προτεραιότητα πρέπει να ελεγχθούν και να ενημερώνει σχετικά τους Δ.Ο.Υ. Θα πρέπει επίσης να μεθοδεύσει τη διαστάυρωση πληροφοριών, που θα διευκολύνουν τις ελεγκτικές επαληθεύσεις και τη συγκέντρωση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, χρήσιμων στην ηπολιτική ηγεσία και στις υπηρεσίες.

Το ΚΕΠΥΟ θα πρέπει να καταστεί ικανό να επεξεργάζεται μέσα στην προβλεπόμενη από τις κοινοτικές διατάξεις προθεσμία τα στοιχεία εκείνα των εκκαθαριστικών δηλώσεων Φ.Π.Α., που είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό της βάσης Φ.Π.Α. και των υποχρεώσεων της χώρας μας στον κοινοτικό προϋπολογισμό .

2. Ενίσχυση και εκπαίδευση του προσωπικού .

Στο βαθμό που την ανθρώπινη εργασία δεν μπορούν να υποκαταστήσουν οι μηχανές, χρειάζεται να ενισχυθεί το προσωπικό, να μεθοδευτεί η εκπαίδευσή του, να βελτιωθούν οι αποδοχές του, να αποκατασταθεί η υπαλληλική ιεραρχία και να προστεθούν οικονομικά κίνητρα για την άρση των εκκρεμοτήτων.

3. Απλοποίηση των εντύπων περιοδικής εκκαθάρισης και εκκαθαριστικής δήλωσης. Τα έντυπα αυτά απαιτούν τη συμπλήρωση μεγάλου αριθμού πληροφοριών, οι οποίες είναι ανεμφίβολα αρκετά χρήσιμες για τις ελεγκτικές επαληθεύσεις ή για τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων. Πρέπει να τονιστεί όμως ότι, για την ορθή συμπληρωσή τους, χρειάζονται μεγάλη προσοχή και ειδικές γνώσεις και κατά συνέπεια αυτά αυξάνουν το κόστος διαχείρισης για τις επιχειρήσεις.

Εξάλλου η πολυπλοκότητα των εντύπων έχει επιπτώσεις και στο δημόσιο, αφού αυξάνει τους κινδύνους μη ηθελημένων λαθών, η διόρθωση των οποίων, πριν από τη μηχανογραφική επεξεργασία, συνεπάγεται σοβαρή καθυστέρηση των εργασιών. Κρίνεται λοιπόν σκόπιμη η απλοποίησή τους, εκτός αν υπάρχει πρόθεση να αξιοποιηθούν τα υφιστάμενα στοιχεία υπέρ της

φορολογίας εισοδήματος όπως υπήρχε η πρόθεση και κατά τον αρχικό σχεδιασμό.

4. Εντατικοποίηση των ελέγχων.

Έλεγχοι τακτικοί χωρίς περιορισμούς (δείγμα) και αφετέρου έλεγχοι προληπτικοί σε 24ωρη βάση, από διάφορα συνεργεία και κυρίως από την ΥΠΕΔΑ. Πρέπει να γίνει αξιόποιηση των διατάξεων του άρθρου 40 του Ν. 1642/86 για την έκδοση προσωρινών πράξεων προσδιορισμού του φόρου.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην παρακολούθηση και στον αποτελεσματικό έλεγχο των συναλλαγών αγροτικών προϊόντων, όπου ο αγοραστής έμπορος και ο πωλητής αγρότης έχουν αμοιβαίο συμφέρον για την εικονική αύξηση της τιμής πώλησης αφού, με τον τρόπο αυτό, ο πρώτος διογκώνει το κόστος και περιορίζει τα κέρδη του και ο δεύτερος αυξάνει τις απαιτήσεις του για επιστροφή του Φ.Π.Α. των εισροών.

Ο εκσυγχρονισμός συνεπώς των φοροτεχνικών και τελωνειακών υπηρεσιών (μηχανοργάνωση, στελέχωση με καθαρά αξιοκρατικά στοιχεία) είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να ανταποκριθούν αυτές στο ρόλο που θα διαδραματίσουν στην υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς και για να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία.

VI. Κατάργηση και ενσωμάτωση στο Φ.Π.Α. των έμμεσων φόρων, οι οποίοι έχουν απομείνει μετά την εφαρμογή του, με εξαίρεση τους πέντε παραδοσιακούς ειδικούς φόρους δαπάνης.

Η πορεία της ~~π~~ ελληνικής οικονομίας και αναμενόμενα προβλήματα για τη φορολογική εναρμόνιση.

Οι μεταρρυθμίσεις που προτείνει η επιτροπή φαίνονται καταρχήν ανώδυνες και ίσως και αποδεκτές από την πλειοψη-

φία του επιχειρηματικού κόσμου και των καταναλωτών. Εν-
τούτοις οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ελληνική οικονο-
μία αν υιοθετηθούν οι προτάσεις της επιτροπής θα είναι
πολύ σημαντικές, ιδιαίτερα για τον Κρατικό Προϋπολογι-
σμό. Πόσο σημαντικές είναι οι μεταρρυθμίσεις αυτές για
την ελληνική οικονομία θα το δούμε και στη συνέχεια για
την αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών των φορολογικών μεταρ-
ρυθμίσεων δεν πρέπει να παραβλέπονται ορισμένα χαρακτηρι-
στικά γνωρίσματα της ϕ ελληνικής Οικονομίας, σε σύγκριση
με εκείνα των οικονομικών των χωρών - μελών.

Αναλυτικότερα:

1. Τα διευρυνόμενα δημοσιοοικονομικά ελλείματα και ιδιαίτε-
ρα εκείνο του τακτικού Προϋπολογισμού, το οποίο για το
1990 υπερéβει τα 2.000 δισ. δρχ. έναντι 1787 δισ. δρχ.
το 1989.

2. Το αυξανόμενο έλλειμα του Εμπορικού Ισοζυγίου, το
οποίο, το 1989 (σύμφωνα με τα στοιχεία της τράπεζας της
Ελλάδας) έφθασε τα 9120 εκ. δολ. (έναντι 7631 το 1988).

Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι:

α) οι εισαγωγές το 1989 έφθασαν τα 15115 εκ δολ. (έναντι
13565 το 1988) και

β) το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εισαγωγών (69 ο/ο)
και εξαγωγών (57 ο/ο) προέρχεται από ή προορίζουσα προς
τον Κοινοτικό Χώρο.

3. Η απόδοση του Φ .Π.Α. που ισχύει στη χώρα μας από

Ι.Ι.1987, παρουσιάζει προβλήματα, εξαιτίας της μη πλήρους
Μηχανογράφησης των φοροτεχνικών υπηρεσθών και της μεγά-

λης παραοικονομίας, με συνέπεια την αύξηση της φοροδιαφυγής και την υστέρηση των φορολογικών εσόδων.

4. Η έμμεση φορολογία αποτελεί (1989) την κύρια πηγή φορολογικών εσόδων, δηλ 71ο/ο (1532 δισ.δρχ) του συνόλου των φορολογικών εσόδων (2148 δισ.δρχ) και τα έσοδα απο το ΦΠΑ έχουν προυπολογιστεί να φθάσουν στο 49,3ο/ο (755 δισ.δρχ) του συνόλου των έμμεσων φόρων.

5. Η Ελλάδα ουσιαστικά δε συνορεύει οδικά με καμιά χώρα μέλος, γεγονός που αποτελεί ταυτόχρονα μειονέκτημα αλλά και πλεονέκτημα (απο φορολογικής πλευράς) για την Ελληνική οικονομία.

Δεν πρέπει όμως να παραγνωρίζεται, ότι η χώρα μας έχει υψηλή τουριστική δραστηριότητα και έτσι πολλές πωλήσεις ελληνικών προϊόντων θα γίνονται σε κατοίκους του εξωτερικού, που δεν είναι στο σύστημα του Φ.Π.Α.

6. Το ύψος του πληθωρισμού, των αμοιβών και του κόστους παραγωγής στην χώρα μας είναι υψηλότερο από εκείνο των χωρών-μελών.

7. Η δραχμή παρουσιάζει διαχρονικά σοβαρές διακυμάνσεις έναντι του δολαρίου και των ευρωπαϊκών νομισμάτων.

Τα χαρακτηριστικά αυτά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας που που βρίσκεται σε στασιμοπληθωρισμό, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την επιτάχυνση των διαδικασιών που προβλέπει η Ε.Ο.Κ. προκειμένου να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές του ελληνικού συστήματος του Φ.Π.Α. θα είναι τόσο λιγότερο ανώ-

δυνες, όσο λιγότερο οικονομικές ανισορροπίες (εσωτερικές και εξωτερικές) θα παραμένουν στην Ελληνική Οικονομία.

Είναι λοιπόν απαραίτητο, η οικονομική πολιτική που ασκείται στη χώρα μας να αποβλέπει στην ώθηση της οικονομίας όσο γίνεται πλησιέστερα προς την εξασφάλιση εσωτερικής (μείωση πληθωρισμού, μείωση δημοσιονομικών ελλειμάτων) και εξωτερικής ισορροπίας (μείωση ελλείματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και περιορισμός της αύξησης του εξωτερικού χρέους). Επιπλέον, δεδομένου ότι υπάρχουν αντιδράσεις από πολλές χώρες-μέλη σχετικά με τον τρόπο και το χρονοδιάγραμμα της φορολογικής εναρμόνισης, η ελληνική κυβέρνηση έχει την εθκαιρία να διαπραγματευτεί με την κοινότητα το χρόνο, κατά τον οποίο θα προβεί η χώρα μας σ'αυτές τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις, ώστε να εξασφαλίζει κατά το δυνατό τις λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία και στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Για τη διαμόρφωση όμως των τελικών θέσεων της Ελληνικής Κυβέρνησης σχετικά με την εναρμόνιση του Ψ.Π.Α. είναι απαραίτητο να υπάρχουν ποσοτικές εκτιμήσεις των επιπτώσεων αυτών των μεταρρυθμίσεων, ώστε να διαθέτει πενηντηριωμένα και πειστικά επιχειρήματα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2

2.1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ Φ.Π.Α. ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Για να μετρήσουμε την επίδραση των νέων φορολογικών ρυθμίσεων, που προτείνει η κοινότητα ενόψει του 1992 στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας μας, είναι απαραίτητο κατ'αρχήν να παρουσιάσουμε τη σημερινή φορολογική επιβάρυνση των διαφόρων κλάδων των προϊόντων που είτε παράγονται στο εσωτερικό, είτε εισάγονται.

Συνεπώς βασικό σημείο εκκίνησης για τη μέτρηση αυτών των επιπτώσεων αποτελεί η κατανομή του Φ.Π.Α, που επιβαρύνει σήμερα τους διάφορους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε πως θα επηρεαστεί το επίπεδο και η διάρθρωση της σημερινής φορολογικής επιβάρυνσης εξαιτίας των μεταβολών, που προτείνει η κοινότητα. Τέλος θα προβούμε σε αξιολόγηση αυτής της επίπτωσης και σε παρουσίαση προτάσεων που θα αποβλέπουν στην υποβοήθηση της ελληνικής Κυβέρνησης, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις των ρυθμίσεων στον Κρατικό Προϋπολογισμό και στην Ελληνική οικονομία γενικότερα.

Η μέτρηση των επιπτώσεων των προτεινόμενων κοινοτικών φορολογικών μεταβολών προϋποθέτει την ύπαρξη διαθέσιμων αναλυτικών στατιστικών στοιχείων τόσο για το Φ.Π.Α (εκτέλεση-προϋπολογισμού) όσο και για τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες (Εθνικολογιστικά στοιχεία). Δυστυχώς όμως αναφορικά με το Φ.Π.Α δεν υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία, ούτε κατά φορολογικό συντελεστή. Τα μόνα διαθέσιμα είναι τα συνολικά που προκύπτουν από την εκτέλεση του προϋπολογισμού και συγκεκριμένα από τους κωδικούς I48I-I489. Τα στοιχεία αυτά

συνεπώς δεν παρέχουν δυνατότητα κατανομής του Φ.Π.Α κατά προϊόν ή κατά οικονομική δραστηριότητα.

Τα πιο πρόσφατα εξάλλου Εθνικολογιστικά στοιχεία αναφέρονται στο έτος 1987 και δεν είναι αναλυτικά στο βαθμό που απαιτεί το αντικείμενο που διερευνούμε.

Οι πίνακες επίσης, Είσοδών-Εκροών του 1980 δεν βοηθούν για τη μέτρηση των επιπτώσεων του Φ.Π.Α, γιατί αυτό συνδέονται περισσότερο με την κατανάλωση, αφού είναι φόρος κατανάλωσης, και λιγότερο με την παραγωγή. Συνεπώς δεν ενδείκνυται η χρησιμοποίηση αυτών των πινάκων.

Τέλος, επειδή αλλάζει το σύστημα φορολόγησης των εισαγωγών και εξαγωγών με τις κοινοτικές χώρες, είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων του Ισοζυγίου Πληρωμών, τα οποία να αναφέρονται στο εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδος με τις κοινοτικές χώρες.

Το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αυτού του τομέα είναι το 1987. Τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη μελέτη μας βασίστηκαν στα πρωτογενή μηχανογραφικά αναλυτικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, που επεξεργαστήκαμε στη συνέχεια.

Απο την παραπάνω ανάλυση είναι φανερό, ότι οι εκτιμήσεις μας είναι φανερό ότι οι εκτιμήσεις μας θα βασιστούν κατ'αντίκτυπη στα στοιχεία του 1987 (Εθνικολογιστικά και Ισοζυγίου Πληρωμών) Πάντως παραμένει η δυσκολία σύνδεσης όλων αυτών των στοιχείων γιατί προέρχονται απο διαφορετικές πηγές.

Αυτό συμβαίνει γιατί η κατάταξη των στοιχείων π.χ της ιδιω-

-τικής κατανάλωσης διαφέρει απο εκείνη των πινάκων του εξωτερικού εμπορίου (εισαγωγών-εξαγωγών) και επιπλέον ο κατάλογος των αγαθών που προβλέπει ο νόμος του Φ.Π.Α κατα συντελεστή διαφέρει απο την κατάταξη των αγαθών στον πίνακα τόσο της ιδιωτικής κατανάλωσης όσο και του εξωτερικού εμπορίου.

Γι αυτό το λόγο έγινε ξεχωριστή επεξεργασία για κάθε επιμέρους πίνακα, ώστε να καταστεί δυνατό να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις της μελέτης.

Θα πρέπει να επισημάνουμε, ότι η δημοσίευση των Εθνικολογιστικών στοιχείων για το 1987 ήταν μια ευνοϊκη συγκυρία, γιατί δίνει τη δυνατότητα να συγκρίνουμε τις εκτιμήσεις μας τουλάχιστον με τα συνολικά έσοδα απο τον Φ.Π.Α και να διαπιστώσουμε κατά πόσο οι εκτιμήσεις αυτές είναι σε ρεαλιστικά όρια.

Εξάλλου η αναφορά μας στο 1987 δεν δημιουργεί σημαντικά προβλήματα δεδομένου ότι ο βασικός νόμος για την εφαρμογή του Φ.Π.Α απο Ι.Ι.1987 έχει υποστεί οριακές μόνον αλλαγές (μετάταξη ορισμένων ειδών απο ένα συντελεστή σε κάποιον άλλο και μείωση του κανονικού συντελεστή απο 18% σε 16% απο Ι.Ι.1988).

Ο Νόμος 1642/1986 αποτέλεσε το κύριο όργανο για:

α) Την κατανομή των διάφορων αγαθών και υπηρεσιών κατά φορολογικό συντελεστή.

β) τον προσδιορισμό των αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονται στο Φ.Π.Α (Βάση υπολογισμού και φόρου) και

γ) την απομόνωση των τομέων που απαλλάσσονται απο το Φ.Π.Α.

Εδώ είναι σκόπιμο να παρουσιαστούν αναλυτικά οι δύο τελευταίες περιπτώσεις.

Ι) Βάση υπολογισμού του Φ.Π.Α

Ο Φ.Π.Α είναι φόρος κατανάλωσης και συνεπώς επιβαρύνει

την κατανάλωση τόσο την εγχωρίως παραγόμενων όσο και την εισαγόμενων προϊόντων και επιβάλλεται σ' αυτές τις δύο κατηγορίες κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο (οι ίδιοι φορολογικοί συντελεστές και οι ίδιες απαλλαγές).

Στην κατανάλωση συμπεριλαμβάνονται η ιδιωτική κατανάλωση και οι τρέχουσες αγορές του δημοσίου και η φορολογική μεταχείριση είναι η ίδια για τις δύο αυτές κατηγορίες καταναλωτικών δαπανών.

Αντίθετα ο Φ.Π.Α δεν επιβάλλεται στις εξαγωγές και τα κεφαλαιουχικά αγαθά ορισμένων παραγωγικών επιχειρήσεων απαλλάσσονται πλήρως απ' αυτόν. Πρέπει να διευκρινιστεί πως όταν λέμε απαλλάσόμενα κεφαλαιουχικά αγαθά που αγοράζει μια επιχείρηση ως πάγιο εξοπλισμό της. Στην περίπτωση όπου μια επιχείρηση πωλεί τα αγαθά αυτά σε επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν δικαίωμα απαλλαγής (χβιομηχανίες, βιοτεχνίες, μεταλλεία, λατομεία κ.λ.π), δεν επιβάλλεται ο Φ.Π.Α.

Αντίθετα στην περίπτωση όπου η επιχείρηση πωλεί τα αγαθά αυτά σε επιχειρήσεις που δεν δικαιούνται απαλλαγής (εμπορικές επιχειρήσεις κ.λ.π) ή σε τελικούς καταναλωτές, τότε επιβάλλεται Φ.Π.Α.

Στην περίπτωση βέβαια όπου ο αγοραστής είναι επιχείρηση υπαγόμενη πλήρως στο Φ.Π.Α, έχει το δικαίωμα να συμφηφίσει ή να ζητήσει την επιστροφή του Φ.Π.Α που πλήρωσε για την αγορά αυτού του κεφαλαιουχικού αγαθού.

Επειδή ο Φ.Π.Α επιβαρύνει την κατανάλωση, βάση υπολογισμού του φόρου αποτελεί η τιμή πώλησης του προϊόντος. Στην τιμή πώλησης συμπεριλαμβάνονται όλα τα έξοδα που επιβαρύνουν το προϊόν (συσκευασίας, αποστολής, ασφάλιστρα, φορτοεκφόρτωση), όπως επίσης και ολοι οι άλλοι έμμεσοι φόροι που έχουν επιβληθεί στο προϊόν (εγχώριο ή εισαγόμενο).

~~Επιβάλλεται ο Φ.Π.Α. και στις εξαγωγές των προϊόντων που παρασκευάζονται στην Ελλάδα.~~

Τέλος από τη βάση υπολογισμού του Φ.Π.Α. αφαιρούνται οι εκπτώσεις που γίνονται στον πελάτη οι οποίες όμως πρέπει να αναγράφονται στο τιμολόγιο ή μεταγενέστερο αυτού παραστατικού προβλεπόμενο από τον Κ.Φ.Σ.

Η παραπάνω ανάλυση μας δίνει την δυνατότητα να υπολογίσουμε το Φ.Π.Α. για το σύνολο της οικονομίας και κατά κατηγορία δαπάνης. Συγκεκριμένα η βάση του Φ.Π.Α. αποτελείται από τις εξείς κατηγορίες δαπανών (σύμφωνα με τα άρθρα Ι5 και Ι6):

- α) Ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση. Η κατανάλωση αυτή θα πρέπει να μειωθεί κατά το ποσό της αυτοκατανάλωσης και κατά το ποσό της απευθείας πωλήσεων.
- β) Τρέχουσες αγορές για αγαθά του Δημοσίου.
- γ) Επενδύσεις ιδιωτικού τομέα, με εξαίρεση εκείνες των παραγωγικών επιχειρήσεων (βιομηχανίες, λατομεία, κ.λ.π.) οι οποίες απαλλάσσονται από το Φ.Π.Α. για τον μηχανολογικό τους εξοπλισμό.
- δ) Επενδύσεις Πάγιου Κεφαλαίου του Δημοσίου, εκτός του εξοπλισμού σε πολεμικά πλοία και αεροπλάνα.
- ε) Ενδιάμεση κατανάλωση και επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου των απαλλασσόμενων τομέων από το σύστημα του Φ.Π.Α.

II) Γενικές και ειδικές απαλλαγές του Φ.Π.Α.

Σύμφωνα με το άρθρο Ι3 της 6 ης Κοινοτικής Οδηγίας από την επιβολή του Φ.Π.Α. απαλλάσσονται ορισμένες δραστηριότητες, που διενεργούνται για το κοινό συμφέρον και ορισμένες ασφαλιστικές - τραπεζικές - χρηματοοικονομικές δραστηριότη-

τες .Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 128της πράξης προσχώρησης παρέχεται η δυνατότητα στη χώρα μας να παλλάξει από το Φ.Π.Α. ορισμένες δραστηριότητες με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το άρθρο 28 της 6ης οδηγίας.

Οι παραπάνω απαλλαγές αναφέρονται τόσο στις δραστηριότητες στο εσωτερικό της χώρας όσο και κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή ή διεθνή διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών. Στο τμήμα αυτό της μελέτης θα αναφερθούμε στις απαλλαγές στο εσωτερικό της χώρας.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Νόμου 1642/1986, οι απαλλαγές από την επιβολή του Φ.Π.Α. στο εσωτερικό αναφέρονται ϕ στις εξής δραστηριότητες:

α)Στον κοινωνικό τομέα: ταχυδρομικές υπηρεσίες, ραδιοφωνία τηλεόραση (εκτός φυσικά από διάφορες εμπορικές δραστηριότητες όπως διαφημίσεις) ΕΥΔΑΠ και τα νομικά πρόσωπα παροχής νερού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (συνεπώς δεν απαλλάσσεται η παροχή εμφιαλωμένου νερού από ιδιώτες) ή παροχή ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, η παροχή υπηρεσιών από ψιατρούς, συγγραφείς, δικηγόρους, συμπεριλαμβάνονται επίσης: η παροχή υπηρεσιών από σωματεία ή ενώσεις προσώπου στα μέλη τους, οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλισης, η παροχή εκπαίδευσης και οι δραστηριότητες που αφορούν πολιτιστικούς, αθλητικούς, συνδικαλιστικούς εθνικούς, θρησκευτικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς.

β) Τραπεζικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες π.χ. εργασίες που αφορούν: συνάλλαγμα, νομίσματα, καταθέσεις, εμβάσματα, επιταγές, αξιόγραφα γενικότερα, διαπραγμάτευση

μετοχών, μεριδιών, ομολογιών, αμοιβαίων κεφαλαίων, κ.λ.π. Πρέπει να σημειωθεί ότι σ'αυτές τις περιπτώσεις δεν προβλέπεται έκπτωση του φόρου των εισροών. Στην περίπτωση όμως που η λήπτης των υπηρεσιών είναι κάτοικος τρίτης χώρας ή οι υπηρεσίες αφορούν αγαθά που εισάγονται σε τρίτη χώρα, επιπίπτει ο φόρος των εισροών.

γ) Τα αγαθά που έχουν χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά σε δραστηριότητα απαλλασσόμενη από το φόρο με την προϋπόθεση, ότι δεν έχει παρασχθεί δικαίωμα έκπτωσης του φόρου γι'αυτά τα αγαθά. Επιπλέον προβλέπεται απαλλαγή: για την παράδοση αγαθών για την κτήση ή διάθεση των οποίων δεν έχει παρασχθεί δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών, 2) για τις παραδόσεις που αφορούν έσοδα του κράτους ή κρατικών επιχειρήσεων (λαχείων, κινητού επισήματος, ενσήμων ασφαλιστικών οργανισμών) και 3) για τις μεταβιβάσεις παλαιών ακινήτων και εκμισθώσεις ακινήτου (με εξαίρεση τα ξενοδοχεία, τα μεταφορικά μέσα, τα μονίμως εγκατεστημένα μηχανήματα κώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων κ.λ.π.)

2.2. Τομείς στους οποίους συγκεντρώνονται οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων του Φ.Π.Α.

Όπως έχουμε αναλύσει η βάση του Φ.Π.Α. αποτελείται κυρίως από την ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση, η οποία καλύπτει το 85 ο/ο περίπου της συνολικής βάσης, όπου επιβάλλεται ο Φ.Π.Α. Συνεπώς είναι σκόπιμο να δοθεί έμφαση στον τομέα αυτό. Αυτό εξάλλου μας επιτρέπουν τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, σε αντίθεση με τη δυσκολία που υπάρχει στην ανάλυση του υπόλοιπου 15 ο/ο της βάσης επιβολής του Φ.Π.Α.

Πίνακας 2

ΕΓΧΩΡΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ (1987) ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΦΠΑ

σε τρέχ. τιμές

σε δια. δρχ.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	Συνολική Κατανάλωση	Ισχύουσα Διάρθρωση του ΦΠΑ (1987)					Σύνολο
		3%	6%	18%	36%		
I. Τρόφιμα-ποτά-καπνός	1723,5	-	1196,9	338,7	187,7	1723,5	
- τρόφιμα	1424,9	-	1147,9	257,7	19,3	1424,9	
- ποτά	162,9	-	49,0	81,0	32,7	162,7	
- καπνός	135,7	-	-	-	135,7	135,7	
II. Ενδυση-Υπόδηση	409,0	-	-	409,0	-	409,0	
III. Στέγαση-Θέρμανση Φωτισμός	509,4	-	56,1	83,5	-	139,6	
IV. Επιπλα-Είδη επιπλώσεων και οικιακός Εξοπλισμός	372,6	-	43,6	262,7	15,2	321,5	
V. Δαπάνες Υγείας	176,0	-	34,2	42,2	-	76,4	
VI. Μεταφορές-Επικοινωνίες	584,9	-	346,6	121,5	116,9	584,9	
VII. Αναψυχή-Διασκέδαση Εκπαίδευση	291,6	42,3	25,2	50,0	148,3	265,8	
VIII. Λοιπά αγαθά και υπηρεσίες	453,6	-	215,1	202,4	36,1	453,6	
Σύνολο	4521	42,3	1917,7	1510,0	504,2	3974,2	

Με βάση την ανάλυση της ιδιωτικής εγχώριας κατανάλωσης θα γίνει κατανομή του Φ.Π.Α. σύμφωνα με την κατάταξη των αγαθών κατά συντελεστή, όπως προβλέπονται από τον αρχικό νόμο εφαρμογής του φόρου, αφού ληφθούν υπόψη τα αγαθά ή υπηρεσίες που απαλλάσσονται από το Φ.Π.Α. Ο πίνακας που θα προκύψει θα απεικονίζει την ισχύουσα το 1987 κατάσταση. Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη την κατάταξη των αγαθών και τη διόρθωση των συντελεστών τους οποίους προτείνει η Ε.Ο.Κ. για το 1992 θα παρουσιάσουμε τη νέα κατανομή και το συνολικό έσοδο του Φ.Π.Α. Ο τελευταίος πίνακας, συγκρινόμενος με τον προηγούμενο, θα δίνει εκτιμήσεις για τη διαφορετική επίπτωση των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Οι πίνακες αυτοί που βασίζονται στην ιδιωτική καταναλωσή μας δίνουν μια εικόνα της επίπτωσης του Φ.Π.Α. τόσο στα εγχωρίως παραγόμενα όσο και και στα εισαγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες.

Το δεύτερο στάδιο των εκτιμήσεων θα αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων από την αλλαγή στον τρόπο φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Απαρχήν, επειδή οι εισαγωγές φορολογούνται σήμερα με τον ίδιο τρόπο που φορολογούνται εγχωρίως προϊόντα (συντελεστές, απαλλαγές) θα ακολουθήσαμε την ίδια διαδικασία, όπως στην περίπτωση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Μ' αυτόν τον τρόπο θα παρουσιάσουμε την κατανομή του Φ.Π.Α. στα εισαγόμενα προϊόντα σύμφωνα με το ισχύον σύστημα Φ.Π.Α. και στη συνέχεια σύμφωνα με τις προτάσεις της Ε.Ο.Κ.

Οι εξαγωγές σήμερα δεν υπόκεινται στο Φ.Π.Α. ενώ, σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση, πρόκειται να συμβεί αυτό. Συνεπώς, εφαρμόζοντας την ίδια διόρθωση (συντελεστές, απαλλαγές, κατάταξη αγαθών) που χρησιμοποιήσαμε για την κατανάλωση και τις εισαγωγές, θα προβούμε στην κατανομή του Φ.Π.Α.

κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, βασιζόμενοι στις προτάσεις της Ε.Ο.Κ., όπως τις εφαρμόσαμε στις δυο προηγούμενες περιπτώσεις.

Ερέπει να σημειωθεί ότι: επειδή η κοινοτική πρόταση, αναφορικά με τη διόρθωση των συντελεστών, προβλέπει όρια μέσα στα οποία μπορούν να κινηθούν ο χαμηλός και ο υψηλός συντελεστής, σε κάθε τομέα ξεχωριστά θα παρουσιάσουμε εναλλακτικά σενάρια ύψους συντελεστών. Οι εκτιμήσεις για τους παραπάνω τομείς θα μας δώσουν τη δυνατότητα να διαπιστώσουμε καταρχήν την κατεύθυνση, προς την οποία θα μεταβληθεί η μέση φορολογική επιβάρυνση και οι τιμές των επιμέρους ομάδων των αγαθών εξαιτίας κυρίως της ανακατάταξης ομάδων των αγαθών, της μείωσης του ανώτατου συντελεστή Φ.Π.Α. και της αλλαγής του τρόπου φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Ταυτόχρονα θα προκύψουν και οι επιπτώσεις στα έσοδα του προϋπολογισμού στο ισοζύγιο πληρωμών και στην εγχώρια παραγωγή. Δυστυχώς δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις από την κατάργηση των συνόρων και ειδικότερα των συνοριακών ελέγχων, οι οποίες ενδέχεται να είναι δραματικές για την εγχώρια παραγωγή, αν οι έλεγχοι αυτοί δεν αντικατασταθούν από εξίσου αποτελεσματικούς ελέγχους στο εσωτερικό της χώρας, ειδικότερα στο επίπεδο της επιχείρησης.

2.3. Εκτιμήσεις για την απόδοση του Φ.Π.Α. με βάση την ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση.

Όπως έχουμε τονίσει, δεν υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία κατά συντελεστή του Φ.Π.Α. και κατά κατηγορία δαπάνης. Η μόνη δυνατότητα συνεπώς, είναι να λάβουμε υπόψη τη βάση υποβολής του Φ.Π.Α. και στη συνέχεια, σύμφωνα με το

νόμο του Φ.Π.Α. (παραρτήματα II και III), να κατανειμούμε τα αγαθά και στις υπηρεσίες κατά συντελεστή.

Για την επεξεργασία των στοιχείων της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η ύπαρξη αναλυτικού πίνακα κατά προϊόν. Δυστυχώς η ΕΣΥΕ έχει χαρακτηρίσει απόρρητα αυτά τα στοιχεία. Η μόνη λύση που υπήρχε συνεπώς ήταν η χρησιμοποίηση των δημοσιευμένων στοιχείων των εθνικών Λογαριασμών (πιν. 2), στον οποίο παρέχεται η εγχώρια ιδιωτική κατανάλωση κατά λειτουργικές κατηγορίες.

Ο πίνακας 2^{ος} έχει προκύψει από τα εθνικολογιστικά αυτά στοιχεία. Κατ' αρχάς απομονώσαμε τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που είναι εκτός του πεδίου εφαρμογής ή απαλλάσσονται από το Φ.Π.Α., σύμφωνα με το Νόμο 1642/1986, ήτοι τις δαπάνες: για στέγαση, ύδρευση, υπηρεσίες οικιακών βοηθών και υγεία. Μετά απομονώσαμε τις δαπάνες που υπόκεινται στο συντελεστή Φ.Π.Α. 3 ο/ο, οι οποίες αναφέρονται μόνο στην αγορά βιβλίων-εφημερίδων - περιοδικών και θέατρα.

Δεν ήταν όμως δυνατόν να απομονώσουμε τις καταναλωτικές δαπάνες που αντιστοιχούν στην αυτοκατανάλωση και στις απευθείας πωλήσεις των ίδιων των παραγωγών. Πρέπει επίσης, να διευκρινιστεί, ότι η ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση που δίνουν οι Εθνικοί Λογαριασμοί δεν συμπίπτει με τη βάση επιβολής του Φ.Π.Α. Η βάση προσδιορίστηκε, αφού αφαιρέθηκε ο αντίστοιχος Φ.Π.Α.

Στον πίνακα 2 εμφανίζεται η κατανομή της καταναλωτικής δαπάνης του 1987 και το έσοδο του φόρου κατά συντελεστή του Φ.Π.Α. Από τον πίνακα 4, προκύπτει ότι το εκτιμώμενο έσοδο

από το Φ.Π.Α. για το 1987 είναι 474 δισ. δρχ (με βάση την ιδιωτική κατανάλωση), το οποίο προέρχεται κατά 23ο/ο από τον χαμηλό συντελεστή 6ο/ο, κατά 48,7ο/ο από το συντελεστή 18ο/ο και κατά 28,3ο/ο από τον υψηλό συντελεστή 36ο/ο.

Εξάλλου η μέση φορολογική επιβάρυνση του Φ.Π.Α επί της κατανάλωσης είναι 13,7ο/ο, ενώ ο αντίστοιχος συντελεστής για το σύνολο του Φ.Π.Α είναι 14ο/ο.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διάρθρωση της φορολογικής βάσης του Φ.Π.Α δεν συμπίπτει μ' εκείνη του φορολογικού εσόδου. Συγκεκριμένα αναφερόμενοι στην ιδιωτική κατανάλωση η φορολογική βάση του Φ.Π.Α κατανέμεται κατά συντελεστή ως εξής : 52,3ο/ο στο χαμηλό, 37ο/ο στον κανονικό και 10,7ο/ο στον υψηλό συντελεστή του Φ.Π.Α. Παρατηρούμε επίσης ότι ο συνολικός Φ.Π.Α για το 1987 εκτιμήθηκε σε 558 δισ δρχ και απ' αυτά τα 474 δισ. δρχ. προέρχονται από την ιδιωτική κατανάλωση, ενώ τα υπόλοιπα 84 δισ. δρχ. από τις υπόλοιπες δαπάνες (κυρίως του δημοσίου τομέα για αγορά καταναλωτικών και επενδυτικών αγαθών). Όπως προκύπτει από τον πίνακα 4, οι συνολικές εισπράξεις από το Φ.Π.Α σύμφωνα με την εκτέλεση του Προϋπολογισμού, ανέρχονται για το 1987 σε 499 δισ.δρχ. Συνεπώς οι εκτιμήσεις μας υπερβαίνουν τις πραγματοποιήσεις κατά 59 δισ.δρχ. Το στατιστικό όμως σφάλμα των εκτιμήσεών μας δεν αναφέρεται στο σύνολο αυτής της απόκλισης των 59 δισ.δρχ. Συγκεκριμένα η υπερεκτιμησή μας, όπως επισημάναμε στην αρχή, αναφέρεται μόνο στο τμήμα της ιδιωτικής κατανάλωσης που προορίζεται για αυτοκατανάλωση ή σε απευθείας πωλήσεις και ήταν αδύνατο να το απομονώσουμε (αφαιρέσουμε) από τη φορολογική

()

Πίνακας 3

ΕΓΧΩΡΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ (1987) ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ
ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

σε τρέχ. τιμές

σε δισ. δρχ.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΠΑΝΗΣ	Συνολική Κατανάλωση	Κοινοτική πρόταση διάρθρωσης συντελεστών ΦΠΑ		Σύνολο
		Χαμηλός (4-9%)	Υψηλός (14-20%)	
I. Τρόφιμα - ποτά - καπνός	1723,5	1489,9	233,7	1723,5
- τρόφιμα	1424,9	1399,0	26,0	1424,9
- ποτά	162,9	90,9	72,0	162,9
- καπνός	135,7	-	135,7	135,7
II. Ενδυση - Υπόδηση	409,0	-	409,0	409,0
III. Στέγαση - Θέρμανση Φωτισμός	509,4	151,9	-	151,9
IV. Έπιπλα - Είδη επιπλώσεων και οικιακός Εξοπλισμός	372,6	-	321,5	321,5
V. Δαπάνες Υγείας	176,0	76,4	-	76,4
VI. Μεταφορές - Επικοινωνίες	584,9	227,5	357,5	584,9
VII. Αναψυχή - Διασκέδαση Εκπαίδευση	291,6	49,8	216,1	265,9
VIII. Λοιπά αγαθά και υπηρεσίες	453,6	-	453,6	453,6
Σύνολο	4521,0	1995,5	1991,4	3986,9

Πίνακας 4.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ
 ΤΟΥ ΦΠΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ
 (ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 1987)

σε δισ. δρχ.

	Διάρθρωση ΦΠΑ		ΣΥΝΟΛΟ	
1. Ισχύουσα Διάρθρωση το 1987:				
- Συντελεστές ΦΠΑ	6%	18%	36%	
- Ιδιωτική Κατανάλωση (βάση)	1809	1280	370	3459
ποσοστιαία σύνθεση %	52,3	37,0	10,7	100,0
- Έσοδα ΦΠΑ	109	230	134	474- (13,7%) ^α
- Ποσοστιαία σύνθεση %	23,0	48,7	28,3	100,0
Εκτιμώμενο Σύνολο ΦΠΑ (Οικονομία)	115	306	137	558 (14,0%)
σύνθεση %	20,6	54,8	24,6	100,0
- Βάση ΦΠΑ	1917	1700	381	3998
- Σύνθεση %	47,9	42,5	9,5	100,0
Πραγματοποιημένο Σύνολο ΦΠΑ	-	-	-	499
2. Πρόταση της Κοινότητας				
2.1. Συντελεστές ΦΠΑ στην κατανάλωση	Χαμηλός	Υψηλός	-	
- Υπόθεση I: 6% και 16%				
ΦΠΑ	110	265	-	375 (10,7)
σύνθεση %	29,3	70,7	-	100,0
- Υπόθεση II: 8% και 20%				
ΦΠΑ	110	332	-	442 (12,7)
σύνθεση %	24,9	75,1	-	100,0
- Υπόθεση III: 8% και 20%				
ΦΠΑ	145	330	-	475 (13,7)
σύνθεση %	30,5	69,5	-	100,0
- Υπόθεση IV: 7% και 17%				
ΦΠΑ	128	282	-	410 (11,7)
σύνθεση %	31,2	68,8	-	100,0
- Υπόθεση V: 6% και 14%				
ΦΠΑ	110	232	-	342 (9,8)
2.2. Διάρθρωση Ιδιωτικής Κατανάλωσης ^β				
(βάση)	1831	1659	-	3490
- Ποσοστιαία Σύνθεση %	52,5	47,5	-	100,0

Παρατήρηση: Τα στοιχεία στην τελευταία στήλη μέσα στις παρενθέσεις αναφέρονται στη μέση φορολογική επιβάρυνση της κατανάλωσης από το ΦΠΑ.

α. Συμπεριλαμβάνει και την κατανάλωση που υπάγεται στο συντελεστή του ΦΠΑ 3%.

β. Με βάση το ανώτατο όριο των συντελεστών, δηλ. 9% χαμηλός και 20% υψηλός συντελεστής ΦΠΑ.

βάση. Το ποσό όμως του Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί σ' αυτό το τμήμα της ιδιωτικής καταβάλλωσης είναι πολύ μικρό, ίσως 1 - 2 δισ. δρχ. , το υπόλοιπο ποσό των 57 - 58 δισ. δρχ. οφείλεται κατά τη γνώμη μας κυρίως στην φοροδιαφυγή κατά την εφαρμογή του Φ.Π.Α. Η φοροδιαφυγή ήταν αναμενόμενη, εξαιτίας κυρίως της εφαρμογής του Φ.Π.Α. για για πρώτη φορά και της ατελούς ακόμα οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών. Η απόκλιση συνεπώς μεταξύ των εκτιμήσεών μας των πραγματοποιήσεων για το Φ.Π.Α. είναι δικαιολογημένη, δεδομένου ότι οι εκτιμήσεις μας δείχνουν τι θα έπρεπε να εισπραχτεί σύμφωνα με τη βάση του φόρου, και διαφέρει συνεπώς από τα έσοδα, τα οποία κατόρθωσαν να εισπράξουν οι φορολογικές αρχές. Επιπλέον οι αποκλίσεις αυτές δεν επηρεάζουν την παραπέρα ανάλυση που παραθέτουμε με βάση την κοινοτική πρόταση, γιατί στα εναλλακτικά σενάρια κάμουμε πάντοτε συγκρίσεις με τις εκτιμήσεις μας. Η βασική διαπίστωση από τις εκτιμήσεις αυτές σύμφωνα με τον πίνακα 4 είναι, ότι το 1987 το μεγαλύτερο μέρος της ιδιωτικής εγχώριας κατανάλωσης (52,3 ο/ο) επιβαρύνεται με το χαμηλό συντελεστή του Φ.Π.Α. (6 ο/ο) και το ποσοστό αυτό είναι ακόμη υψηλότερο, γιατί από Ι.Ι.1988 πολλά αγαθά και υπηρεσίες έχουν μεταταχθεί με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών από το συντελεστή 18 ο/ο στο 6 ο/ο . Αντίθετα το 47,7 ο/ο της ιδιωτικής κατανάλωσης επιβαρύνεται με συντελεστή 18 ο/ο και 35 ο/ο

2.4. Εκτίμηση της διόρθωσης του Φ.Π.Α. σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση.

Όπως έχουμε αναλύσει, η πρόταση της επιτροπής, στα

πλαίσια της ενιαίας αγοράς, σχετικά με τη διόρθωση του Φ.Π.Α. προβλέπει δύο συντελεστές: χαμηλό 4 ο/ο - 9 ο/ο και υψηλό 14 ο/ο - 20 ο/ο. Επιπλέον η επιτροπή έχει προτείνει σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του μειωμένου συντελεστή να υπάγονται σ' αυτόν συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες. Τα αγαθά αυτά και οι υπηρεσίες η επιτροπή υπολογίζει ότι θα αντιπροσωπεύουν το 30 ο/ο της κοινής βάσης του Φ.Π.Α.

Με βάση αυτά τα δύο χαρακτηριστικά στοιχεία της κοινοτικής πρότασης έγινε η κατανομή της καταναλωτικής δαπάνης μεταξύ χαμηλού και υψηλού συντελεστή του Φ.Π.Α. (βλ. πίνακα 3).

Σύμφωνα με τον πίνακα 4, η διόρθωση της βάσης του Φ.Π.Α. στην ιδιωτική κατανάλωση με την κοινοτική πρόταση έχει ως εξής: το 52,5 ο/ο θα υπάγεται στο χαμηλό συντελεστή, ενώ με το ισχύον σύστημα είναι 52,3 ο/ο συνεπώς δεν υπάρχει καμιά ουσιαστική διαφοροποίηση. Το υπόλοιπο 47,5 ο/ο θα υπάγεται στον κανονικό φορολογικό συντελεστή, ενώ σήμερα το 37 ο/ο υπάγεται στο 16 ο/ο και το 10,7 ο/ο στο 36 ο/ο. Η συνολική επίσης βάση της κοινοτικής πρότασης (3.490 δισ. δρχ.) είναι λίγο υψηλότερη από εκείνη του 1987 (3.459 δισ. δρχ.) γιατί προβλέπεται να υπαχθούν στο χαμηλό συντελεστή ορισμένα προϊόντα ή υπηρεσίες, που είτε απαλλάσσονται, είτε φορολογούνται με συντελεστή 3 ο/ο (βιβλία - εφημερίδες - περιοδικά) ενώ προβλέπεται να υπαχθούν στο χαμηλό συντελεστή.

Το γεγονός, ότι η ισχύουσα διόρθωση της συνολικής κατανάλωσης κατά συντελεστή Φ.Π.Α. δεν αλλάζει σημαντικά με την

κοινοτική πρόταση, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν επιμέρους μετακινήσεις αγαθών και υπηρεσιών σε διαφορετικούς φορολογικούς συντελεστές.

Όλα τα τρόφιμα π.χ. μετατάσσονται από τους συντελεστές 16 ο/ο ή 36 ο/ο στο χαμηλό συντελεστή, ο οποίος δεν θα υπερβαίνει το 9 ο/ο. Αυτό σημαίνει καταρχήν μείωση της τιμής των τροφίμων. Επιπλέον αυτό θα έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, γιατί θα μπορούν να αγοράσουν εισαγόμενα τρόφιμα αφού θα είναι φθηνότερα, ενώ σήμερα πολλά απ' αυτά επιβαρύνονται με Φ.Π.Α. 16 ο/ο και 36 ο/ο.

Η μεταβολή αυτή θα έχει όμως δυσμενείς επιπτώσεις στο Εμπορικό Ισοζύγιο, γιατί θα αυξηθούν οι εισαγωγείς. Το ίδιο περίπου θα συμβεί στα ποτά και ιδιαίτερα στην μπύρα. Ο καπνός επίσης, από 36 ο/ο που επιβαρύνεται σήμερα θα επιβαρυνθεί το πολύ με 20 ο/ο Φ.Π.Α., χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση από την εναρμόνιση των ειδικών φόρων. Τα προϊόντα ένδυσης - υπόδησης θα επιβαρυνθούν ελάχιστα αφού σήμερα φορολογούνται με 16 ο/ο και θα παραμείνουν στον κανονικό συντελεστή. Τα προϊόντα θέρμανσης - φωτισμού θα επιβαρυνθούν με χαμηλότερο Φ.Π.Α., γιατί προβλέπεται να υπαχθούν στο χαμηλό συντελεστή, ενώ σήμερα φορολογούνται πολλά απ' αυτά με 16 ο/ο.

Εύνοϊκή συνέπεια επίσης έχει η κοινοτική πρόταση για τα ιατρικά και φαρμακευτικά προϊόντα, τα οποία προβλέπεται να υπαχθούν στο χαμηλό συντελεστή, ενώ σήμερα το μεγαλύτερο μέρος τους υπάγεται στο 16 ο/ο.

Προς την ίδια κατεύθυνση τείνει η μεταχείριση των δαπανών για συντήρηση και κίνηση των μεταφορικών μέσων, γιατί από το 36 ο/ο, στον οποίο υπόκειται σήμερα το μεγαλύτερο μέρος αυτών των δαπανών, θα επιβαρυνθεί με συντελεστή που δεν θα υπερβαίνει το 20 ο/ο.

Αντίθετα οι δαπάνες για αγορά ιδιωτικών μεταφορικών μέσων θα επιβαρυνθούν, γιατί από το χαμηλό συντελεστή του 6 ο/ο, με τον οποίο επιβαρύνονται σήμερα, θα επιβαρυνθούν με τον υψηλό συντελεστή (αυτό βέβαια είναι ανεξάρτητο από την υπόθεση ότι πιθανώς οι ειδικοί φόροι επί των αυτοκινήτων θα μειωθούν κατά 5της εισαγωγής).

Επίσης, οι δαπάνες αναψυχής - διασκέδασης (εξοπλισμός επισκευή του, υπηρεσίες) θα φορολογηθούν με χαμηλότερο συντελεστή Φ.Π.Α. δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος τους σήμερα φορολογείται με 36 ο/ο. Το ίδιο θα συμβεί για τις δαπάνες, που συνδέονται με προϊόντα του ατομικού ευπρεπισμού. Αντίθετα οι δαπάνες που αφορούν υπηρεσίες ή προϊόντα εστιατορίων - καφενείων - ξενοδοχείων θα επιβαρυνθούν με Φ.Π.Α. γιατί προβλέπεται να υπαχθούν στον κανονικό συντελεστή ενώ σήμερα το μεγαλύτερο μέρος τους υπάγεται στο συντελεστή 6 ο/ο.

Είναι φανερό συνεπώς ότι η κοινοτική πρόταση για το σύστημα του Φ.Π.Α. θα έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στους καταναλωτές με την υπόθεση ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στο ΦΠΑ άλλοι έμμεσοι φόροι που ισχύουν σήμερα και θα πρέπει να καταργηθούν. Το ερώτημα είναι, αν συνεπάγεται ευνοϊκές επιπτώσεις για την οικονομία και ειδικότερα τον κρατικό προϋπολογισμό.

Πίνακας 5.
Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ
ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

σε δια. δρχ.

Κατηγορία Δαπάνης	Ισχύον Σύστημα Φ.Π.Α. (1987)		Κοινοτικό Σύστημα:		Ποσοστιαία %	
	Φορολογική βάση	Φόρος	Φορολογική βάση	Φόρος	Μ.Φ.Σ. %	Μεταβολή ΜΦΣ
I. Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	1554	169	1574	149	9,5	-11,8
- Τρόφιμα	(1315)	(109)	(1317)	(108)	(8,2)	-0,9
- Ποτά	(139)	(24)	(144)	(19)	(13,1)	-20,8
- Καπνός	(98)	(36)	(113)	(23)	(20,0)	-46,1
II. Ενδυση-Υπόδηση	346	62	341	68	20,0	9,7
III. Στέγαση-Θέρμανση-Φύτιγμός	124	16	141	11	8,0	-31,2
IV. Επιστά-Είδη Επιπλώσεων και Οικιακός Εξοπλισμός	275	47	268	54	20,0	14,9
V. Δαπάνες Υγείας	68	8	71	6	8,0	-25,0
VI. Μεταφορές-Επικοινωνίες	516	69	509	76	15,0	10,1
VII. Αναψυχή-Διασκέδαση- Εκπαίδευση	216	49	226	40	17,5	-18,4
VIII. Λοιπά αγαθά και υπηρεσίες	401	53	378	76	20,0	43,3
	3500	473	3507	479	13,7	1,3
						1,5

Πίνακας 6

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ
ΚΑΤΑ ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ (1987)

σε εκατ. δολλ.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Σύνολο	%	Από τις χώρες της ΕΟΚ	Από τις λοιπές χώρες
1. Τρόφιμα	2176	17,3	1715	461
- βασικά	1776	14,1	1439	337
- Μη βασικά	400	3,2	276	124
2. Πρώτες ύλες	1733	13,8	1074	664
- Κατανάλωσης	996	7,9	648	353
- Υλικά κατασκευών	738	5,9	426	312
3. Καύσιμα-Λιπαντικά	2360	18,8	418	1942
- άνθρακες	36	0,3	3	33
- πετρελαιοειδή	2324	18,5	415	1909
4. Κεφαλαιουχικά	2401	19,1	1611	790
- Μηχανήματα	1867	14,9	1377	490
- Μεταφορικά μέσα και Ηλεκτροτεχνικός Μηχανισμός	534	4,2	234	300
5. Βιομηχανικά Είδη κατανάλωσης	3847	30,6	2795	1052
- ενδιάμεσα	494	3,9	395	99
- βασικά	1242	9,9	910	332
- μη βασικά	2111	16,8	1490	621
6. Ναύλοι	39	0,4	23	16
ΣΥΝΟΛΟ	12556	100,0	7636	4925
Ποσοστιαία Σύνθεση	100,0%		60,8%	39,2%

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος, Τμήμα Ισοζυγίου Πληρωμών.

Η επίπτωση της Κοινοτικής πρότασης στον κρατικό Προϋπολογισμό είναι αποφασιστικότερος περιοριστικός παράγοντας γιατί ο Δημόσιος Τομέας χαρακτηρίζεται από υψηλά ελλείματα και κατά συνέπεια κάθε μεταβολή, που επιφέρει απώλεια εσόδων, δεν θα είναι ευπρόσδεκτη από την Ελληνική Κυβέρνηση. Δεδομένου ότι η επιτροπή της Ε.Ο.Κ. στην πρότασή της αφήνει περιθώρια, μέσα στα οποία υπάρχει δυνατότητα να κινηθούν οι συντελεστές του Φ.Π.Α. είναι σκόπιμο να παρουσιαστούν εναλλακτικά σενάρια - συνδυασμοί με τις αναμενόμενες επιπτώσεις τους.

Στον πίνακα 4 παρουσιάζουμε 5 (πέντε) εναλλακτικές πιθανότητες (υπόθέσεις I έως V). Όπως είναι φανερό, ο συνδυασμός, ο οποίος δεν συνεπάγεται απώλεια εσόδων, είναι εκείνος που προβλέπει χαμηλό συντελεστή 8 ο/ο και υψηλό 20 ο/ο. Ο συνδυασμός αυτών των συντελεστών του Φ.Π.Α. αποδίδει τα ίδια έσοδα (474 δισ. δρχ.) με εκείνα που αποδίδει το ισχύον σύστημα.

Η επιλογή αυτών των συντελεστών σημαίνει, ότι το 30,5 ο/ο του Φ.Π.Α. από την ιδιωτική κατανάλωση θα επιβαρύνει τα αγαθά - υπηρεσίες που υπάγονται στο χαμηλό συντελεστή (8 ο/ο), ενώ το 69,5 του Φ.Π.Α. θα επιβαρύνει τα αγαθά - υπηρεσίες που υπάγονται στο συντελεστή 20 ο/ο.

Η σημερινή σύνθεση είναι 23 ο/ο στο χαμηλό συντελεστή 6 ο/ο, 48,7 ο/ο στον κανονικό, ενώ το υπόλοιπο 28,3 ο/ο προέρχεται από προϊόντα που υπάγονται στον υψηλό συντελεστή 36 ο/ο. Αξίζει να σημειωθεί ότι με το συνδυασμό 8 ο/ο και 20 ο/ο δεν μεταβάλλεται η μέση επιβάρυνση του Φ.Π.Α. στην ιδιωτική κατανάλωση (13,7 ο/ο) σε σχέση με το ισχύον σύστημα Φ.Π.Α. Ο συνδυασμός αυτός, όμως δεν θα οδηγήσει σε αύξηση

των τιμών των αγαθών-υπηρεσιών που υπάγονται σήμερα στους συντελεστές 6 ο/ο και 16 ο/ο, ενώ αντίθετα θα συντελέσει στο να σημειωθεί μείωση των τιμών εκείνων που υπάγονται στο συντελεστή 36 ο/ο. Γι' αυτό είναι προτιμότερο να επιλέγει ο συνδυασμός 6 ο/ο και 20 ο/ο, ο οποίος επιφέρει αύξηση Φ.Π.Α. μόνο για τα αγαθά που υπάγονται σήμερα στο συντελεστή 16 ο/ο. Έτσι θα αποφευχθούν πληθωριστικές επιδράσεις και δυσμενείς αντιδράσεις των καταναλωτών, όταν θα αυξηθούν οι τιμές των τροφίμων και άλλων ειδών βασικής ανάγκης. Είναι συνεπώς προτιμότερο να καταβληθεί προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής, ώστε να εξοικονομηθούν τα 32 δισ. δρχ. δηλαδή απώλεια εσόδων που συνεπάγεται αυτός ο συνδυασμός, αντί της επιλογής του συνδυασμού 8 ο/ο και 20 ο/ο. Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5, η αναμόρφωση του Φ.Π.Α. θα αυξήσει τη μέση φορολογική επιβάρυνση των αγαθών: ένδυση - υπόδηση, επίπλα, μεταφορές - επικοινωνίες. Αντίθετα θα μειωθεί η μέση φορολογική επιβάρυνση των αγαθών: τρόφιμα - ποτά - καπνός, στέγαση - θέρμανση - φωτισμός υπηρεσίες υγείας και αναψυχής. Ειδικότερα σημαντική μείωση θα σημειωθεί στα ποτά, όπου από 17,1 ο/ο η μέση επιβάρυνση Φ.Π.Α. θα πέσει σε 13,1 ο/ο, στον καπνό από 36 ο/ο σε 20 ο/ο στα προϊόντα στέγασης - θέρμανσης - φωτισμού από 12,9 ο/ο σε 8 ο/ο, στις υπηρεσίες υγείας από 12,3 ο/ο σε 8 ο/ο και στα αγαθά και υπηρεσίες αναψυχής - διασκέδασης από 22,9 ο/ο σε 17,5 ο/ο. Αντίθετα τα είδη ένδυσης - υπόδησης, που επιβαρύνονται με 18 ο/ο θα φορολογηθούν επαχθέστερα, δηλαδή με 20 ο/ο. Το ίδιο θα συμβεί στα είδη επίπλωσης και οικιακού εξοπλισμούτα οποία από 16,9 ο/ο θα επιβαρυνθούν με 20 ο/ο.

και υπηρεσίες για μεταφορές - επικοινωνίες από 13,4 ο/ο σε 15 ο/ο.

Είναι φανερό επίσης, ότι για τα αγαθά και τις υπηρεσίες όπου θα αυξηθεί η μέση φορολογική επιβάρυνση θα εμφανιστεί αύξηση των τιμών τους, ενώ αντίθετα για εκείνα, όπου θα μειωθεί ο Φ.Π.Α. έπεται ότι θα σημειωθεί μείωση των τιμών τους. Αυτό στη συνέχεια συνεπάγεται μεταβολή των σχετικών τιμών των ειδών καταναλώσεως και της διάρθρωσης των καταναλωτικών δαπανών.

Εξάλλου οι μεταβολές αυτές στις τιμές των καταναλωτικών αγαθών θα επηρεάσουν και το Εμπορικό Ισοζύγιο. Το μέγεθος της επίδρασης αυτής θα εξαρτηθεί από το ποσοστό συμμετοχής των εισαγόμενων αγαθών και πρώτων υλών στα διάφορα προϊόντα της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης.

2.5 Αναμενόμενες επιπτώσεις από την εφαρμογή της κοινοτικής πρότασης, στις εισαγωγές.

Οι εισαγωγές σήμερα υπόκεινται στο Φ.Π.Α. , όπως και τα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα. η κοινοτική πρόταση προβλέπει φορολόγηση μόνο κατά την εξαγωγή των αγαθών και στη συνέχεια επιστροφή του φόρου που αντιστοιχεί στις εξαγωγές. Αυτό σημαίνει, ότι αλλάζει ριζικά ο τρόπος φορολόγησης των εισαγωγών και οι επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία θα εξαρτηθούν από τον τρόπο και τον χρόνο επιστροφής του Φ.Π.Α. , αλλά και από την επέκταση ή μείωση του λαθρεμπορίου και των αγορών, από τον κοινοτικό χώρο, που θα πραγματοποιούνται. Έλληνες ταξιδιώτες οι οποίοι δεν υπόκεινται στο Φ.Π.Α.

Οι επιπτώσεις αυτές θα είναι σημαντικές τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Επιπλέον

η κοινοτική πρόταση θα έχει επιπτώσεις στο μέγεθος και τη διάρθρωση των τελωνείων, δεδομένου ότι μέχρι τέλους του 1992 προβλέπεται κατάργηση των συνοριακών ελέγχων και των φορολογικών συνόρων.

Η ελληνική οικονομία θα επηρεαστεί σημαντικά από την εφαρμογή της αρχής προελεύσεως για τη φορολόγηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου, αφού το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εισαγωγών προέρχονταν από την Ε.Ο.Κ. , το 1985 το 46,7 ο/ο και το 1987 το 60,8 ο/ο (πιν.6).

Το πρώτο στάδιο της ανάλυσής μας θα αναφερθεί στην ισχύουσα διάρθρωση του Φ.Π.Α. επί των εισαγόμενων κατά συντελεστή. Η ανάλυση αυτή έγινε κατά προϊόν σύμφωνα με τις αναλυτικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδας.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι μέχρι σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί αυτή η διερεύνηση.

Στη συνέχεια, με την υπόθεση ότι θα υιοθετηθούν δύο συντελεστές Φ.Π.Α. και θα ισχύσει η κατάταξη των αγαθών κατά συντελεστή που προτείνει η επιτροπή θα εκτιμηθούν οι επιπτώσεις του νέου συστήματος στα εισαγόμενα προϊόντα, και στο έσοδο από το Φ.Π.Α. Έτσι θα υπάρξει η δυνατότητα να μετρήσουμε τις διαφορικές επιπτώσεις από την αλλαγή του τρόπου φορολόγησης των εισαγωγών. Πρέπει να επενθυμίσουμε, ότι, σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση, ο αγοραστής (εισαγογέας) καταβάλλει το Φ.Π.Α. αγορών στον προμηθευτή του, που συμφηρίζει όμως στη δική του χώρα (με το Φ.Π.Α. των πωλήσεών του), η οποία με τη σειρά της τον αναζητεί από το γραφείο συμφηρισμοί της κοινότητας, Οι εισαγωγές από

Πίνακας 7

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ (1987)

Εισαγόμενα Προϊόντα	ΦΠΑ: ισχύον σύστημα		ΦΠΑ: Κοινοτική Πρόταση		Ποσοστιαίες Μεταβολές %	
	Φόρος δια. δρχ.	ΜΦΣ	Φόρος δια. δρχ.	ΜΦΣ	Φόρος	ΜΦΣ
I. Τρόφιμα	16,7	7,2	14,5	6,3	-12,5	-13,2
Βασικά	11,8	6,1	11,7	6,0	-1,6	-0,9
Μη βασικά	4,9	13,2	2,8	7,6	-42,2	-42,5
II. Πρώτες Ύλες	12,5	8,6	20,4	14,0	62,3	63,0
Κατανάλωσης	6,6	7,5	12,3	14,0	86,7	86,6
Υλικά Κατασκευών	5,9	10,2	8,1	14,0	37,3	36,6
III. Καύσιμα - Λιπαντικά	6,6	11,7	5,9	10,4	-11,1	-11,2
Άνθρακες	0,03	6,0	0,06	14,0	133,5	133,5
Πετρελαιοειδή	6,97	11,8	5,84	10,4	-11,9	-11,8
IV. Κεφαλαιουχικά	19,7	9,0	30,5	14,0	55,6	55,1
Μηχανήματα	14,0	7,5	26,1	14,0	86,7	86,5
Μεταφορικά Μέσα	5,7	18,0	4,4	14,0	-22,2	-22,2
V. Βασικά Είδη Κατανάλωσης	64,8	17,1	50,0	13,2	-22,8	-22,8
Ενδιάμεσα	9,3	17,5	7,5	14,0	-20,0	-19,2
Βασικά	17,4	14,1	14,7	11,9	-15,6	-15,8
Μη βασικά	38,0	18,8	27,8	13,8	-26,6	-26,8
VI. Ναύλοι	0,6	18,0	0,4	14,0	-22,2	-22,2
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	120,9	11,7	121,7	11,8	0,9	0,9

Παρατήρηση: Οι εκτιμήσεις έγιναν με δύο υποθέσεις:

- Ο ΦΠΑ με το νέο σύστημα αποφέρει τα ίδια έσοδα όπως και με το ισχύον σύστημα (συνδυασμός 6% και 14%)
- Η διάρθρωση των εισαγόμενων αγαθών παραμένει αμετάβλητη μετά την αλλαγή του συστήματος του ΦΠΑ.

Πίνακας 8.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ
ΤΟΥ ΦΠΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ
(1987)

σε δισ. δραχ.

Υποθέσεις	Διάρθρωση Συντελεστών				Σύνολο
1. Ισχύουσα Διάρθρωση (1987)					
Συντελεστές ΦΠΑ	3%	6%	18%	36%	
Σύνολο εισαγωγών	5,2	624,8	345,4	58,5	1034
Σύνθεση %	0,5	60,4	33,4	5,7	100,0
ΦΠΑ	0,2	37,5	62,2	21,1	121,0 (11,7%)
Σύνθεση %	0,2	31,0	51,4	17,4	100,0
2. Κοινοτική Πρόταση					
Συντελεστές ΦΠΑ	Χαμηλός		Κανονικός		
Εισαγωγές	287,6		746,3		1034,0
Υπόθεση I: 6% και 16%					
ΦΠΑ	17,3		119,4		136,7 (13,1%)
Σύνθεση %	12,7		87,3		100,0
Υπόθεση II: 6% και 20%					
ΦΠΑ	17,3		149,3		166,6 (16,0%)
Σύνθεση %	10,4		89,6		100,0
Υπόθεση III: 8% και 20%					
ΦΠΑ	23,0		149,3		172,3 (16,6%)
Σύνθεση %	13,3		86,7		100,0
Υπόθεση IV: 7% και 14%					
ΦΠΑ	20,1		104,5		124,6 (12,0%)
Σύνθεση %	16,1		83,9		100,0
Υπόθεση V: 6% και 14%					
ΦΠΑ	17,3		104,5		121,8 (11,7%)

Παρατήρηση: Τα ποσοστά στις παρενθέσεις αναφέρονται στη μέση φορολογική επιβάρυνση.

τις κοινοτικές χώρες κατατάσσονται κατά συντελεστή του Φ.Π.Α. για το 1987 ως εξής: Το 0,5 ο/ο υπόκειται στο συντελεστή 3 ο/ο, το 60,4 ο/ο στο συντελεστή 6 ο/ο, το 33,4 ο/ο στο συντελεστή 18 ο/ο και το υπόλοιπο 5,7 ο/ο στον υψηλό συντελεστή 36 ο/ο.

Η διάρθρωση αυτή των εισαγωγών σύμφωνα με τον πίνακα 8 συνεπάγεται ότι το 0,2 ο/ο του Φ.Π.Α. προέρχεται από πο συντελεστή 3 ο/ο, το 31 ο/ο από το 6 ο/ο, το 51,4 ο/ο από το 18 ο/ο και το 17,4 ο/ο από το συντελεστή 36 ο/ο. Το συνολικό έσοδο από το Φ.Π.Α. επί των εισαγωγών από τις κοινοτικές χώρες ανέρχεται σε 121 δισ. δρχ. σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας (δηλ. μέση φορολογική επιβάρυνση επί της αξίας των εισαγωγών 11,7 ο/ο), Σύμφωνα με την εκτέλεση του προϋπολογισμού το σύνολο του Φ.Π.Α. το 1987 στο σύνολο των εισαγωγών απ'όλες τις χώρες του εξωτερικού έφθασαν τα 168,4 δισ. δρχ. Συνεπώς το 71,9 ο/ο των εσόδων του Φ.Π.Α. επί των εισαγωγών προέρχεται από τις εισαγωγές από τις κοινοτικές χώρες και 28,1 ο/ο από τις τρίτες χώρες.

Επιπτώσεις της κοινοτικής πρότασης.

Στο συνοπτικό πίνακα 7 έχουμε κατατάξει τα αγαθά σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση. Κατά τις εκτιμήσεις μας, το 27,8 ο/ο των εισαγωγών από τις κοινοτικές χώρες εκτιμάται ότι θα επιβαρυνθεί με το χαμηλό συντελεστή και το 72,2 ο/ο με τον κανονικό συντελεστή. Είναι φανερό συνεπώς, ότι πολλά εισαγόμενα προϊόντα θα γίνουν ακριβότερα, αφού με την ισχύουσα διάρθρωση του Φ.Π.Α. το 60,9 ο/ο των εισαγομένων από τις κοινοτικές χώρες επιβαρύνεται με χαμηλούς συντελεστές

(3 ο/ο και 6 ο/ο) και μόνο το 39,1 ο/ο με τους υψηλούς συντελεστές 18 ο/ο και 36 ο/ο . Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός, ότι πολλά προϊόντα, σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση, θα μεταταθούν από το 6 ο/ο στον κανονικό συντελεστή. Για την ελληνική οικονομία σ' αυτή την περίπτωση το πιο σημαντικό σημείο έγκειται στην επαχθέστερη φορολόγηση των πρώτων υλών, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των εισαγόμενων πρώτων υλών υπάγονται σήμερα στο συντελεστή 6 ο/ο, ενώ με την κοινοτική ρύθμιση θα φορολογηθούν με συντελεστή μεγαλύτερο από 14 ο/ο. Θα παρατηρηθεί συνεπώς αύξηση του κόστους και των τιμών, μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και ειδικότερα, επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου.

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 7, εκτός από τις πρώτες ύλες θα επιβαρυνθούν με επιπλέον Φ.Π.Α. και τα κεφαλαίου-χικά αγαθά (μηχανήματα), που (ξένα) μεγάλο μέρος τους υπάγεται σήμερα στο συντελεστή 6 ο/ο, ενώ με την κοινοτική ρύθμιση θα επαχθούν στον κανονικό συντελεστή Φ.Π.Α. Το μεγαλύτερο επίσης μέρος αυτών των εισαγωγών αναφέρεται σε γεωργικά προϊόντα (μηχανήματα) τα οποία είναι απαραίτητα για την ελληνική γεωργία, και η επιβαρυνσή τους με περισσότερο Φ.Π.Α. θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας.

Οι εισαγωγές γεωργικού εξοπλισμού έφθασαν τα 38 εκ. δολ. το 1987 και σύμφωνα με το ισχύον σύστημα Φ.Π.Α., υπάγονται στον συντελεστή 6 ο/ο, ενώ με τον νέο σύστημα θα επαχθούν στον κανονικό συντελεστή, ο οποίος θα είναι υψηλότερος από 14 ο/ο.

Διαπιστώνουμε επίσης, ότι θα μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση ορισμένων κατηγοριών εισαγόμενων προϊόντων όπως τρόφιμα, καύσιμα - λιπαντικά και βασικά είδη κατανάλωσης. Αυτό σημαίνει, ότι το νέο σύστημα Φ.Π.Α. (σύγκλιση συντελεστών και ανακατάταξη αγαθών) θα οδηγήσει σε μείωση των τιμών αυτών των αγαθών με αρνητικές συνέπειες για την εγχώρια παραγωγή, αφού θα σημειωθεί αύξηση της ζήτησης των εισαγόμενων προϊόντων.

Συνεπώς τόσο η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των πρώτων υλών και των κεφαλαιουχικών αγαθών, για τα οποία δεν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης από εγχώρια αντίστοιχα προϊόντα όσο και η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των εισαγόμενων τροφίμων και των βασικών ειδών κατανάλωσης θα οδηγήσουν σε επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας.

Τα εκτιμηθέντα έσοδα του Φ.Π.Α. επί των εισαγόμενων για το 1987 (δηλ. 121 δισ. δρχ.) μπορούν να εισπραχθούν ακόμη και με το συνδυασμό 6 ο/ο και 14 ο/ο. Αυτό προκύπτει από το πίνακα 8, στον οποίο παραθέτουμε εναλλακτικούς συνδυασμούς χαμηλού και κανονικού συντελεστή Φ.Π.Α. Παρατηρούμε ότι ακόμη και εάν στα εισαγόμενα προϊόντα (δηλ. εξαγόμενα από τις χώρες - μέλη) εφαρμοστεί ο συνδυασμός των συντελεστών που ισχύουν σήμερα στη χώρα μας (δηλ. 6 ο/ο και 16 ο/ο), τα έσοδα από το Φ.Π.Α. θα είναι περισσότερα από εκείνα που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας εισπράχθηκαν για το 1987. Όπως έχει τονιστεί, το ύψος των εσόδων από το Φ.Π.Α. που θα επιστραφούν στην Ελλάδα θα εξαρτηθεί από τον τρόπο

με τον οποίο θα λειτουργήσει ο συμφηφιστικός λογαριασμός και από τα παραστατικά τα οποία θα υποβάλει η χώρα μας για να της επιστραφεί ο Φ.Π.Α. επί των εισαγωγών. Αν δηλαδή οι αγοραστές προϊόντων από κράτη - μέλη είναι εκτός συστήματος Φ.Π.Α. τότε η χώρα μας δεν θα έχει την δυνατότητα να ζητήσει την επιστροφή αυτού του Φ.Π.Α. , με συνέπεια την απώλεια σημαντικού μέρους του φορολογικού αυτού εσόδου.

2.6 Αναμενόμενες επιπτώσεις από την φορολόγηση των εξαγωγών προς τις κοινοτικές χώρες.

Όπως είναι γνωστό, οι εξαγωγές σήμερα απαλλάσσονται από το Φ.Π.Α. ο εξαγωγέας όμως έχει δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. με τον οποίο επιβαρύνθηκαν οι δαπάνες του. Στην πράξη όμως οι διάχυτες αυτές επιβαρύνσεις δεν επιστρέφονται πάντοτε πλήρως και έγκαιρα στον εισαγωγέα. Επιπλέον οι εξαγωγές επιδοτούνται ακόμη, με μειωμένα όμως ποσοστά.

Κρίνουμε συνεπώς σκόπιμο να παρουσιάσουμε πρώτα τη σημερινή κατάσταση στον τομέα των εξαγωγών από τη φορολογική πλευρά και από την πλευρά των επιδοτήσεων και στη συνέχεια την επίπτωση από τη φορολόγησή τους με το Φ.Π.Α. Πρέπει να παρατηρηθεί, ότι οι εξαγωγές της χώρας μας προς τις κοινοτικές χώρες αυξάνονται προοδευτικά και αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εξαγωγών. Συγκεκριμένα το 1975 οι εξαγωγές προς την Ε.Ο.Κ. αποτελούσαν το 49,8 ο/ο των συνολικών εξαγωγών, το 1985 το 53,5 ο/ο και το 1987 το 56,9 ο/ο.

Η κοινοτική πρόταση συνεπώς θα έχει επιπτώσεις στο μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εξαγωγών.

ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ & ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

61

Προϊόντα	Μέση επιβάρυνση των εξαγωγών από έμμερους φόρους μετά την 1/1/1987	Μέση επιδότηση των εξαγωγών από τη 1574/70	Μέση επιδότηση Σύν 350/82 Σύν 212/83	Μείωση της επιδότησης βάσει της συμφωνίας με την ΕΟΚ (40%)	Πρόσθετη Μείωση 15%	Συνολική Μείωση της Επιδότησης την 1/1/1987	Ενταχθέντες Επιδότησεις	Καθαρή Ενίσχυση των Εξαγωγών
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6) = (4 + 5)	(3)-(6) (7)	(7)-(1) (8)
1. Κλωστοϋφαντουργικά	5,0	16,1	22,1	6,44	2,42	8,86	13,24	8,24
2. Τσιμέντα	2,25	12,0	18,0	4,8	1,8	6,6	11,40	9,15
3. Χημικά, φαρμακευτικά	4,05	10,4	16,4	4,16	1,56	5,72	10,68	6,63
4. Υποδήματα	5,65	24,0	30,0	9,6	3,6	13,2	16,8	11,15
5. Γουναρικά	5,6	5,0	11,0	2,0	0,75	2,75	8,25	2,65
6. Ελιές	2,0	18,0	24,0	7,2	2,7	9,9	14,1	12,1
7. Φρούτα και λαχανικά μεταπ. τρόφιμα, φρουτοχυμοί	5,55	16,0	22,0	6,4	2,4	8,8	13,2	7,65
8. Όργανα εφαρμογής ηλεκτρισμού	5,05	10,2	16,2	4,08	1,53	5,61	10,59	5,54
9. Σιδηρόφυλλα	3,35	8,8	14,8	3,52	1,32	4,84	9,96	6,61
10. Δέρματα	5,6	16,9	22,9	6,76	2,54	9,3	13,6	8,0
11. Μηχανήματα & μεταφ. μέσα	3,75	8,8	14,8	3,52	1,32	4,84	9,96	6,21
12. Άλλα μέταλλα και είδη από μέταλλο	3,35	10,8	16,8	4,32	1,62	5,94	10,86	7,51
13. Μάρμαρα	4,75	15,7	21,7	6,28	2,36	8,64	13,06	8,31
14. Κρασιά και ποτά	7,75	15,0	21,0	6,0	2,25	8,25	12,75	5,0
15. Καυστική και δίπτυρη Μαγνησία, νικέλιο, σιδηρονικέλ.	3,55	8,0	14,0	3,2	1,2	4,4	9,6	3,05
16. Λοιπά βιομηχανικά	4,95	15,1	21,1	6,04	2,27	8,31	12,79	7,84
17. Έτοιμα ενδύματα FACON	3,0	24,0	30,0	9,6	3,6	13,2	16,8	13,2
Σύνολο	4,35	14,0	20,0			7,72	12,28	7,93

Για να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις στις ελληνικές εξαγωγές της εφαρμογής της αρχής της χώρας προελεύσεως (ORIGIN PRINCIPLE) στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, είναι απαραίτητο εν πρώτοις να παρουσιάσουμε τη φορολογική μεταχείριση (άμεση και έμμεση) των εξαγόμενων ελληνικών προϊόντων.

Η άμεση φορολογική μεταχείριση εντοπίζεται στο φορολογικό καθεστώς των εξαγωγών και της επιστροφής φόρων, ενώ η έμμεση στις επιδοτήσεις των εξαγωγών σύμφωνα με τις αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής (1574/1970, 350/82, 212/83).

Πριν από την εφαρμογή του Φ.Π.Α. οι εξαγωγές απαλλάσσονταν από το Φ.Κ.Ε. και οι εξάγουσες επιχειρήσεις μπορούσαν να έχουν την έκπτωση από τη φορολογική τους υποχρέωση του Φ.Κ.Ε., που αντιστοιχούσε στις εξαγωγές τους. Εξάλλου οι εξαγωγές απαλλάσσονται πλήρως από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Τέλος στις εξαγωγές δεν επιβάλλονταν το χαρτόσημο κατά το τελευταίο στάδιο, επιβαρύνονταν όμως με το χαρτόσημο των ενδιάμεσων σταδίων όπως επίσης και με το χαρτόσημο που ~~ε~~ επιβάλλονταν στις άλλες συναλλαγές.

Με την εφαρμογή του Φ.Π.Α. από την 1.1.1987 απαλλάσσονται επίσης, όπως και στο παρελθόν, οι εξαγωγές των αγαθών και των πράξεων που εξομειώνονται με εξαγωγές (άρθρο 20 του Ν. 1642/1986). Στη συνέχεια, σύμφωνα με τη παράγραφο 2 του άρθρου 20, με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 20.

Οι απαλλαγές αυτές αναφέρονται:

α) στα αγαθά που εξάγονται από τον ίδιο τον πωλητή.

- β) στα αγαθά που εξάγονται από τον μη εγκατεστημένο στην Ελλάδα αγοραστή.
- γ) στις υπηρεσίες που έχουν ενσωματωθεί σε εξαγόμενα αγαθά.
- δ) στα εξαγόμενα αγαθά από φιλανθρωπικά και άλλα ιδρύματα.
- ε) στις υπηρεσίες που συνδέονται αμέσως με την εξαγωγή και τη διεθνή διαμετακόμιση αγαθών
- στ) στις μεσιτικές εργασίες και
- ζ) στην παράδοση αυτούσιων αγροτικών προϊόντων από αγροτικούς συνεταιρισμούς και ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών σε τρίτον υπόκειμενο στο φόρο.

Η απαλλαγή των εξαγόμενων προϊόντων από το Φ.Π.Α. (που ισοδυναμεί με εξαίρεση, αλλά με δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α.) σημαίνει ότι ο εξαγωγέας δεν επιβάλλει φόρο, έχει όμως το δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. , με τον οποίο επιβαρύνθηκαν οι δαπάνες του. Το τελικό αποτέλεσμα (πιστωτικό ή χρεωστικό ποσό του Φ.Π.Α.) θα εξαρτηθεί από το αν ο επιτηδευματίας ενεργεί μόνον απαλλασσόμενες ή και μη απαλλασσόμενες πράξεις. Συνεπώς, αν αυτός ενεργεί μόνο εξαγωγές, τότε υποτίθεται ότι θα του επιστραφεί, μέσα σε δυο μήνες περίπου, όλος ο Φ.Π.Α. με τον οποίο επιβαρύνθηκε από τους προμηθευτές του. Είναι σκόπιμο να δούμε τη σημερινή καθαρή μέση ποσοστιαία επιβάρυνση των εξαγωγών από έμμεσους φόρους ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση και η μέτρηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του Φ.Π.Α. πάνω στις εξαγωγές. Ως βάση εκκινήσεως θα χρησιμοποιήσουμε τις εκτιμήσεις που

έχουν γίνει στο παρελθόν. Οι πρώτες εκτιμήσεις αναφέρονταν σε στοιχεία του 1975 και έχουν αναμορφωθεί σύμφωνα με τις μετέπειτα εξελίξεις κατά την περίοδο 1975 - 1987. Συγκεκριμένα έχουν ληφθεί υπόψη:

- α) Η έμμεση επιβάρυνση 3 ο/ο από φόρους και δασμούς που είναι ενσωματωμένη στις επενδύσεις.
- β) Η αύξηση των συντελεστών του Φ.Κ.Ε. και του χαρτοσήμου, σύμφωνα με τον Ν. 1249/1982
- γ) Η αύξηση (50 ο/ο) των συντελεστών της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης από τέλη χαρτοσήμου (Ν 1249/1982, άρθ. 47) με επιστροφή του χαρτοσήμου στους εξαγωγείς, όπως προβλέπεται από το Ν.Δ. 226/1969
- δ) Η μείωση των επιστροφών χαρτοσήμου από την εφαρμογή του ρυθμιστικού φόρου (Ν 1477/1984)
- ε) Η ποσοστιαία επιστροφή επιβαρύνσεων (χαρτοσήμου, δασμών, Φ.Κ.Ε. και φόρων υπέρ τρίτων) στους εξαγωγείς από τους μηχανισμούς του Ν.Δ. 226/1969 και του Ν 2861/1954
- στ) Η εφαρμογή του Φ.Π.Α. από Ι.Ι.1987 που οδήγησε στη μείωση (50 ο/ο περίπου) των φορολογικών επιβαρύνσεων επί των εξαγωγών.

Η ποσοτικοποίηση αυτών των φορολογικών μεταβολών (πίνακας 9) δείχνει, ότι η μέση φορολογική επιβάρυνση (εξαιτίας των διάχυτων επιβαρύνσεων) των εξαγωγών από Ι.Ι.1987 έχει μειωθεί σημαντικά για τα βιομηχανικά προϊόντα και φθάνει στο ποσοστό 4,35 ο/ο επί της αξίας των εξαγωγών. Οι κλάδοι της βιομηχανίας, που επιβαρύνονται περισσότερο από τους έμμεσους φόρους, είναι: κρασιών - ποτών (7,75 ο/ο) υποδημάτων (5,55ο/ο), φρούτων - λαχανικών (5,55 ο/ο), δερμάτων (5,6 ο/ο)

και κλωστοϋφαντουργίας (5,0 ο/ο). Αντίθετα οι κλάδοι που επιβαρύνονται λιγότερο είναι: τσιμέντου (2,25 ο/ο), ελιών (2 ο/ο) και έτοιμων ενδυμάτων (3 ο/ο).

Η απόφαση Ι574/Ι970 της Ν.Ε. για την επιδότηση των εξαγωγών είχε σημαντικό όφελος για τους εξαγωγείς, αφού μετά το Ι982 έφθασε σε ποσοστό Ι4 ο/ο (μέσος όρος) επί της αξίας των εξαγωγών. Η επιδότηση όμως αυτή, μαζί με εκείνη που προβλέπει η απόφαση 350/Ι982 της Ν.Ε. άρχισε σταδιακά να καταργείται από την Ι.Ι.Ι987, τόσο για τις εξαγωγές στον Κοινοτικό χώρο όσο και για εκείνες προς τρίτες χώρες.

Αναλυτικότερα:

- α) Για τα εξαγόμενα προϊόντα στις κοινοτικές χώρες τα ποσοστά ενίσχυσεων που ίσχυαν έως την 3Ι.Ι2.Ι986, μειώθηκαν κατά 55 ο/ο την Ι.Ι.Ι987, κατά 70 ο/ο την Ι.Ι.Ι988 κατά 85 ο/ο την Ι.Ι.Ι989 και από την Ι.Ι.Ι990 κατά Ι00 ο/ο.
- β) Για τα εξαγόμενα προϊόντα στις τρίτες χώρες τα ποσοστά ενίσχυσεων που ίσχυαν έως την 3Ι.Ι2.Ι986 μειώθηκαν κατά 40 ο/ο την Ι.Ι.Ι987, κατά 52 ο/ο την Ι.Ι.Ι988, κατά 64 ο/ο την Ι.Ι.Ι989, κατά 76 ο/ο την Ι.Ι.Ι990, την Ι.Ι.Ι99Ι κατά 88 ο/ο και την Ι.Ι.Ι992 κατά Ι00 ο/ο. Από το Ι983 επίσης (απόφαση 2Ι2/Ι983 της Ν.Ε.) το σύνολο των ελληνικών εξαγωγών ενισχύθηκε κατά 6 ο/ο κατά τη δραχμοποίηση του συναλλαγματός. Όπως οι προηγούμενες εξαγωγικές επιδοτήσεις, έτσι και αυτή καταργήθηκε κατόπιν αποφάσεως της επιτροπής της Ε.Ο.Κ. και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα από Ι.4.Ι987 η επιδότηση αυτή μειώθηκε σε 3 ο/ο και από Ι.Ι.Ι988 μηδενίστηκε. Οι μεταβολές αυτές σχετικά με την ενίσχυση των

Πίνακας

FOB) ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ (1987)
I ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΦΠΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

σε χιλ. δολ.

Ομάδες προϊόντων	Αξία εξαγωγών κατά συντελεστή ΦΠΑ			ΜΦΣ*
	Σύνολο Εξαγωγών (1987)	Χαμηλός Συντελεστής	Κανονικός Συντελεστής	
Τρόφιμα-ποτά	970429	949540	20889	6,3
Καπνός	93161	-	93161	20,0
Πρώτες ύλες και ημικατεργασμένα προϊόντα	187317	-	187317	20,0
Ορυκτά, μεταλλεύματα	96759	-	96758	20,0
Πετρελαιοειδή	12483	66	12417	20,0
Βιομηχανικά & βιοτεχνικά προϊόντα	1721548	12990	1708558	20,0
I Διαφορα προϊόντα	109755	6277	103478	20,0
II. Παραγωγικές ειδών NATO	212	-	212	20,0
ΣΥΝΟΛΟ	3191663	968873	2222790	15,8
Σύνολο σε διο. δρχ.	432,2	131,2	301,0	

Με την υποθεση ότι ο χαμηλός είναι 6% και ο κανονικός συντελεστής 20%.

Πίνακας 11

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ
ΤΟΥ ΦΠΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ
(ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 1987)

	σε δισ. δρχ.			
Συντελεστές ΦΠΑ	Χαμηλός	Υψηλός	Σύνολο	
- Εξαγωγές σε εκ. δολ.	969	2223	3192	
- Εξαγωγές σε δισ. δρχ.	131	301	432	
Σύνθεση %	30,3	69,7	100,0	
- Έσοδα ΦΠΑ				
Υπόθεση I: 6% και 16%				
ΦΠΑ	7,9	48,2	56,1	(13,0%)
Σύνθεση %	14,1	85,9	100,0	
Υπόθεση II: 6% και 20%				
ΦΠΑ	7,9	60,2	68,1	(15,8%)
Σύνθεση %	11,6	88,4	100,0	
Υπόθεση III: 8% και 20%				
ΦΠΑ	10,5	60,2	70,7	(16,4%)
Σύνθεση %	14,9	85,1	100,0	
Υπόθεση IV: 7% και 14%				
ΦΠΑ	9,2	42,1	51,3	(11,9%)
Σύνθεση %	17,9	82,1	100,0	
Υπόθεση V: 6% και 14%				
ΦΠΑ	7,9	42,1	50,0	(11,6%)
Σύνθεση %	15,8	84,2	100,0	

Παρατήρηση: Τα στοιχεία στην τελευταία στήλη μέσα σε παρενθέσεις αναφέρονται στο μέσο φορολογικό συντελεστή (ΦΠΑ/εξαγωγές).

εξαγωγών αναπόφευκτα δημιούργησαν, και θα δημιουργούν προβλήματα, στην εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας μας. Από την εξέλιξη των στατιστικών στοιχείων παρατηρούμε, ότι κατά την δεκαετία του 1980 τα ελληνικά προϊόντα χάνουν συνεχώς έδαφος στις ξένες αγορές, και επιπλέον πολλά ελληνικά προϊόντα εκτοπίζονται και από την εγχώρια αγορά με την εισαγωγή αντίστοιχων προϊόντων από το εσωτερικό.

Η μέση ποσοστιαία επιδότηση των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων έχει εκτιμηθεί ότι έως την 31.12.1986 ανερχόταν σε 14 ο/ο, όπως φαίνεται από τον πίνακα 9. Η επιδότηση αυτή αυξάνεται σε 20 ο/ο, αν ληφθούν υπόψη οι αποφάσεις 350/82 και 212/83 που τροποποίησαν την απόφαση 1574//970. Συγκριμένα με βάση την απόφαση 212/83, οι εξαγωγείς ως την 31.12.1985 λάμβαναν 6 ο/ο κατά την δραχμοποίηση του συναλλάγματος, ενώ από 1.1.1986 μέχρι 31.12.1986 λάμβαναν 5 ο/ο. Η μείωση αυτή κατά μια ποσοστιαία μονάδα είχε ως συνέπεια τη μείωση επίσης της συνολικής επιδότησης των βιομηχανικών εξαγωγών από 20 ο/ο σε 19 ο/ο από 1.1.1986. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 9 (στήλη 6), η συνολική μείωση των επιδοτήσεων την 1.1.1987 έφθασε στο 7,72 ο/ο. Οι κλάδοι που υπέστησαν τη μεγαλύτερη μείωση των καταβαλλόμενων επιδοτήσεων είναι εκείνοι της κλωστοϋφαντουργίας (8,86 ο/ο) και έτοιμων ενδυμάτων (13,2) ενώ η μικρότερη μείωση υπέστησαν οι κλάδοι των γουναρικών (2,75 ο/ο), της της μαγνησίας (4,4 ο/ο) και των μηχανημάτων - μεταφορικών μέσων (4,84 ο/ο). Μετά τις μειώσεις οι κλάδοι που διατηρούν υψηλό ποσοστό επιδότησης είναι : υποδημάτων, έτοιμων ενδυμάτων, φρούτων, λαχανικών, δερμάτων, κλωστοϋφαντουργικών κρασιών, ποτών και μαρμάρων.

Τέλος, αν από τη μέση επιδότηση των εξαγωγών αφαιρέσουμε τη μέση επιβάρυνση των εξαγωγών από έμμεσους φόρους μπορούμε να δούμε το σύνολο (7,93 ο/ο) και τη διάρθρωση της τελικής καθαρής μέσης ενίσχυσης, κατά βιομηχανικό κλάδο. Συγκεκριμένα οι κλάδοι: υποδημάτων (11,55 ο/ο), έτοιμων ενδυμάτων (13,8 ο/ο) και ελιών (12,1 ο/ο) ωφελούνται με το μεγαλύτερο ποσοστό ενισχύσεων. Αντίθετα οι κλάδοι: γουναρικών, κρασιών- ποτών και οργάνων εφαρμογής ηλεκτρικού δέχονται τα μικρότερα ποσοστά κρατικών ενισχύσεων.

2.7. Επιπτώσεις του προτεινόμενου Κοινοτικού Συστήματος Φορολόγησης των εξαγωγών.

Μετά την παρουσίαση της σημερινής επιβάρυνσης των ελληνικών εξαγωγικών βιομηχανικών προϊόντων από έμμεσους φόρους είμαστε σε θέση να διερευνήσουμε τις επιπτώσεις που θα έχει στην ελληνική οικονομία η πρόταση της Ε.Ο.Κ. για φορολόγηση των εξαγωγών.

Πρέπει εδώ να υπενθυμίσουμε ότι, σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση, ο πωλητής (εξαγωγέας) επιβαρύνει τις πωλήσεις του με Φ.Π.Α. και αποδίδει το φόρο αυτό στην κυβέρνηση του, η οποία με τη σειρά της τον αποδίδει στο Γραφείο Συμφηρισμού της Κοινότητας, για παραπέρα αποδοσή του στη χώρα προορισμού (κατανάλωσης των εξαγωγών).

Η κατάταξη των αγαθών στον χαμηλό και στον κανονικό συντελεστή έγινε με βάση την κοινοτική πρόταση, που ορίζει επακριβώς τα αγαθά και τις υπηρεσίες που θα υπάγονται στο

χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α. Αυτό εξάλλου ισχύει όχι μόνο για τις εξαγωγές, αλλά και για την ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση, όπως επίσης και για τις εισαγωγές.

Ο πίνακας ΙΟ παρουσιάζει αυτή την κατάταξη των εξαγόμενων ελληνικών προϊόντων προς τις κοινοτικές χώρες. Συγκεκριμένα το 1987 το σύνολο των εξαγωγών αυτών είναι 432,2 δισ. δρχ. από τις οποίες 131,2 δισ. δρχ. θα υπαχθούν στο χαμηλό και 301 δισ. δρχ. στον υψηλό συντελεστή. Κατά συνέπεια η ποσοστιαία σύνθεση έχει ως εξής: το 30,3 των εξαγωγών θα υπαχθεί στο χαμηλό και το 69,7 ο/ο στον υψηλό συντελεστή (βλ.πίνακα ΙΙ). Αναφορικά με τη διάρθρωση των εσόδων του Φ.Π.Α. δεδομένου ότι σήμερα οι εξαγωγές δεν επιβαρύνονται με Φ.Π.Α. δεν έχουμε τη δυνατότητα σύγκρισης της σημερινής επιβάρυνσης με εκείνη που προκύπτει από την κοινοτική πρόταση και συνεπώς θα συγκρίνουμε εναλλακτικές υποθέσεις με διάφορους συνδυασμούς συντελεστών.

Όπως προκύπτει από τον πίνακα ΙΙ, σύμφωνα με το συνδυασμό 6 ο/ο και 20 ο/ο ο Φ.Π.Α. αναμένεται να φθάσει τα 68 δισ. δρχ. από τα οποία τα 8 δισ. δρχ. θα προέλθουν από το χαμηλό (δηλ. 12 ο/ο) και τα 60 δισ. δρχ. από τον κανονικό συντελεστή (δηλ. 88 ο/ο). Η μέση συνεπώς επιβάρυνση επί των εξαγόμενων προϊόντων από το Φ.Π.Α. θα είναι 15,8 ο/ο.

Η φορολόγηση των εξαγωγών δεν σημαίνει ότι τα ελληνικά εξαγόμενα προϊόντα θα γίνουν ακριβότερα απ'όσο είναι σήμερα γιατί δεν θα φορολογούνται κατά την εισαγωγή τους από τις χώρες - μέλη.

Η φορολογική όμως επιβάρυνση των εξαγόμενων προϊόντων

άσχετα προς το ότι δεν θα επιβληθεί φόρος σ'αυτά τα προϊ-
 όντα από τις χώρες στις οποίες κατευθύνονται επιδεινώνει
 την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών, γιατί θα
 επιβάλλει κάποιο επιπλέον κόστος, στους εξαγωγείς. Εξάλλου
 η φορολόγηση των ελληνικών εξαγωγών δεν σημαίνει ενίσχυση
 του ελληνικού κρατικού προϋπολογισμού, δεδομένου ότι ο
 εισπραττόμενος αυτός φόρος θα επιστραφεί, έστω με καθυστέ-
 ρηση μερικών μηνών, στη χώρα εισαγωγής των ελληνικών προϊ-
 όντων. Αντιθέτως θα επιβαρύνει τον εξαγωγέα, οποίος θα
 πρέπει να αποδίδει το Φ.Π.Α. και θα τον εισπράξει μετά
 παρέλευση πολλών μηνών. Συνεπώς επιβάλλει στον εξαγωγέα
 κάποιο κόστος και του περιορίζει το βαθμό ρευστότητας .
 Επιπλέον δεν θα υπάρχει αποφορολόγηση όπως συμβαίνει σήμερα.
 Το νέο σύστημα φορολόγησης των εξαγωγών όχι μόνο δεν ενι-
 σχύει τον ελληνικό κρατικό προϋπολογισμό αλλά τον επιβαρύ-
 νει με το δημοσιονομικό κόστος, βεβαίωσης και είσπραξης
 του φόρου επί των εξαγωγών και με την απώλεια πιθανώς του
 σημερινού εσόδου από τις δυάχυτες επιβαρύνσεις, που δεν
 επιστρέφονται στον εξαγωγέα και τις καρπύονται το δημόσιο .
 Είναι φανερό επομένως ότι η φορολόγηση των εξαγωγών σε
 συνδυασμό και με το σταδιακό μηδενισμό των εξαγωγικών επι-
 δοτήσεων ως την Ι.Ι.1992, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην
 ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων.

Η τελική δημοσιονομική θέση της χώρας με εξαρτάται
 από τους συνδυασμούς που θα επιλεγούν (βλ.πίνακα Ι2).
 Αν π.χ. επιλεγεί ο συνδυασμός 6 ο/ο και Ι6 ο/ο, τότε η Ελ-
 λάδα θα διεκδικεί από τον Συμφηριστικό Λογαριασμό, εφόσον

Πίνακας 12.

ΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΘΕΡΣΗΣ ΤΟΥ ΦΠΑ 1987

σε δις. δρχ.

Διάρθρωση ΦΠΑ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΓΧΩΡΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛ.				ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ				ΕΞΑΓΩΓΕΣ				
	Φορολογική Βάση	ΦΠΑ	Μέση Επιβάρυνση %	Φορολογική Βάση	ΦΠΑ	Μέση Επιβάρυνση %	Φορολογική Βάση	ΦΠΑ	Μέση Επιβάρυνση %	ΦΠΑ επί των εισαγωγών	ΦΠΑ επί των εξαγωγών	Μέση Επιβάρυνση %	ΦΠΑ επί των εισαγωγών Μέση Επιβάρυνση %
3%, 6%, 18%, 36%	3500	474	13,5	1034	121	11,7	-	-	-	-	-	-	-
6%, 20%	3500	442	12,7	1034	167	16,0	432	68	15,8	99	99	15,8	99
8%, 20%	3500	478	13,7	1034	172	16,6	432	71	16,4	101	101	16,4	101
7%, 17%	3500	410	11,7	1034	147	14,2	432	60	13,9	87	87	13,9	87
6%, 16%	3500	375	10,7	1034	137	13,1	432	56	13,0	81	81	13,0	81

έχει τα απαραίτητα παραστατικά, 81 δισ. δρχ.

2.8. Γενικές διαπιστώσεις για την επίδραση της κοινοτικής πρότασης σε Ορισμένες άλλους Τομείς.

(I) Επίδραση στις τιμές

Εάν η νέα διάρθρωση του συστήματος Φ.Π.Α. θα αποφέρει τα ίδια έσοδα, τα οποία παρέχει η ισχύουσα διάρθρωση του φόρου, το γενικό επίπεδο τιμών υποτίθεται ότι θα παραμείνει αμετάβλητο. Δεδομένου όμως ότι τα δύο συστήματα του Φ.Π.Α. επιβάλλουν διαφορετική επιβάρυνση στις διάφορες κατηγορίες καταναλωτικών αγαθών, το νέο σύστημα θα οδηγήσει σε μεταβολή των σχετικών τιμών των καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς θα αυξηθούν οι τιμές των προϊόντων, των οποίων θα αυξηθεί η φορολογική επιβάρυνση και, αν δεν υπάρχει ακαμψία των τιμών προς τα κάτω, θα μειωθούν οι τιμές των προϊόντων, των οποίων θα μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση μετά την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων.

Εν όμως υποτεθεί, ότι υπάρχει έστω ένας μικρός βαθμός ακαμψίας των τιμών προς τα κάτω, τότε θα σημειωθεί μόνο αύξηση των τιμών ορισμένων προϊόντων και του γενικού επιπέδου των τιμών. Οι μεταβολές αυτές θα οδηγήσουν πιθανώς σε αναδιάρθρωση των καταναλωτικών δαπανών και στη συνέχεια σε αναδιάρθρωση της φορολογικής επιβάρυνσης. Οι επιδράσεις όμως αυτές δεν έχουν υπολογιστεί. Οι αυξομειώσεις των τιμών των επιμέρους ομάδων προϊόντων και υπηρεσιών της ιδιωτικής κατανάλωσης φαίνονται από τον πίνακα 5. Όπως είναι γνωστό ο Φ.Π.Α. δεν διαφοροποιεί την επιβάρυνση μεταξύ εισαγόμενων

και εγχωρίως παραγόμενων αγαθών. Η αντικατάσταση όμως του ισχύοντος συστήματος με το προτεινόμενο από την κοινότητα σύστημα Φ.Π.Α. θα επιφέρει μεταβολές των τιμών των εισαγόμενων σε σχέση με τις τιμές των εγχωρίως παραγόμενων αγαθών, γιατί θα πρέπει να γίνει μετακίνηση ορισμένων αγαθών από τον ένα στον άλλον συντελεστή Φ.Π.Α. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι οι πληθωριστικές επιδράσεις του νέου συστήματος Φ.Π.Α. θα εξαρτηθούν από το χρόνο, κατά τον οποίο θα εφαρμοστεί αυτό το σύστημα και από τις πληθωριστικές τάσεις που θα υπάρχουν. Συγκεκριμένα, αν η εφαρμογή του νέου συστήματος γίνει σε περιόδους πληθωρισμού, τότε οι τιμές θα τείνουν να αυξηθούν περισσότερο απ'όσο θα αυξάνονταν αν το νέο σύστημα Φ.Π.Α. εφαρμοζόταν σε περιόδους χαμηλών πληθωριστικών πιέσεων. Αυτό θα συμβεί, γιατί οι επιχειρήσεις θα βρουν ευκαιρία με τη φορολογική μεταρρύθμιση να αναπροσαρμόσουν τα περιθώρια του κέρδους τους για να διατηρήσουν, τουλάχιστον την εισοδηματική τους θέση στα επίπεδα του προηγούμενου χρόνου. Αυτά τα προβλήματα είναι έντονα, ιδιαίτερα στην περίπτωση όπου μια μορφή φόρου αντικαθίσταται από μια άλλη μορφή του ίδιου φόρου, (γιατί τότε οι επιχειρήσεις μπορούν να ισχυριστούν ότι αγνοούν την επιβάρυνση κατά προϊόν).

(II) Επιδράσεις στην εγχώρια παραγωγή και στο Ισοζύγιο Πληρωμών.

Εν πρώτοις η επίπτωση των νέων φορολογικών μεταρρυθμίσεων στην εγχώρια παραγωγή θα εξαρτηθεί από την επιδρασσή τους (αυξομειώσεις) στις τιμές και τις συνέπειες των τελευ-

ταίων στη ζήτηση εγχωρίων προϊόντων.

Όπως είναι γνωστό, δεν υπάρχει στη χώρα μας πρόβλημα προσφοράς αφού η οικονομία είναι σε επίπεδο κάτω της πλήρους απασχόλησης. Η αύξηση συνεπώς της ζήτησης μπορεί να ικανοποιηθεί, ενώ η μείωσή της θα οδηγήσει σε παραπέρα αύξηση της υποαπασχόλησης των συντελεστών της παραγωγής (εργασία κεφάλαιο). Επομένως, το πρόβλημα εντοπίζεται στη μεταβολή της ζήτησης και σε τελική ανάλυση στις μεταβολές των τιμών. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις θα έχουν ευνοϊκές επιδράσεις στην εγχώρια παραγωγή, αν συνεπάγονται μείωση των τιμών των εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων, γιατί το τελευταίο θα οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης εγχωρίων προϊόντων στο εσωτερικό, σε αύξηση της ζήτησης εξαγόμενων ελληνικών προϊόντων και στη μείωση των εισαγωγών. Ταυτόχρονα, επομένως, θα έχουμε και βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου. Αντίθετα η αύξηση των τιμών των εγχωρίων προϊόντων εξαιτίας της αναμόρφωσης του Φ.Π.Α. θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στην εγχώρια παραγωγή όσο και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Η συνολική ζήτηση συνεπώς, θα επηρεαστεί από τρεις παράγοντες:

α) Από την υποκατάσταση μεταξύ των διάφορων προϊόντων, εξαιτίας των μεταβολών των σχετικών τιμών στην εγχώρια αγορά. Η προτεινόμενη φορολογική μεταρρύθμιση θα οδηγήσει σε αυξομειώσεις των τιμών των διαφόρων προϊόντων, με συνέπεια της αύξησης της ζήτησης των προϊόντων, οι τιμές των οποίων θα μειωθούν, και τη μείωση εκείνων, των οποίων θα αυξηθούν οι τιμές, ανάλογα με την ελαστικότητα ζήτησης των συγκεκρι-

μένων προϊόντων και το μέγεθος των μεταβολών των σχετικών τιμών.

β) Από την υποκατάσταση μεταξύ εισαγόμενων και εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων, εξαιτίας των μεταβολών των τιμών των εισαγόμενων σε σχέση μ' εκείνες των εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων.

Οι επιδράσεις αυτές θα εξαρτηθούν από την επίπτωση των φορολογικών μεταρρυθμίσεων στις σχετικές τιμές των εισαγόμενων προϊόντων και από την ελαστικότητα ζήτησης εισαγομένων ως προς την τιμή.

γ) Από τη μεταβολή της ζήτησης εξαγωγικών βιομηχανικών προϊόντων εξαιτίας της μεταβολής των τιμών αυτών των προϊόντων. Η αναμόρφωση του Φ.Π.Α. (φορολόγηση εξαγωγών και ανακατάταξη αγαθών), σε συνδυασμό και με την κατάργηση και εξαγωγικών επιδοτήσεων, θα οδηγήσει, όπως αναλύσαμε, στην αύξηση των τιμών των εξαγωγικών ελληνικών προϊόντων. Η αύξηση αυτή συνεπάγεται μείωση της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από τις άλλες χώρες και η έκτασή τους θα εξαρτηθεί από το μέγεθος της αύξησης των τιμών των εξαγόμενων προϊόντων και από την ελαστικότητα ζήτησης των ελληνικών προϊόντων από το εξωτερικό.

Ειδικότερα για τη ζήτηση κεφαλαιουχικών αγαθών πρέπει να επισημάνουμε ότι οι έμμεσοι φόροι, που ίσχυαν στη χώρα μας προ της εφαρμογής του Φ.Π.Α., είχαν έμμεσες δυσμενείς επιπτώσεις στη ζήτηση κεφαλαίων, γιατί διαφοροποιούσαν τη φορολογική επιβάρυνση σε βάρος των προϊόντων εντάσεως κεφαλαίου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι α) τα προϊόντα

αυτά περνούσαν από περισσότερα στάδια σε σύγκριση με τα προϊόντα εντάσεως εργασίας, β) οι φόροι περιόριζονταν στο στάδιο της βιομηχανοποίησης και του χονδρικού εμπορίου, γ) το σύστημα των έμμεσων φόρων δεν απήλλαξε πλήρως τα κεφαλαιουχικά προϊόντα. Η φορολογική επιβάρυνση συνεπώς των τελικών προϊόντων ήταν ανάλογη με το λόγο K/E ή K/Q για την παραγωγή κάθε προϊόντος. Η εισαγωγή όμως του Φ.Π.Α. έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στα προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου, γιατί τα απαλλάσσει πλήρως και κατά συνέπεια μειώνει τη φορολογική τους επιβάρυνση. Η επίδραση συνεπώς των νέων φορολογικών μεταρρυθμίσεων θα είναι διαφορετική για τις διάφορες επιχειρήσεις, ανάλογα με το βαθμό εντάσεως κεφαλαίου ή εργασίας.

Από την ανάλυση του νέου συστήματος Φ.Π.Α. μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα, ότι οι επιδράσεις του θα είναι αρνητικές τόσο για την εγχώρια παραγωγή όσο και για το εμπορικό ισοζύγιο.

Η αποφή μας αυτή ενισχύεται από τους εξής παράγοντες:

α) Η κατάργηση των συνοριακών φορολογικών ελέγχων, σε συνδυασμό με την ελεύθερη διακίνηση των προσώπων και των εμπορευμάτων και την αύξηση του συναλλάγματος που δικαιούται κάθε ταξιδιώτης, θα ενισχύσει τη ζήτηση ξένων προϊόντων με αρνητικές επιπτώσεις στα εγχώρια προϊόντα. Προς την ίδια κατεύθυνση θα είναι και οι επιδράσεις των αγορών με ταχυδρομικές παραγγελίες.

β) Η δημοσιονομική ανάγκη για διατήρηση υψηλότερων συντελε-

στών Ο.Π.Α. στη χώρα μας, σε σχέση μ' εκείνους των άλλων χωρών - μελών, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και στο εμπορικό ισοζύγιο.

γ) Η ανακατάταξη των αγαθών μεταξύ του κανονικού και του χαμηλού συντελεστή Ο.Π.Α., που προβλέπει η κοινοτική πρόταση, δεν θα έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στην εγχώρια παραγωγή. Αρκεί να επενθυμίσουμε, ότι η υπαγωγή των πρώτων υλών στον κανονικό συντελεστή, που σήμερα είναι στο χαμηλό, θα επιδράσει στην αύξηση της τιμής τους και στη συνέχεια στην αύξηση του κόστους παραγωγής και των τελικών τιμών αυτών των προϊόντων. Αυτό θα οδηγήσει σε μείωση της ζήτησης των εγχωρίων αυτών προϊόντων τόσο από τους ξένους όσο και από τους Έλληνες καταναλωτές, με συνέπεια τη μείωση της παραγωγής αυτών των προϊόντων.

(ΙΙΙ) Επιδράσεις στη διανομή του εισοδήματος.

Είναι γνωστό, ότι οι έμμεσοι φόροι είναι αντίστροφα προοδευτικοί. Αυτό σημαίνει, ότι τα άτομα με χαμηλό εισόδημα πληρώνουν ως φόρο ένα μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδηματός τους, σε σύγκριση με ότι πληρώνουν τα άτομα με υψηλά εισοδήματα ο βαθμός αυτής της προοδευτικότητας εξαρτάται από την έκταση της διαφοροποίησης των φορολογικών συντελεστών, ανάλογα με το βαθμό πολυτελείας των διαφόρων αγαθών.

Ειδικότερα για το Ο.Π.Α. πρέπει να επισημάνουμε, ότι η εφαρμογή του την Ι.Ι.1987 οδήγησε στην κατανομή του φορολογικού βάρους στα διάφορα κλιμάκια δαπάνης με ελαφρά προο-

δευτικότητα ως προς το σύνολο των αγορών, σε σχέση με τους φόρους που αντικατέστησε (Φ.Κ.Ε. και χαρτόσημο) και οι οποίοι ουσιαστικά ήταν αναλογικοί. Η αναμόρφωση αυτής της έμμεσης φορολογίας συνέβαλε συνεπώς στη βελτίωση της κατανομής του φορολογικού βάρους, αν και η βελτίωση αυτή δεν ήταν πολύ μεγάλη.

Πάντως ο Φ.Π.Α. είναι λιγότερο αντίστροφα προοδευτικός από τους φόρους που αντικατέστησε το 1987, οι οποίοι είχαν τον ίδιο βαθμό αντίστροφης προοδευτικότητας μ'ένα ενιαίο γενικό φόρο κατανάλωσης.

Το νέο σύστημα του Φ.Π.Α. , σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση, περιορίζει σε δύο τους συντελεστές του φόρου και προβλέπει ανακατανομή των αγαθών μεταξύ χαμηλού και κανονικού συντελεστή. Η αναδιάρθρωση αυτή των φορολογικών συντελεστών θα έχει επιπτώσεις στην κατανομή του φορολογικού βάρους του Φ.Π.Α. και στη διανομή του εισοδήματος κατά εισοδηματικά κλιμάκια. Εν πρώτοις η μείωση του υψηλού συντελεστή του Φ.Π.Α. (36 ο/ο) και η υπαγωγή των αγαθών, τα οποία υπόκεινται σήμερα σ'αυτό το συντελεστή, στον κανονικό (π.χ. 20 ο/ο), θα οδηγήσει στη μείωση της προοδευτικότητας του Φ.Π.Α. Αντίθετα η μεταφορά προϊόντων (βασικής ανάγκης) από τον ενδιάμεσο στο χαμηλό αποδυναμώνει την αντίστροφη προοδευτικότητα του φόρου ως προς το εισόδημα.

Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας που αναφέραμε, το τελικό αποτέλεσμα αυτών των μεταρρυθμίσεων θα είναι η ελαφρά βελτίωση της κατανομής του φορολογικού βάρους του νέου συστήματος Φ.Π.Α. Η βελτίωση όμως αυτή υπολεί-

πεται κατά πολύ από εκείνη που επιτεύχθηκε με την εισαγωγή του Φ.Π.Α. το 1987.

2.9. Επιπτώσεις του μεταφορικού κόστους.

Πρέπει να επισημανθεί, ότι το κόστος μεταφοράς είναι ένας φυσικός περιοριστικός παράγοντας για το διεθνές εμπόριο. Όταν το μεταφορικό κόστος ορισμένων αγαθών υπερβαίνει τις διαφορές των τιμών μεταξύ των διαφόρων χωρών τότε υποτίθεται ότι τα συγκεκριμένα αυτά αγαθά δεν θα είναι αντικείμενο του εμπορίου. Αυτό σημαίνει, ότι δεν θα υπάρχει παραβίαση της αρχής της ουδετερότητας εφόσον η συμβολή του ΦΠΑ στις διάφορες των τιμών δεν υπερβαίνει το μεταφορικό κόστος. Δεδομένου ότι ο υπολογισμός του Φ.Π.Α. γίνεται με την πιστωτική μέθοδο, οι διαφορές των συντελεστών του Φ.Π.Α. μεταξύ των χωρών - μελών δεν επηρεάζουν τις επιχειρήσεις στην επιλογή των προμηθευτών τους, αφού οι επιχειρήσεις μπορούν να έχουν πλήρη έκπτωση του Φ.Π.Α. επί των εισροών τους. Οι διαφορές στους συντελεστές του Φ.Π.Α. έχουν σχέση μόνο με τη συμπεριφορά εκείνων που εξαιρούνται από το Φ.Π.Α. (π.χ. δημόσιοι οργανισμοί και νοσοκομεία) και των ταξιδιωτών. Αν οι οργανισμοί αυτοί συμπεριλαμβάνονταν στο σύστημα του Φ.Π.Α., τότε το πρόβλημα θα περιοριζόταν μόνο στους ταξιδιώτες και ειδικότερα στα συνοριακά φώνια. Για τους ιδιώτες καταναλωτές, που δεν κατοικούν σε συνοριακές περιοχές, το μεταφορικό κόστος είναι συνήθως σημαντικά υψηλότερο από 5 ο/ο της αξίας των προϊόντων που θα αγοράσουν. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ελλάδας, η οποία δεν έχει χερσαία σύνορα

με καμία χώρα μέλος, το μεταφορικό κόστος για τους ιδιώτες καταναλωτές είναι ακόμη πιο υψηλό. Γεννάται όμως το ερώτημα, αν ο νέος τρόπος φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου θα επηρεάσει τη συμβολή του μεταφορικού κόστους στη διαμόρφωση των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Είναι γνωστό ότι η αξία των εξαγωγών είναι σε τιμές FOB, χωρίς δηλ. το μεταφορικό κόστος, ενώ των εισαγωγών σε τιμές CIF, συμπεριλαμβάνεται δηλ. το μεταφορικό κόστος. Κατά τη φορολόγηση συνεπώς των εξαγωγών δεν θα επιβληθεί Φ.Π.Α. επί του μεταφορικού κόστους, αλλά θα επιβληθεί κατά τη διάθεση του προϊόντος στον καταναλωτή. Με το ισχύον σύστημα το μεταφορικό κόστος φορολογείται κατά την εισαγωγή με το ίδιο τελικό αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα η φορολογητέα αξία των εισαγόμενων προϊόντων περιλαμβάνει:

- α) τη δασμολογητέα αξία των αγαθών
- β) τους οφειλόμενους δασμούς και λοιπούς φόρους
- γ) όλα τα παρεπόμενα έξοδα εισαγωγής, συμπεριλαμβανομένων και των μεταφορικών εξόδων (προμήθειας, μεσιτείας, τόκων συσκευασίας, μεταφοράς, ασφάλισης κ.λ.π.) μέχρι του πρώτου τόπου προορισμού της (σημείο πρώτης εκφόρτωσης) στο εσωτερικό της χώρας.

Είναι φανερό συνεπώς ότι ο Φ.Π.Α. επί του μεταφορικού κόστους, σύμφωνα με το νέο σύστημα θα επηρεάσει τις τελικές τιμές στο εσωτερικό.

Αν όμως οι συντελεστές του Φ.Π.Α. είναι υψηλότεροι από τους σημερινούς και διαφέρουν από εκείνους των άλλων

χωρών - μελών, σε συνδυασμό και με την απόσταση μεταξύ εργοστασίου κάποιας χώρας - μέλους και της Ελλάδας, τότε ομοειδή προϊόντα σε άλλες χώρες θα είναι φθηνότερα από εκείνα που θα πωλούνται στη χώρα μας.

Οι εκτιμήσεις μας αποτελούν την αρχή για να ευτοπιστούν οι επιπτώσεις της κοινοτικής πρότασης στην ελληνική οικονομία και πιστεύουμε ότι δείχνουν καθαρά την κατεύθυνση των επιδράσεων αυτής της φορολογικής μεταβολής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΓΕΝΙΚΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στην παρούσα μελέτη παρουσιάστηκε η πορεία της φορολογικής εναρμόνισης στον κοινοτικό χώρο και στην χώρα μας. Στη συνέχεια αναλύθηκαν οι προτάσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής σχετικά με την εναρμόνιση των συστημάτων του Φ.Π.Α για τη δημιουργία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς και υπολογίστηκαν οι επιπτώσεις αυτών των προτάσεων στην ελληνική οικονομία.

3.1 Γενικές Διαπιστώσεις

(E) Πορεία της φορολογικής Εναρμόνισης στον Κοινοτικό Χώρο

Στα πλαίσια στην κατάργηση των φορολογικών συνόρων και στην εναρμόνιση των φορολογικών βαρών στον κοινοτικό χώρο Η κοινότητα, στην προσπάθειά της να δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων που προδιαγράφονται στη συνθήκη της Ρώμης, αναπόφευκτα αντιμετώπιζει δυσκολίες στο φορολογικό τομέα, ο οποίος είναι ένας από τους πιο ευαίσθητους της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Η προσπάθεια της Κοινότητας για την εναρμόνιση της φορολογίας ξεκίνησε το 1957, αλλά στο σημαντικότερο στάδιο εισήλθε από το 1978, με την εφαρμογή της 6ης οδηγίας για το Φ.Π.Α. Η ουσιαστική εξέλιξη της πλήρους φορολογικής εναρμόνισης των συστημάτων της έμμεσης φορολογίας είναι εκείνη που προδιαγράφεται στην πρόταση της επιτροπής το 1985 για την ολοκλήρωση της εσωτερικής

αγοράς ως το τέλος του 1992.

Με βάση την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη η Επιτροπή το 1987 καθόρισε επακριβώς τις απαιτούμενες ρυθμίσεις για την κατάργηση των φορολογικών φραγμών. Συγκεκριμένα κατέθεσε προτάσεις για την έκδοση οδηγιών που αναφέρονται στη σύγκλιση των συντελεστών του Φ.Π.Α (χαμηλός και κανονικός συντελεστής) και στον καθορισμό των αγαθών-υπηρεσιών που θα υπάγονται στο χαμηλό συντελεστή και στον τρόπο φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου (αρχή προελεύσεως και συμφηφιστικός λογαριασμός).

Η υλοποίηση αυτών των προτάσεων θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στα κράτη-μέλη, και γι' αυτό υπάρχουν σοβαρές αντιδράσεις από πολλές χώρες (Γαλλία, Αγγλία, Ελλάδα). Ιδιαίτερα για τις μικρές και εισαγωγικές χώρες, όπως η Ελλάδα, που αντιμετωπίζουν σοβαρά διαρθρωτικά οικονομικά προβλήματα (ελλείματα παραοικονομία, χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης), η κατάργηση των φορολογικών συνόρων θα έχει δραματικές συνέπειες στην εγχώρια παραγωγή.

(II) Η πορεία της Εναρμόνισης του Ελληνικού φορολογικού Συστήματος.

Η Ελλάδα ουσιαστικά έχει ξεκινήσει την εναρμόνιση από το 1961 (Συμφωνία Αθηνών), αλλά ο ρυθμός της εντάθηκε από το 1979) (πράξη προσχώρησης στην ΕΟΚ). Το σημαντικότερο βήμα στον τομέα της φορολογικής εναρμόνισης είναι η εισαγωγή του ΦΠΑ κατά το 1987, ο οποίος βασίστηκε στην 6η οδηγία.

Η ριζική όμως αναμόρφωση της έμμεσης φορολογίας στη χώρα μας θα πρέπει να γίνει στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της

αγοράς. Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής η Ελλάδα θα πρέπει να καταργήσει τον υψηλό συντελεστή 360/ο και να πραγματοποιήσει ανακατατάξεις αγαθών μεταξύ του χαμηλού και του κανονικού συντελεστή. Επιπλέον θα πρέπει να εξασφαλίσει ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων από την αλλαγή του τρόπου φορολόγησης του ενδοκοινοτικού εμπορίου.

(III) Επιπτώσεις των Κοινοτικών Προτάσεων στην Ελληνική Οικονομία.

Οι επιδράσεις του νέου συστήματος του @ΠΑ αναμένεται ότι θα είναι σημαντικές, ιδίως γιατί το σύστημα αυτό συνδέεται με έναν πολύ ευαίσθητο τομέα της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή το ισοζύγιο πληρωμών. Οι επιδράσεις αυτές θα είναι διττές: επιδράσεις από αυτή καθαυτήν την αλλαγή του συστήματος και από τη διάρθρωση των συντελεστών και των αγαθών που θα υπαχθούν σε αυτούς τους συντελεστές.

~~Οι μεταρρυθμίσεις που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνονται εκ πρώτης όψεως ανώδυνες και είναι ίσως, αποδεκτές από την πλειονότητα. Μία προσεκτική εντούτις και σε βάθος εξέταση των επιπτώσεων αυτών των μεταρρυθμίσεων ενδέχεται να δημιουργήσει ανησυχία και επιφυλάξεις, γιατί επηρεάζουν: την εγχώρια παραγωγή, τον κρατικό προϋπολογισμό τα περιθώρια άσκησης εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής, το ισοζύγιο πληρωμών, την κατανομή του φορολογικού βάρους και τις τιμές.~~

Η ελληνική κυβέρνηση, όσο γνωρίζουμε, δεν έχει ακό-
μη

προσχωρήσει σε λεπτομερή αποτίμηση των φορολογικών μεταρρυθμίσεων που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και των πιθανών επιπτώσεων στην ελληνική οικονομία. Κατά συνέπεια δεν έχουμε ακόμη διαμορφωθεί ούτε η συνολική στρατηγική που θα ακολουθηθεί ούτε οι θέσεις που θα προβληθούν για διαπραγμάτευση στα πλαίσια του Συμβουλίου, το οποίο θα λάβει τις τελικές αποφάσεις με ομοφωνία. Είναι ατυχές επίσης, ότι η προβλεπόμενη περίοδος εισαγωγής (1989-1992) της φορολογικής αυτής αναμόρφωσης συμπίπτει στη χώρα μας με μια οικονομική συγκυρία, η οποία θα καταστήσει την προσαρμογή αυτή ιδιαίτερα δυσχερή και επώδυνη.

Επειδή μέχρι σήμερα δεν έχουν διατυπωθεί λεπτομερώς οι επίσημες ελληνικές θέσεις, η εκτίμηση των επιπτώσεων στράφηκε στις προτάσεις της Επιτροπής και διερευνήσαμε τις επιδράσεις εναλλακτικών σεναρίων συνδυασμού φορολογικών συντελεστών. Με τον τρόπο αυτό οι εκτιμήσεις μας θα υποβοηθήσουν και την ελληνική κυβέρνηση στη διαμόρφωση προτάσεων προς το Συμβούλιο, οι οποίες θα ελαχιστοποιήσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις αυτών των φορολογικών μεταρρυθμίσεων στον κρατικό προϋπολογισμό και στην ελληνική οικονομία γενικότερα.

Η μέτρηση αυτών των επιπτώσεων κατ'ανάγκη έγινε στα πλαίσια της ανάλυσης της μερικής ισορροπίας. Γι'αυτό οι εκτιμήσεις μας είναι μόνον ενδεικτικές. Η μέτρηση των συνολικών ~~επιπτώσεων~~ θα πρέπει να γίνει στα πλαίσια ενός υποδείγματος γενικής ισορροπίας, στο οποίο οι υποθέσεις θα είναι πολύ περιορισμένες και θα λαμβάνονται υπόψη όλες οι μεταβολές που θα γίνουν στη διάρθρωση της ζήτησης και της προσφοράς εξαιτίας αυτής καθ'εαυτήν της ολοκλήρωσης της εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς.

Αυτό βασίζεται στη διαπίστωση, ότι η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ενισχύει την ανάγκη για βασικές αναδιαρθρώσεις και για προσαρμογές του θεσμικού οργανωτικού πλαισίου της λειτουργίας της ελληνικής οικονομίας.

Τα βασικά ερωτήματα με τα οποία ασχοληθήκαμε είναι α) Πώς κατανέμεται ο Φ.Π.Α με το ισχύον σύστημα και πώς με το προτεινόμενο από την Επιτροπή, στην ιδιωτική κατανάλωση και στις εισαγωγές και β) ποιές είναι οι επιδράσεις του Φ.Π.Α με την υπόθεση ότι υιοθετούνται οι κοινοτικές προτάσεις, στην ελληνική οικονομία (Κατανάλωση, ισοζύγιο πληρωμών, τιμές, προϋπολογισμός και εγχώρια παραγωγή).

α. Επιπτώσεις στην Κατανάλωση

Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα το μεγαλύτερο μέρος της ιδιωτικής κατανάλωσης φορολογείται με το χαμηλό συντελεστή 6%, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από τον Φ.Π.Α προέρχεται από τον κανονικό συντελεστή 12%.

Η προτεινόμενη ανακατάταξη των αγαθών, συνεπάγεται αυξομειώσεις της φορολογικής επιβάρυνσης των διάφορων αγαθών. Η ανακατάταξη αυτή, σε συνδυασμό με την πρόταση προσέγγισης των συντελεστών του Φ.Π.Α, θα οδηγήσουν σε μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης: στα τρόφιμα ποτά, στις δαπάνες στέγασης-θέρμανσης-φωτισμού, υγείας και αναψυχής-εκπαίδευσης. Αντίθετα θα σημειωθεί αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης: στη δαπάνη ένδυσης-υπόδησης, επίπλων-οικιακού εξοπλισμού και μεταφορών-επικοινωνιών.

Συνεπώς θα επηρεαστούν τόσο οι απόλυτες όσο και οι σχετικές τιμές των διάφορων αγαθών και υπηρεσιών από την υιοθέτηση της κοινοτικής πρότασης. Η επίδραση αυτή θα είναι ανάλογη με την κατεύθυνση της μεταβολής των ΜΦΣ και θα επηρεάσει τη διάρθρωση των καταναλωτικών αγαθών.

Ετη συνέχεια, ανάλογα με την σύνθεση της ζήτησης (εγχώρια-εισαγόμενα προϊόντα), θα επηρεαστεί το εμπορικό ισοζύγιο και η εγχώρια παραγωγή. Αν δε ο επιλεγόμενος συντελεστής συντελεστών βασιστεί στην αρχή της ίσης απόδοσης (π.χ. 8 ο/ο και 20 ο/ο), τότε τα αναμενόμενα συνολικά έσοδα έπεται ότι δεν θα διαφέρουν από τα σημερινά.

Με την υπόθεση, ότι η διάρθρωση της φορολογικής βάσης του Φ.Π.Α θα παραμείνει η ίδια με εκείνη που υπήρχε προτού γίνει η προτεινόμενη ανακατάταξη των αγαθών, αναμένεται ότι: η αύξηση κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες του χαμηλού συντελεστή θα επιφέρει αύξηση του Φ.Π.Α κατά 36 δισ. δρχ., η αύξηση κατά 2 του κανονικού συντελεστή θα επιφέρει αύξηση του Φ.Π.Α κατά 26 δισ. δρχ., ενώ η μείωση του 36ο/ο κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες θα σημαίνει μείωση 60 δισ.δρχ. του Φ.Π.Α.

β. Επιπτώσεις στις Εισαγωγές

Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα του Φ.Π.Α (1987) ο μεγαλύτερος όγκος των εισαγομένων προϊόντων συγκεντρώνεται στο χαμηλό συντελεστή περίπου το (60,4ο/ο), αλλά το με-

γαλύτερο μέρος του Φ.Π.Α προέρχεται από τον κανονικό συντελεστή. Αντίθετα η υιοθέτηση της κοινοτικής πρότασης θα περιορίσει τα εισαγόμενα που θα υπάγονται στο χαμηλό συντελεστή και το έσοδο από το Φ.Π.Α θα συγκεντρωθεί πάλι στον κανονικό συντελεστή.

Το νέο σύστημα φορολόγησης των εισαγωγών, δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι εισαγωγική χώρα και η οικονομία της χαρακτηρίζεται από ελλειμματικό δημόσιο και εξωτερικό τομέα και χαμηλή ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη στη διαδικασία εφαρμογής της κοινοτικής πρότασης. Συγκεκριμένα ανακύπτουν τα εξής προβλήματα:

(I) Τα εισαγόμενα προϊόντα θα φθάνουν στη χώρα μας με Φ.Π.Α που έχει επιβληθεί από τις χώρες-μέλη εξαγωγής. Αν ο φόρος αυτός είναι μικρότερος από εκείνον που θα επιβάλλει η Ελλάδα στο εσωτερικό, αυτό, φαινομενικά τουλάχιστον, δεν θα ενθαρρύνει τις εισαγωγές, αφού η πώληση στον Έλληνα καταναλωτή θα γίνεται βάσει του συντελεστή Φ.Π.Α που θα ισχύει στην Ελλάδα. Δηλαδή ο εισαγωγέας θα επιβάλλει στις πωλήσεις του τον ελληνικό Φ.Π.Α ενώ θα επιπίπτει ο Φ.Π.Α επί των αγορών του από το εξωτερικό.

Ο εισαγωγέας όμως από χώρα με χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α αποκτά ένα πλεονέκτημα σε όρους ρευστότητας, έως ότου πραγματοποιήσει το συμφωνισμό με τον Φ.Π.Α ☺

των πωλήσεών του.

Το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να φθάνει στις 6 ποσοστιαίες μονάδες, αν αγοράζει από χώρα με Φ.Π.Α. 14 ο/ο και αν ο Φ.Π.Α. είναι στην Ελλάδα 20 ο/ο πλεονέκτημα που γίνεται ακόμη μεγαλύτερο αν συνυπολογιστούν και οι τόκοι. Είναι φανερό ότι η χώρα εξαγωγής δεν έχει κανένα κίνητρο να διατηρεί υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, αφού το φόρο αυτό θα τον εισπράξει άλλη χώρα και συγκεκριμένα η χώρα εξαγωγής. Η χώρα εξαγωγής, επίσης δεν έχει κίνητρο να διατηρεί υψηλότερους συντελεστές σε σχέση με τις άλλες χώρες - μέλη γιατί αυτό θα αποβαίνει εις βάρος της μετά το 1992 σε σχέση με ότι συμβαίνει σήμερα. Η απώλεια αυτή θα είναι ακόμη μεγαλύτερη, αν αθροισθούν οι ταξιδιώτες προς τις χώρες - μέλη για να κάνουν τις αγορές τους με χαμηλότερο Φ.Π.Α.

(II) Ένα άλλο σημαντικό σημείο αναφέρεται στην επαχθέστερη φορολόγηση των εισαγόμενων πρώτων υλών, δεδομένου ότι στο μεγαλύτερο μέρος τους (δηλ. το 78,4 ο/ο) υπάγονται σήμερα στο συντελεστή μεγαλύτερο του 14 ο/ο. Δεδομένου ότι η ελληνική οικονομία εξαρτάται από τις εισαγόμενες πρώτες ύλες, η μεταβολή αυτή σημαίνει επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου, υψηλότερος κόστος παραγωγής, υψηλότερες τιμές και κατά συνέπεια μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων.

Εκτός όμως από τις πρώτες ύλες θα επιβαρυνθούν με επιπλέον Φ.Π.Α. και τα κεφαλαιουχικά γαθά (μηχανήματα), που

το μεγαλύτερο μέρος τους υπάγεται σήμερα στο συντελεστή 6 ο/ο ενώ με την κοινοτική ρύθμιση θα υπαχθούν στον κοινοτικό συντελεστή Φ.Π.Α. Θα πρέπει δε να σημειωθεί, ότι ένα μέρος αυτών των εισαγωγών αναφέρεται σε γεωργικά μηχανήματα, τα οποία είναι απαραίτητα, στην ελληνική γεωργία και η επιβαρυνσή τους με περισσότερο Φ.Π.Α. θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας μας.

Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι το τελικό αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από το ύψος των συντελεστών του Φ.Π.Α. που θα εφαρμοστεί στο εσωτερικό, γιατί η επιβάρυνση του προϊόντος εξαρτάται από το φορολογικό συντελεστή της τελευταίας επιχείρησης που θα το πωλεί στον καταναλωτή και όχι από το συντελεστή που επέβαλαν οι προηγούμενες επιχειρήσεις. Αν επομένως η πρώτη ύλη (εισαγόμενη) επιβαρυνθεί με υψηλό και το τελικό προϊόν (στο εσωτερικό) με χαμηλό συντελεστή τότε η τελική φορολογική επιβάρυνση του προϊόντος θα είναι χαμηλή, δεδομένου ότι συμφηφίζεται ο φόρος με τον οποίο επιβαρύνθηκε η πρώτη ύλη.

Διαπιστώνουμε ότι, ενώ η συνολική επιβάρυνση των εισαγομένων δεν αυξάνεται, εντούτοις για τα επιμέρους εισαγόμενα προϊόντα παρατηρούνται αυξομειώσεις της μέσης φορολογικής τους επιβάρυνσης. Οι αυξομειώσεις αυτές του Μ.Φ.Σ. θα επηρεάσουν προς την ίδια κατεύθυνση την τιμή των εισαγομένων προϊόντων. Αν μάλιστα συμβεί, ώστε η αρχική τιμή (πριν από το Φ.Π.Α.) ορισμένων εισαγομένων προϊόντων να είναι μικρότερη από εκείνη παρομείων προϊόντων που παράγονται στο

εσωτερικό, τότε πολλά εισαγόμενα προϊόντα θα υποκαταστήσουν παραγόμενα στο εσωτερικό, αφού η τελική τιμή των πρώτων θα είναι μικρότερη από εκείνη των ελληνικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, με την υπόθεση ότι οι άλλες χώρες - μέλη επιβάλλουν συντελεστές 6 ο/ο και 14 ο/ο επί των εξαγωγών τους, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας στα εισαγόμενα τρόφιμα θα σημειωθεί μείωση της τιμής τους, όπως επίσης το ίδιο θα συμβεί για τα πετρελαιοειδή, τα μεταφορικά μέσα και τα βασικά είδη καταναλώσεως (νήματα, κλωστές, μέταλλα, ηλεκτρικά είδη, δέρματα, είδη υφαντουργίας κ.λ.π.). Αντίθετα η υιοθέτηση της κοινοτικής πρότασης θα οδηγήσει σε αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης και της τιμής των εισαγομένων πρώτων υλών, ανθράκων και κεφαλαιουχικών αγαθών (μηχανήματα).

Το σημαντικότερο, όμως πρόβλημα συνδέεται με τον τρόπο και το χρόνο επιστροφής του Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις εισαγωγές. Με δεδομένη την ελλειμματικότητα του προϋπολογισμού και την υστέρηση που παρουσιάζουν τα φορολογικά έσοδα εξαιτίας της συρρίνωσης του ιδιωτικού τομέα, η καθυστέρηση επιστροφής του Φ.Π.Α. μέσω του Κοινοτικού Συμφηγιστικού Λογαριασμού θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία. Ο κρατικός προϋπολογισμός θα υποστεί, για μια περίοδο αρκετών μηνών, σοβαρή υστέρηση εσόδων γιατί, ενώ θα πρέπει να συμφηφίσει τον Φ.Π.Α. των εισαγωγών με τον Φ.Π.Α. των πωλήσεων, το ποσό του συμφηφισμού θα το ζητήσει από το Γραφείο Συμφηφισμού και θα το εισπράξει με καθυστέρηση. Εξάλλου το γεγονός, ότι η Ελλάδα είναι καθαρός εισα-

γωγέας, σημαίνει ότι θα απαιτηθεί ένα επιπλέον ποσό σε συνάλλαγμα που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, θα υπερβαίνει τα 700 εκ. δολ. για τη χρηματοδότηση του φόρου που έχει ενσωματωθεί στην αξία των εισαγωγών. Επιπλέον οι εισαγωγείς θα πρέπει να γνωρίζουν προκαταβολικά το ποσό του Φ.Π.Α. των αγορών τους ως συνάλλαγμα, ο οποίος θα εκπίπτει βέβαια μεταγενέστερα, όταν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα επιτόκια μπορεί να είναι διαφορετικά.

Εκτός όμως από την καθυστέρηση επιστροφής του Φ.Π.Α. αυτό που έχει σημασία είναι και το ύψος των εσόδων το οποίο θα εισπράττει η χώρα μας για τις εισαγωγές. Το πρόβλημα αυτό προκύπτει από το γεγονός, ότι η Πρόταση της Επιτροπής προβλέπει πως οι επιστροφές θα γίνονται με βάση τα παραστατικά στοιχεία που αναφέρονται μόνο στους υποκειμένους στον Φ.Π.Α. Επομένως οι ελληνικές φορολογικές αρχές θα μπορέσουν να διεκδικήσουν από το Γραφείο Συμφωνισμού τους φόρους που βάρυναν τις εισαγωγές στην εξάγουσα χώρα, μόνο αν οι εισαγωγείς έχουν υποβάλει δηλώσεις και έχουν αναγράψει τα σχετικά ποσά. Αν π.χ. η εισαγωγική (π.χ. εμπορική) επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αποκρύψει τις πωλήσεις της στο εσωτερικό, στις οποίες θα έπρεπε να επιβάλει ποσοστό 18 - 20 ο/ο, τότε δεν θα δηλώσει φυσικά και το όρο που η ίδια έχει καταβάλει στους ξένους προμηθευτές της (π.χ. Γερμανούς). Σε μια τέτοια περίπτωση φοροδιαφυγής, που είναι πιθανόνα παρατηρηθεί, δεν θα χάσει μόνον έσοδα ο κρατικός προϋπολογισμός, αλλά η χώρα, ως σύνολο, θα χάσει το αντίστοιχο ποσό και μάλιστα σε ξένο συνάλλαγμα, το οποίο θα έπρεπε

να επιστραφεί από τη χώρα εξαγωγής. Έτσι, χωρίς να έχει κερδίσει ο Έλληνας καταναλωτής, ο κρατικός προϋπολογισμός και η εθνική οικονομία θα έχουν υποστεί σημαντική απώλεια.

Επιπλέον, μετά την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων κάθε τελικός καταναλωτής θα μπορεί ελεύθερα να αποκτήσει οποιαδήποτε αγαθά από το κράτος - μέλος που ο ίδιος επιθυμεί, ταξιδεύοντας ο ίδιος ή αποστέλλοντας ταχυδρομικώς παραγγελίες. Τελικοί όμως καταναλωτές δεν είναι μόνον οι ιδιώτες, αλλά και νομικά πρόσωπα που απαλλάσσονται (π.χ. δημόσιο, οργανισμοί, μικρές επιχειρήσεις). Ήπειδή οι τελικοί αυτοί καταναλωτές είναι εκτός του συστήματος του Ψ.Π.Α., ένα ποσό που αντιστοιχεί στο φόρο που βάρυνε τις εισαγωγές τους από άλλη χώρα - μέλος θα είναι αδύνατο ή έστω δύσχερες να επιστραφεί μέσω του Γραφείου Συμφιρισμού. Γι' αυτό το λόγο η Επιτροπή εκτιμά, ότι ο Λογαριασμός αυτός θα είναι πλεονασματικός.

Συνεπώς, αν ενθάθει το λαθρεμπόριο ή αν οι Έλληνες αγοραστές, οι οποίοι δεν υπόκεινται στο σύστημα του ΨΠΑ εισάγουν ή μεταβαίνουν για αγορές σε χώρες της Ε.Ο.Κ., τότε ο Ψ.Π.Α. που θα εισπράττεται, έστω με καθυστέρηση θα υπολείπεται σημαντικιάτου σημερινού εσόδου. Η νέα αυτή δυνατότητα και η ροπή του Έλληνα καταναλωτή να προτιμάει τα ξένα προϊόντα θα έχουν αρνητική επίπτωση στη ζήτηση των εγχωρίων προϊόντων και στην εγχώρια παραγωγή.

Η Ελλάδα, επομένως, χεί σοβαρά ερείσματα για να δώσει έμφραση και να ασκήσει επιρροή, ώστε να επιτευχθεί καλύτερη

οργάνωση για τη λειτουργία του Συμφημιστικού Λογαριασμού και ταχύτερη επιστροφή του Ψ.Π.Α. Παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η κατάργηση των φορολογικών συνόρων δεν θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην εγχώρια παραγωγή. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εξευρεθεί κάποιος τρόπος ελέγχου, ο οποίος όμως να συνεπάγεται λιγότερο κόστος απ' αυτό που επιβάλλει το σημερινό σύστημα ελέγχου του εξωτερικού εμπορίου.

γ. Επιπτώσεις στις εξαγωγές.

Όπως έχουμε αναλύσει, οι εξαγωγές με το σημερινό σύστημα Ψ.Π.Α. απαλλάσσονται από το φόρο, αλλά οι εξαγωγείς έχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου που επιβάλλεται στις εισροές τους και έχει ειπραχτεί από τους προμηθευτές τους. Συνεπώς τους επιστρέφεται αυτός ο πιστωτικός φόρος από την εφορία, εφόσον φυσικά είναι καθαρά εξαγωγείς και δεν έχουν άλλες δραστηριότητες, στις οποίες επιβάλλεται Ψ.Π.Α. στον τελικό αγοραστή.

Αν υποθέσουμε, ότι οι εξαγωγές θα φορολογούνται σύμφωνα με την υφιστάμενη σήμερα διάρθρωση Ψ.Π.Α., τότε θα επιβαρύνονται με μέσο φορολογικό συντελεστή 11,7 ο/ο (δηλ. εκείνο της ιδιωτικής εγχώριας κατανάλωσης) και ο Ψ.Π.Α. από τις εξαγωγές θα ανέρχεται σε 50,5 δισ. δρχ. Και αν υποθέσουμε, ότι επιστρέφεται το 75 ο/ο του Ψ.Π.Α. για τις εισροές του εξαγωγέα, τότε ο πιστωτικός φόρος θα ανέρχεται σε 37,9 δισ. δρχ. σε τιμές 1987.

Όπως προκύπτει τα εκτιμώμενα έσοδα από εξαγωγές (σε τιμές 1987) είναι δυνατό να προέλθουν ακόμη και από την εφαρμογή του συνδυασμού με τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, δηλ. 6 ο/ο και 14 ο/ο.

Αν αντίθετα επιλεγεί ο συνδυασμός 8 ο/ο και 20 ο/ο τότε ~~αυτά~~ εξαγόμενα προϊόντα αναμένεται ότι θα αποδώσουν 71 δισ. δρχ. δηλ. 20,5 δισ. δρχ. περισσότερα από τα σημερινά έσοδα που εκτιμήσαμε, αλλά ο φόρος αυτός των 71 δισ. δρχ. θα επιστραφεί στις χώρες που εισάγουν ελληνικά προϊόντα.

Η φορολόγηση εφεξής στην Ελλάδα των ελληνικών εξαγόμενων προϊόντων θα αυξήσει την τιμή τους, στην έκταση που ο συντελεστής Φ.Π.Α. θα είναι στη χώρα μας υψηλότερος από εκείνον που θα ισχύσει στη χώρα προορισμού. Έτσι οι εισαγωγείς ελληνικών προϊόντων θα περιορίσουν ενδεχομένως τις αγορές τους από τη χώρα μας.

Βεβαίως ο φόρος που βάρυνε τις εισαγωγές τους από την Ελλάδα θα συμφηριστεί στη συνέχεια στη χώρα τους, όμως αυτό θα γίνει με κάποια καθυστέρηση, δημιουργώντας στο μεταξύ προβλήματα ρευστότητας στους ξένους εισαγωγείς.

Είναι φανερό ότι η χώρα εξαγωγής, π.χ. η Ελλάδα δεν έχει κανένα όφελος από την επιβολή αυξημένων συντελεστών Φ.Π.Α. επί των εξαγόμενων προϊόντων της. Αντίθετα έχει όφελος (ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων) να επιβάλλει χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Αυτό γίνεται σαφέστερο αν υποθέσουμε, ότι με το σημερινό σύστημα μια

χώρα - μέλος εισαγωγής ελληνικών προϊόντων επιβάλλει χαμηλότερους συντελεστές Φ.Π.Α. από εκείνους που θα επιλεγούν για τη φορολόγηση των ελληνικών εξαγωγών. Σ' αυτή τη περίπτωση τα ελληνικά προϊόντα θα γίνουν ακριβότερα για τη χώρα εισαγωγής, άσχετα αν θα επιστραφεί στο δημόσιο αυτής της χώρας ο Φ.Π.Α. επί των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων. Συνάγεται ότι, αν επιλεγεί ο συνδυασμός 8 ο/ο και 20 ο/ο, τότε οι εισπράξεις Φ.Π.Α. από εξαγωγές θα είναι 71 δισ. δρχ., και ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις εισαγωγές 172 δισ. δρχ. Επομένως η χώρα μας θα πρέπει να λάβει πίσω μέσω του κοινοτικού συμφηφιστικού λογαριασμού 101 δισ. δρχ. Σημασία όμως έχει: α) σε πόσο χρόνο θα της επιστραφεί το ποσό αυτό β) αν θα έχει παραστατικά ώστε μα μπορεί να ζητήσει την επιστροφή του, και γ) σε ποιο νόμισμα θα μεταφέρει τα χρήματα η Ε.Ο.Κ. και με ποιού χρόνου την ισοτιμία.

3.2. Προτάσεις για τη Διαμόρφωση θέσεων και πολιτικής.

Η ενδεδειγμένη στάση της Ελλάδας στις διαπραγματεύσεις και συζητήσεις που γίνονται στο κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να είναι η καταρχήν αποδοχή του γενικού πλαισίου των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με παράλληλη όμως (υπό)βολή αντιπροτάσεων και επισήμανση των σοβαρών δυσχερειών, που αυτές συνεπάγονται για την ελληνική οικονομία.

Η διαδικασία της φορολογικής προσέγγισης, ανεξάρτητα από το αν προκύψει ως προϋπόθεση ή ως συνέπεια της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, θα οδηγήσει κάποια στιγμή, σε σχεδόν ταυτόσημους συντελεστές Φ.Π.Α. στον κοινοτικό χώρο. Η ταύτιση αυτή θα είναι αποτέλεσμα του φορο-

γικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών - μελών, που μοιραία θα περιορίσει στην πράξη σημαντικά το εύρος των αποκλίσεων. Το μόνο άγνωστο σημείο αναφέρεται στο ρυθμό και στο χρόνο που θα πραγματοποιηθεί αυτή η ταύτιση, κι αυτό συνδέεται με το ερώτημα, κατά πόσο ο ορίζοντας του 1992 θα ισχύσει ή θα παραταθεί. Ξιδικότερα για τη χώρα μας, που αντιμετωπίζει σοβαρά διαρθρωτικά και συγκυριακά οικονομικά οικονομικά προβλήματα, η παράταση της περιόδου γενικά εξυπηρετεί, με την προϋπόθεση βέβαια ότι ο χρόνος θα αξιοποιηθεί κατάλληλα για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Θα ήταν, βέβαια, ανώφελο να ζητηθούν μεταβατικά στάδια και ρυθμίσεις, γιατί ουσιαστικά δεν προσφέρουν λύσεις και, το χειρότερο, υπάρχει κίνδυνος να δημιουργήσουν εφησυχασμό και αδράνεια.

Η Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευτεί τόσο τις πρόσφατες προτάσεις της Επιτροπής, όσο και τις διαφωνίες ορισμένων χωρών - μελών (κυρίως του Βελγίου, της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Δανίας), οι οποίες εμμένουν α) στη διατήρηση της αρμοδιότητας κάθε κράτους - μέλους να εισπράττει τον Φ.Π.Α. επί των εισαγόμενων προϊόντων και β) στην άσκηση ορισμένων μορφών φορολογικών ελέγχων. Η ελληνική κυβέρνηση συνεπώς θα πρέπει να θέσει τις δικές της αντιπροτάσεις και ταυτόχρονα να προετοιμάζει την ελληνική οικονομία για να αντιμετωπίσει τις συνθήκες που θα δημιουργηθούν από την απελευθέρωση των αγορών στον κοινοτικό χώρο.

Με δεδομένη την εξωτερική πίεση για διαμόρφωση των συντελεστών Φ.Π.Α. στο χαμηλότερο δυνατό σημείο, αλλά και τις λοιπές προσαρμογές στο εσωτερικό (κατάργηση μείωση

σειράς φόρων κατανάλωσης με σημαντική σήμερα ταμειακή απόδοση), η χώρα μας θα αντιμετωπίσει την ανάγκη συγκράτησης των δημοσίων δαπανών.

Η προσπάθεια μάλιστα προς την κατεύθυνση αυτή είναι ανάγκη από σήμερα κιόλας να ξεκινήσει με συνέπεια, τόλμη και επιμονή, αφού παραπέρα διόγκωση των ελλειμμάτων είναι αδιανόητη και τα περιθώρια αναπλήρωσης των απωλειών από άμεση φορολογία είναι πολύ περιορισμένα. Στο βαθμό άλλωστε που και οι λοιπές διαρθρωτικές δυσχέρειες (π.χ. πληθωρισμός, παραοικονομία, ελλείματα) οφείλονται στη συγκεκριμένη πορεία των δημοσίων οικονομικών, το ζήτημα της εξυγίανσης των τελευταίων αναδεικνύεται σε στόχο πρωταρχικής σημασίας.

Η περικοπή των δημοσίων δαπανών είναι επιπλέον αναγκαία, ώστε να υπάρξουν περιθώρια να διαμορφωθεί γύρω στο 15 ο/ο ο κανονικός συντελεστής Φ.Π.Α. Μια τέτοια δυνατότητα αμβλύνει τις αρνητικές συνέπειες που θα είχε για την εγχώρια παραγωγή, το ισοζύγιο πληρωμών και τα δημόσια έσοδα μια μεγάλη απόκλιση προς τα άνω του ελληνικού συντελεστή Φ.Π.Α. από εκείνον που εφαρμόζουν οι άλλοι εταίροι.

Σχετικά εξάλλου με τη σύγκλιση των συστημάτων του Φ.Π.Α. η ελληνική θέση είναι σκόπιμο να δώσει έμφαση στα εξής θέματα:

I. Αν και η σύγκλιση των συντελεστών του Φ.Π.Α. είναι, όπως νομίζουμε, μια βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς, εντούτοις, επειδή στο σημερινό σύστημα ΦΠΑ που εφαρμόζεται στη χώρα μας υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις

από το προτεινόμενο από την Επιτροπή, η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να ζητήσει σταδιακή μείωση του ανώτατου συντελεστή του Φ.Π.Α. Η απότομη μείωση του 36 ο/ο κατά 50 ο/ο θα δημιουργήσει προβλήματα τόσο στον προϋπολογισμό όσο και στο ισοζύγιο πληρωμών. Εκτός εάν γίνει ταυτόχρονα πλήρης ανακατάταξη των αγαθών κατά συντελεστή Φ.Π.Α., όπως προβλέπει η Κοινοτική Πρόταση.

2. Αναφορικά με τα αγαθά που θα υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή 6 ο/ο η Κοινότητα προβλέπει πολύ περιορισμένο αριθμό ειδών, η ελληνική κυβέρνηση είναι σκόπιμο να επιμένει στην διεύρυνση του αριθμού των αγαθών αυτών, για να αποφύγει τη μετάταξη πολλών αγαθών από το χαμηλό στον κανονικό συντελεστή. Έτσι θα αποφύγει πληθωριστικές επιπτώσεις και δυσφορία των καταναλωτών. Αν αυτό δεν επιτευχθεί, τότε σταδιακά και ταυτόχρονα με τη μείωση του υψηλού συντελεστή θα πρέπει να γίνεται μετάταξη περιορισμένου αριθμού αγαθών.

Εξάλλου δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι και η Ο.Κ.Ε. της Ε.Ο.Κ. έχει ζητήσει την ένταξη και άλλων αγαθών και υπηρεσιών (π.χ. οικοδομικές εργασίες στον τομέα της κατοικίας), επομένως και η χώρα μας, βασιζόμενη στις επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων στη διανομή του εισοδήματος και στην εγχώρια παραγωγή θα ήταν σκόπιμο να ζητήσει τη διεύρυνση του καταλόγου των αγαθών που θα υπόκεινται στο χαμηλό συντελεστή Φ.Π.Α. (π.χ. πρώτες ύλες).

3. Η προτεινόμενη αποδοχή της "αρχής προέλευσης" για τη φορολόγηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου συνιστά σημαντικό πρό-

βλημα για τις χώρες που είναι καθαροί εισαγωγείς. Δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι εισαγωγική χώρα, και μάλιστα με ελλειματικό εμπορικό ισοζύγιο, η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να είναι πολύ προσεχτική σχετικά με το νέο σύστημα φορολόγησης του διακοινοτικού εμπορίου .

Αυτό επιβάλλεται γιατί, εξαιτίας της μη φορολόγησης των εισαγωγών στη χώρα μας, ο κρατικός Προϋπολογισμός θα έχει σημαντική απώλεια χρηματικών ποσών τόσο εξαιτίας της καθυστέρησης επιστροφής αυτού του Φ.Π.Α. όσο και εξαιτίας της αυξήσεως της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Είναι απαραίτητο συνεπώς να ζητηθεί από την Ε.Ο.Κ. να βρεί τρόπο και να διαθέσει πόρους ώστε να οργανωθούν με σύγχρονο εξοπλισμό φοροτεχνικές υπηρεσίες. Κατ'αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστούν τα φορολογικά έσοδα που εισπράττει σήμερα η χώρα μας, γιατί το νέο σύστημα θα οδηγήσει πιθανότητα σε διεύρυνση της παραοικονομίας.

Σχετικά με τη φοροαποφυγή θα πρέπει να επισημανθεί ότι επειδή ο υπολογισμός των επιστροφών του Φ.Π.Α. επί των εισαγωγών θα περιορίζεται μόνο στα αγαθά που αφορούν τους υποκείμενους στο φόρο (οι οποίοι ενδιαφέρονται να ζητήσουν τη φορολογική έκπτωση), θα υπάρχει σημαντική απώλεια εσόδων. Η απώλεια αυτή θα προέλθει από τις εξής περιπτώσεις :

- α) τα εμπορεύματα που αγοράζονται κατά την κυκλοφορία των προσώπων ή με αλληλογραφία.
- β) τα εμπορεύματα που διατίθενται στους οργανισμούς και τα πρόσωπα που δεν υπόκεινται στο Φ.Π.Α. και
- γ) όλα τα εμπορεύματα που πωλούνται από μικρές επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών κάτω των 35.000 ECU.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω προβλήματα αντιμετωπίζονται με τις προτάσεις SCRIVENER. Η Ελλάδα συνεπώς μπορεί να ξεκινήσει με τις προτάσεις αυτές, εμμένοντας όμως στην επίλυση του προβλήματος που δημιουργείται με την κατάργηση των συνοριακών φορολογικών ελέγχων και την αντικαταστασή τους με εσωτερικούς ελέγχους (στο επίπεδο της επιχείρησης) οι οποίοι όμως θα πρέπει να είναι αποτελεσματικοί αλλά το κόστος τους να μην είναι υψηλότερο από το σημερινό.

4. Θα πρέπει να ζητηθεί από την Ε.Ο.Κ., να καθοριστούν επακριβώς και με σαφήνεια οι τεχνικές λεπτομέρειες της λειτουργίας του Συμφηφιστικού Λογαριασμού. Για τη χώρα μας είναι απαραίτητος ο ακριβής καθορισμός των προθεσμιών επιστροφής του Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις εισαγωγές και η εφαρμογή ενός συστήματος προκαταβολών. Επιπλέον θα πρέπει να δοθεί έμφαση α) στην οργάνωση της διακοινοτικής αυτής υπηρεσίας (Γραφείο Συμφηφισμού), επιφορτισμένης με τις επιστροφές του Φ.Π.Α. και β) στο κόστος που συνεπάγεται η δημιουργία και λειτουργία της. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει, ότι οι καθαρά εξαγωγικές χώρες - μέλη θα εισπράττουν αμέσως το Φ.Π.Α., και δεν έχουν πρόβλημα. Αντίθετα οι καθαρά ή κρρίως εισαγωγικές χώρες - μέλη, όπως η Ελλάδα, θα εξασφαλιστούν μόνο με την τέλεια λειτουργία του Μηχανισμού Συμφηφισμού.

Η Ελληνική Κυβέρνηση συνεπώς πρέπει να επιμείνει στα εξής σημεία: α) στον περιορισμό των αγαθών (30 ο/ο), των οποίων ο Φ.Π.Α. θα υπόκειται σε συμφηφισμό. Αυτό μπορεί

να επιτευχθεί με την καταβολή του Φ.Π.Α. στη χώρα κατανάλωσης για τα αγαθά που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος (70 ο/ο) του ενδοκοινοτικού εμπορίου, β) στη μεγαλύτερη δυνατή σύντμηση των προθεσμιών για την επιστροφή των πιστωτικών υπολοίπων στα δικαιούμενα κράτη - μέλη και γ) στην υιοθέτηση ενός συστήματος προκαταβολών προς τις χώρες εκείνες (καθαροί εισαγωγείς), που έχουν, συστηματικά, πιστωτικά υπόλοιπα.

5. Η Ελλάδα δεν αναμένεται να αντιμετωπίσει πολύ σοβαρά προβλήματα με τις λεγόμενες διασυνοριακές αγορές, δεδομένου ότι το οδικό της δίκτυο δεν συνδέεται αμέσως με εκείνο άλλης χώρας - μέλους της κοινότητας.

Όσον αφορά τα εμπορεύματα που θα μπορούν να φέρουν οι ταξιδιώτες θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι:

- (I) Αυτοί θα είναι ελεύθεροι να φέρνουν προϊόντα για τα οποία ο φόρος κατανάλωσης έχει καταβληθεί στη χώρα προέλευσης, υπό τον όρο ότι προορίζονται για προσωπική κατανάλωση και όχι μεταπώληση. Και αυτό γιατί οι απλοί ιδιώτες δεν έχουν καταχωριστεί στο μητρώο Φ.Π.Α. και θα μπορούσαν έτσι με τη μεταπώληση να επωφεληθούν οι ίδιοι από τη διαφορά φόρου.
- (II) Η μεταπώληση θα καθίσταται αδύνατη με την επίθεση σφραγίδας ή ειδικής ταινίας στη χώρα αγοράς. Αυτό εμποδίζει τη μεταπώληση του αγαθού σε χώρα με υψηλότερο φορολογικό συντελεστή.

Επίσης για την Ελλάδα σοβαρό είναι και το ζήτημα των ταχυδρομικών παραγγελιών. Με την διαδικασία των ταχυδρομικών αποστολών εμπορευμάτων καταργείται το γεωγραφικό εμπόδιο και παραμένει απλώς ως "φραγμός" η δαπάνη συσκευα-

σίας και το ταχυδρομικό τέλος. Στο σημείο αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και θα πρέπει ο φόρος να αποδίδεται στη χώρα κατανάλωσης, μέσω ενός συστήματος συμφητισμού.

Η ελληνική κυβέρνηση συνεπώς οφείλει να λάβει έγκαιρα και σοβαρά υπόψη της τα προβλήματα που αναλύσαμε, για να αποφευχθούν δραματικές συνέπειες στο ύψος και τη διάρθρωση της εγχώριας παραγωγής και στον κρατικό προϋπολογισμό.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελίδα I.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ	" 2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι	
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.	" 4
I.1. Διαδικασία φορολογικής εναρμόνισης και βαθ- μός υλοποίησης	" 4
I.2. Ο ΦΠΑ στη χώρα μας και οι μεταβολές που πρέπει να γίνουν σύμφωνα με τις προτάσεις της Ε.Ο.Κ.	" II
I.3. Απόδοση του ΦΠΑ και οι υπάρχουσες αδυναμίες.	" 15
I.4. Απαιτούμενες φορολογικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα μας εν όψει το 1992.	" 19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1. Εκτίμηση των επιπτώσεων των κοινοτικών προ- τάσεων για το ΦΠΑ στην ελληνική οικονομία.	" 31
2.2. Τομείς στους οποίους συγκεντρώνεται οι εκτι- μήσεις των επιπτώσεων του ΦΠΑ.	" 37
2.3. Εκτιμήσεις για την απόδοση του ΦΠΑ με βάση την ιδιωτική εγχώρια κατανάλωση.	" 40
2.4. Εκτίμηση της διάρθρωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με την κοινοτική πρόταση.	" 45
2.5. Αναμενόμενες επιπτώσεις από την εφαρμογή της κοινοτικής πρότασης, στις εισαγωγές.	" 53
2.6. Αναμενόμενες επιπτώσεις από την φορολόγηση των εξαγωγών προς τις κοινοτικές χώρες.	" 60
2.7. Επιπτώσεις του προτεινόμενου κοινοτικού συστήματος φορολόγησης των εξαγωγών.	" 69
2.8. Γενικές διαπιστώσεις για την επίδραση της κοι- νοτικής πρότασης σε ορισμένους άλλους τομείς.	" 73
2.9. Επιπτώσεις του μεταφορικού κόστους.	" 80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΓΕΝΙΚΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑ- ΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
3.1. Γενικές διαπιστώσεις	" 83
3.2. Προτάσεις για τη διαμόρφωση θέσεων πολιτικής.	" 97

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Φ.Π.Α. ή φορολογία χρηματοοικονομικών Συναλλαγών
στην Ελλάδα "Κων. Ζαχαρόπουλος"

Η εφαρμογή του Φ.Π.Α. στη) Ελλάδα " Κων. Ζαχαρόπουλος "

Η Εναρμόνιση του Φ.Π.Α. " Γ. Αγαπητός "

